

Juni 1994, 13e jaargang Nummer 124

Samenlevingsopbouw

*Involed op lokaal
WVG-beleid*

Opbouwwerk en
inclusief beleid

WVG: een risicovolle
uitdaging

Ken uw WVG-
rechten!!

Thema

Inhoud

- 3 Ten Geleide, Kees Stuurop
- 4 Een handicap maken en breken, Geert Bakker, Gehandicaptenraad
- 9 Gehandicaptenplatforms in Noord-Brabant, Frans Koopman en Wilma Kuyper
- 11 Opbouwwerk en inclusief beleid, Frans Koopman
- 13 AANZET, Corrie van der Pijl- Van Breugel
- 15 WVG-beleid in Brabant: handen ineen slaan, Frans Huisman, POG-Noord-Brabant
- 17 Gezondheidsvoorlichting in de wijk voor migranten vrouwen
Meldpunt WVG
- 18 Friesland voor en na de WVG, Wim Peters, De Stipe
- 20 Wim Van Rees: een witte raaf, Koos Vos, Verweij-Jonker Instituut
- 23 Je Maintiendrai, Peter Heij, gemeenteraadslid Voorburg
- 24 Initiatief cursus bereikt landelijk succes, Jos van Cann, redactie Driekantig
- 27 WVG-cursuswerk in het noorden, Rinus Pries
- 30 Ken uw WVG-rechten!! Jan Janssen
- 31 Vooraankondiging
- 32 IPOG: afstemming en uitwisseling, Frans Huysmans, POG-Noord-Brabant
- 33 Wat de Gehandicaptenraad te bieden heeft, Hans Overbeek, Gehandicaptenraad
- 34 Lokale Platforms optimaliseren, Rob Lammers, Verweij Jonker Instituut
- 36 Opbouwwerk is een vak apart, Wil van de Leur, Afbakening WVG en AWBZ
- 37 Gezondheidsonderzoek op lokaal niveau, Workshop Netwerk Gezonde Steden
- 38 Medusa publicaties
- 39 Literatuur
Adressen
- 40 Nieuwsbrief WVG Beschikbaar
Het Voorburgs model

Dit themanummer opent met een **bijdrage** vanuit de **Gehandicaptenraad** over de maatschappelijke positie van gehandicapten. (Overigens dank aan Piet Vreeswijk van de GR voor zijn bemiddeling bij de verzameling van artikelen.) Vervolgens wordt in een serie artikelen de **ondersteuningssituatie in Noord-Brabant, Friesland en Drente** geschetst. De ondersteuning verschilt per provincie en per regio. Vooral in Brabant speelt opbouwwerk een belangrijke rol.

Ook de ervaringen met speciaal opgezette **cursussen**, op diverse plaatsen in het land komen aan de orde. In november organiseert het LCO mede een **congres** over scholing en ondersteuning van lokale gehandicaptenplatforms.

Het Hilda Verweij-Jonker Instituut levert in dit nummer een eerste verslag van een onderzoek naar het functioneren van gehandicaptenplatforms. In Je Maintiendrai en Aan zet komen **plaatselijke aspecten van de WVG** aan bod.

Verder bevat MO een overzicht van organisaties en overlegstructuren en een lijst met **adressen en literatuurtips** over lokaal gehandicaptenbeleid.

Colofon

MO/Samenlevings opbouw is een vakblad van, voor en over de samenlevings- en opbouwwerkpraktijk. Het verschijnt tenminste tien maal per jaar; zes gewone en vier themanummers.

Samenstelling en redactie: Fenny Gerrits (eindredactie), Greet Hettinga, Wil van de Leur en Kees Stuurop.

Administratieve ondersteuning: Sonja Swarts, Patty Schellekens en John Struiken.

Illustratie/ foto omslag: Kees Dijkman
DTP: John Struiken.

Omslag en druk: Stimio, Meteren.

De jaarabonnementsprijs bedraagt f 70,- voor het eerste en f 67,50 voor het tweede en verdere abonnementen. Losse nummers kosten f 12,50. (Prijzen exclusief portokosten.)

Opzegging van abonnementen dient schriftelijk vóór 1 december te geschieden. ISSN:0929-2187.

Redactie en administratie:

Prinsegracht 51, 2512 EX, Den Haag,

Telefoon: 070-3804431, faxnummer: 3809973.

Een uitgave van het Landelijk Centrum
Opbouwwerk.

Ten Geleide

door: Kees Stuurup, vestigingsleider LCO Zwolle

Directe aanleiding voor dit themanummer over ondersteuning van gehandicaptenplatforms is de recente invoering van de Wet Voorzieningen Gehandicapten (WVG). Het is de zoveelste stap in het decentralisatieproces. De invoering van de wet heeft ontstaan en ontwikkeling van lokale en regionale gehandicaptenplatforms in een stroomversnelling gebracht. Gemeenten willen een 'klankbord' bij het maken van keuzes voor de uitvoering van de WVG, de gehandicapten zelf willen georganiseerd greep krijgen op het lokale gehandicaptenbeleid. Hier en daar speelt het opbouwwerk een rol bij ondersteuning van gehandicaptenplatforms. Dit themanummer biedt een overzicht van de ondersteuningssituatie voor gehandicaptenplatforms en besteedt ook aandacht aan de - bescheiden - bijdrage van het opbouwwerk aan die ondersteuning.

De WVG

De WVG vervangt de Regeling Geldelijke Steun Huisvesting Gehandicapten, die al door de gemeente werd uitgevoerd en hevelt een deel van de voorzieningen die via de Algemene Arbeidsongeschiktheidswet werden verstrekt, over naar de gemeenten. Het betekent dat de gemeenten sinds april verantwoordelijk zijn voor het verstrekken van woon- en vervoersvoorzieningen en rolstoelen voor gehandicapte inwoners. Zo als zo vaak bij decentralisatie het geval is, gaat de overheveling van middelen naar het gemeentefonds gepaard met een forse korting. In dit geval op de middelen die vroeger bestemd waren voor de woon- en vervoersvoorzieningen. Met ingang van 1 januari 1994 is al een korting van 25 % op het budget voor de huisvesting van gehandicapten doorgevoerd. Bovendien wordt door de WVG de doelgroep, die een beroep doet op de ver-

voersvoorzieningen, uitgebreid met 65-plussers, zonder dat daarvoor meer geld beschikbaar wordt gesteld. (Tot nu toe werden de AAW vervoersvoorzieningen alleen aan mensen jonger dan 65 verstrekt). Minder geld delen met meer mensen. Tel uit de winst van het 'dichter bij de burger'- en 'dienstverlening op maat'-beleid.

Kritiek

Op de voorstellen voor de WVG kwam flink wat kritiek. Zowel de gehandicaptenorganisaties als de Raad van State spraken op hoofdpunten hun afkeuring uit. Toch werd de wet door Eerste en Tweede Kamer geaccepteerd. In een aantal gemeenten werd onomwonden geconstateerd dat de burgers geconfronteerd kunnen worden 'met soms ongunstige veranderingen'. Om aansluitend optimistisch vast te stellen:
Ondanks het feit dat de gemeente hierbij voor een aantal pijnlijke keuzes staat, betekent dit toch ook dat er mogelijkheden zijn een integraal aanbod tot stand te brengen, passend bij de lokale situatie. Bovendien moet het mogelijk zijn een voor de gehandicapten doorzichtig en klantvriendelijk systeem op te zetten, waarbij hij of zij slechts met één gemeentelijk loket wordt geconfronteerd. (Nota Decentralisatie Gehandicaptenvoorzieningen, Gemeente Zwolle 1993.)

Het streven naar één loket is altijd aardig. Maar de gemeente wordt met de WVG niet verantwoordelijk voor de verstrekking van alle voorzieningen aan gehandicapten. De zorg voor de werkvoorziening blijft bij de bedrijfsverenigingen berusten. Deze voorzieningen moeten de gehandicapten in staat stellen betaald werk te verrichten. Hieronder valt ook het woon-werkverkeer. Verder zullen zorgverzekeraars alle zorgvoorzieningen financieren. Kritiek of niet, de nieuwe wet is er, en de gemeenten gingen meer of minder voortvarend aan de slag. Gemeentelijke verordeningen moeten de WVG lokaal nader invullen. Er is ruimte voor eigen beleid. De VNG stelde een modelverordening

op, gemeenten trokken op grote schaal nieuwe 'WVG-ambtenaren' aan. Belangrijk punt is welke instantie de advies- en indicatiefunctie voor WVG-voorzieningen gaat uitvoeren. Vaak wordt een keus gemaakt tussen de Gemeenschappelijke Medische Dienst of de GGD. Sommige gemeenten gaan in zee met een plaatselijk revalidatiecentrum of instellingen voor maatschappelijke dienstverlening.

Evaluatie

Of de voorzieningen 'om langer zelfstandig te blijven', zoals de voorlichtingsfolder vermeldt, ook werkelijk dat effect zullen hebben moet in de praktijk blijken. Ministerie en Vereniging van Nederlandse Gemeenten zullen de effecten van de wet systematisch evalueren, zo is afgesproken. In de praktijk van alledag moet blijken hoe het allemaal werkt. Juist bij die evaluatie zou het opbouwwerk er samen met gehandicaptenplatforms voor kunnen zorgen dat de ervaringen van de 'gebruiker' nadrukkelijk meetellen. Zoals gezegd kreeg de WVG van veel kanten zware kritiek. Wet aangenomen, discussie gesloten? Dat is niet verstandig, vooral niet vanwege de aangekondigde grondige evaluatie.

Tot zover enkele kanttekeningen bij de inhoud van de WVG. In dit themanummer gaat het vooral om de ondersteuningsorganisaties van de gehandicapten zelf. Welke zijn er, wat doen ze, wat zijn hun ervaringen met lokaal beleid en wat is de rol van het lokale/regionale welzijnswerk bij ondersteuning van gehandicaptenplatforms, zijn vragen die hierbij aan de orde komen.

Een handicap maken en breken

Wie zijn gehandicapten en wat is hun positie?

door: Geerf Bakker, medewerker Gehandicaptenraad

Wie zijn de 'gehandicapten'?

Een overzichtartikel over gehandicapten en hun maatschappelijke positie begint natuurlijk met de vraag wie de gehandicapten zijn (ik beperk me hier tot lichamelijk gehandicapten, verstandelijk gehandicapten blijven buiten beeld). Een moeilijke vraag, die me doet denken aan de opmerking die ik vanuit mijn rolstoel dikwijls te horen krijg. *Toch goed wat ze allemaal voor jullie doen tegenwoordig.*

Het gaat ervan uit dat gehandicapten een vastomschreven groep zijn met duidelijke kenmerken (Behoort u tot de gehandicapten?). Het gaat echter om een niet af te grenzen groep van zeer uiteenlopende mensen. Bovendien zijn het vaak de omstandigheden die iemand al dan niet gehandicipt maken.

Laat ik vanuit mijn eigen ervaring beginnen. Behoor ik tot de gehandicapten? In mijn elektrische rolstoel, deels verlamd en deels vergroeid, vertoon ik voldoende kenmerken om door anderen als 'gehandicapt' omschreven te worden. Toch voel ik mij dikwijls niet gehandicipt. Dikwijls kan ik mijn leven leiden zoals ik dat zelf wil. Ik voel me dan ook veel meer een man, een werknemer, een alleenstaande, een levensgenieter, etc. dan een gehandicipte.

Mijn handicap treed echter wel voor mij op de voorgrond, als een trap me belemmert de schouwburg in te gaan, als de beschikbaarheid van hulp mijn leven bepaalt in plaats van zich eraan aanpast, als mijn rolstoel of andere hulpmiddelen het plots niet meer doen, als ik merk dat ik niet serieus genomen wordt bij een aanvraag, als mensen mij in het hokje 'gehandicipt' plaatsen en van daaruit concluderen dat ik iets toch wel niet zou kunnen, etc. Je zou het ook zo kunnen zeggen, ik voel me gehandicipt in die mate dat mijn lichamelijke toestand me anders dan anderen beperkt in de mogelijkheid zelf m'n leven in te richten en mee te draaien in de samenleving.

Indeling

Dit sluit aan bij de indeling die de *World Health Organization* (WHO) hanteert met betrekking tot handicaps. De gevolgen van ziekten en aandoeningen ordent de WHO op 3 niveaus, namelijk:

- Het niveau van het orgaan: de stoornis of afwijking die daarbij optreedt (in mijn geval dus mijn verlamming, of scheefgroeiingen).
- Het niveau van de persoon: een beperking gedefinieerd als vermindering of afwezigheid van de mogelijkheid tot een voor de mens normale activiteit (lopen in mijn geval, maar bijvoorbeeld ook lezen, luisteren, of een normale stoelgang). In dit kader spreekt men, ook binnen de Gehandicaptenraad, over mensen met een functie-beperking.
- Het niveau van de sociale context: een handicap, gedefinieerd als een nadelige positie van de persoon als gevolg van een stoornis of beperking, welke de normale rolvervulling van de betrokkene (gezien leeftijd, geslacht en sociaal-culturele achtergrond) beghrenst of verhindert (het gaat hierbij dus om het kunnen werken, sociale contacten onderhouden, een schouwburg bezoeken, een relatie opbouwen etc.) (NIMAWO 1993, blz. 13).

In het dagelijks taalgebruik duidt het woord 'gehandicapt' vaak op iemand met een stoornis of beperking, los van de sociale context (bijv. zintuiglijk gehandicapten). (In dit artikel zal ik verder voornamelijk over mensen met een functie-beperking spreken als ik de groep wil aangeven die met een handicap (nadelige sociale positie) te maken kan krijgen.)

Een handicap maken

Het zijn vaak maatschappelijke omstandigheden die maken of iemands stoornis of beperking ook wettelijk een handicap vormt. Ten eerste in positieve zin. Bepaalde hulpmiddelen, aanpassingen, of regelingen maken het mogelijk om met beperkingen toch een normale rol in de samenleving te vervullen. Mijn rolstoel, woningaanpassingen

en beschikbare hulp maken het voor mij, net als voor ieder ander mogelijk zelfstandig te wonen. Een doventolk (indien beschikbaar) maakt het voor iemand met een gehoorbeschadiging mogelijk gewoon onderwijs te volgen.

Maar de maatschappij kan juist ook drempels opwerpen. Hele praktische fysieke belemmeringen als trappen, berookte openbare ruimtes, ontoegankelijk openbaar vervoer, etc. Deze belemmeringen maken dat hele delen van het sociale leven niet of moeilijk bereikbaar zijn voor bijv. mensen met een klein uithoudingsvermogen.

Maar er zijn ook drempels die te maken hebben met de manier waarop men in het algemeen tegen mensen met een functie-beperking aankijkt. Ik heb vaak moeten meemaken dat mensen me op straat, of in de trein als een kind behandelen. Soms gaan ze over mij spreken met een lappend iemand die me vergezelt. Er heerst een beeld dat gehandicapten niet zelf verantwoordelijk zijn, dat ze voor zichzelf geen keuzes kunnen maken. Dat gehandicapten mensen met problemen zijn, die geholpen moeten worden. Zo'n beeld werkt niet alleen door in de manier waarop een voorbijganger je op straat aanspreekt. Je ziet het ook terug in de manier waarop 'deskundigen' (artsen, bedrijfsverenigingen, verzekeraars, ambtenaren, dienstverleners) soms over de hoofden van mensen met een functie-beperking heen beslissen. Vooroordelen zorgen ook voor uitsluiting van gehandicapten van werk en andere terreinen van het maatschappelijk leven, omdat men ervan uitgaat dat *zo iemand dat toch wel niet zal kunnen*.

Ik denk dat veel van deze gehandicipt-makende drempels liggen verankerd in de heersende normen van deze samenleving; in het beeld van wat men als normaal beschouwd. Het hebben van een lichamelijke stoornis of beperking, voldoet niet aan die norm en wordt in het algemeen als iets negatiefs gezien.

Bij gebrek aan een gemiddeld mens is deze samenleving voornamelijk ingericht op jonge, gezonde, goed opgeleide, blanke mannen. Alle an-

deren moeten zich aanpassen aan deze normen of vallen buiten de boot. Hiermee ontstaat een meerderheid van minderheden, waar de gehandicapten er één van vormen. Een goede illustratie van dit mechanisme is het hoge aantal arbeidsongeschikten in Nederland. De hoge werkdruk is daar één van de oorzaken van. De hoge eisen die men aan werkenden stelt (= wat men als normaal beschouwt ten aanzien van het verrichten van werk), maakt dat velen buiten het arbeidsproces vallen. Het maakt in die zin veel mensen gehandicapt

Wie krijgen handicaps?

Gehandicapt-zijn is grotendeels maatschappelijk bepaald. Maar wie betreft dat in Nederland; wie kunnen er met een handicap te maken krijgen?

Allereerst: de aantallen. In 1989/1990 is onderzocht hoeveel mensen met een bepaalde mate van beperking te maken hebben, ingedeeld in categorieën van licht tot zeer ernstig. Elk van deze categorieën is gekoppeld aan een specifieke activiteit die men al dan niet kan uitvoeren. Daaruit kwamen de volgende getallen naar voren:

Voor mensen in de categorieën

TABEL 1.1 (NIMAWO 1993, blz. 16)

Ernstigedus	Mannen + vrouwen	
	aantal x 1000	%
Zeer ernstig	551	4,1
Incl. ernstig	1546	11,5
Incl. minder ernstig	2785	20,7
Incl. licht	4592	34,9

- a) Percentage van resp. de totale bevolking, het totale aantal mannen en het totale vrouwen vanaf 5 jaar in Nederland. De beperkingscategorieën en dus ook de percentages zijn cumulatief.
b) In de tekst wordt de correctie voor leeftijd gemiddeld.

Bron: CBS & NIMAWO (1990)

'zeer ernstig' en 'ernstig' hebben de beperkingen hoogstwaarschijnlijk consequenties voor het maatschappelijk functioneren. Daarmee zou een percentage van 11,5 van de bevolking als 'gehandicapt' omschreven kunnen worden (waar ik in het vervolg spreek van mensen met een functie-beperking duid ik op deze groep).

Het kunnen heel uiteenlopende beperkingen zijn op grond waarvan mensen handicaps ondervinden. Het genoemde onderzoek onderscheidt de volgende categorieën en percentages van (zeer) ernstige beperkingen.

Een groot deel van de groep bestaat dus uit mensen die

met verschillende beperkingen handicaps ondervinden, kan wel zeer verschillend zijn. Iemand met een onzichtbare handicap als astma krijgt bijv. meer te maken onbegrip (er is niks aan je te zien dus zal er ook wel niks aan de hand zijn). Met het stijgen van de leeftijd neemt de kans op het hebben van een lichamelijke beperking toe. In de leeftijdsgroep tot 35 jaar ligt het percentage van mensen met een (zeer) ernstige beperking op 4,5% in de leeftijdsgroep van mensen tussen de 65 en 74 jaar ligt het percentage op haast 30% om op te lopen tot boven de 75% voor de categorie 85-plussers (Bron: NIMAWO (1993, blz 18)).

TABEL 1.3 m+v (NIMAWO 1993, blz. 19)
Geschat aantal personen met (zeer) ernstige lichamelijke beperkingen 1986/1988 naar aard van de beperkingen (in percentages)^a

(Zeer) ernstig beperking in ^b	Mannen + vrouwen	Mannen	vrouwen
Lopen ^c	2,7	2,2	3,2
Goed zitten/ opstaan ^d	1,5	1,2	1,8
Zitten/staan ^e	3,1	2,6	3,7
Arm of handgebruik	1,8	1,3	2,3
Verplaatsing ^f	2,9	1,9	3,8
Zien	1,2	1,0	1,4
Horen	2,2	2,4	1,9
Spreeken	0,5	0,7	0,4
Uithoudingsvermogen ^g	2,8	2,9	2,7
Plassen/ontlasting	1,6	1,0	2,3

^a Percentage van de totale bevolking vanaf 5 jaar. De percentages voor mannen en vrouwen zijn gecombineerd voor leeftijd.

^b Personen kunnen meer dan 1 beperking hebben.

^c Als gevolg van stoornis benen, voeten, heupen, rug.

^d Als gevolg van stoornis evenwichtfunctie, toevallen/epilepsie.

^e Als gevolg van stoornis hart- of longfunctie.

Bron: CBS & NIMAWO (1990).

beperkingen ondervinden in de beweging van hun lichaam (de eerste vier categorieën). Ook valt op dat een aanzienlijke groep beperkt is in haar mogelijkheid zich te verplaatsen als gevolg evenwichtsstoornissen of toevallen/epilepsie. Beperkingen in het uithoudingsvermogen als gevolg van hart- of longaandoeningen komen ook bij een relatief grote groep voor. De manier waarop mensen

Maatschappelijke positie

In hoeverre leidt het hebben van functie-beperkingen nou tot het hebben van handicaps? Of, anders geformuleerd, hoe is de maatschappelijke positie van mensen met een beperking ten opzichte van mensen die dat niet hebben? Om hier inzicht in te geven zal ik verschillende aspecten van die positie hier doorlichten.

Werk

Maatschappelijk succes is voor veel mensen verbonden met het hebben van werk. Werk geeft mensen ook vaak het gevoel dat ze zich nuttig kunnen maken. Ook voor het contact hebben met anderen is werk van belang. Dit alles geldt natuurlijk ook voor mensen met een functiebeperking. Maar deze groep is voor een groot deel uitgesloten van betaalde arbeid. Uit cijfers over 1986-1988 blijkt dat van de mensen met een functiebeperking in de leeftijd van 16-64 jaar 33,8% een betaalde baan heeft. In dezelfde periode had van de gehele bevolking in dezelfde leeftijdscategorie 62,2% een betaalde baan. Uit datzelfde onderzoek blijkt ook dat mensen met een functiebeperking over het geheel genomen in lagere functies terechtkomen. Uitgesloten zijn van werk is ook voor mensen met een functiebeperking moeilijk te verkroppen. Het kan het gevoel geven niet echt mee te tellen, buiten de maatschappij te staan. Velen sloven zich uit om toch een plaats te krijgen op de arbeidsmarkt. Een belemmering waar mensen daarbij op stuiten zijn de vooroordelen bij werkgevers en anderen ten aanzien van mensen met een functiebeperking. Zij zien vooral de problemen, zij verwachten dat het tempo veel lager zal liggen, dat gehandicapten veel vaker ziek zijn etc. Dit kan de schizofrene situatie meebrengen dat je als sollicitant zo ver mogelijk in de procedure je beperking verzwijgt om dergelijke vooroordelen zo lang mogelijk te omzeilen. Een andere belemmering is dat de norm die wij stellen aan betaalde arbeid enorm hoog ligt. Maar weinigen kunnen hieraan voldoen. Voor een deel van de mensen met een functiebeperking vraagt de mogelijkheid om betaald werk te kunnen doen om aangepaste werkomstandigheden, niet alleen in de zin van toegankelijke gebouwen en bruikbare werkplekken, maar ook om assistentie op het werk, aangepaste werktijden, mogelijkheden tot thuiswerk, etc. Er zijn allerlei wettelijke regelingen om werkgelegenheid voor mensen met een functiebeperking te bevorderen. Die worden te

weinig gebruikt of te slap uitgevoerd. Volgens de Wet Arbeid Gehandicapte Werknemers (WAGW) moeten werkgevers tussen de 3% en 7% gehandicapten in dienst hebben. Het bedrijfsleven haalt tot nu toe slechts een percentage van 1,80%. De overheid legt geen verplichtingen op en scoort zelf nog slechter met 1,51% gehandicapte werknemers. (NIMAWO 1993, blz 78-83).

Alternatieven

Als je geen betaald werk kunt verrichten, dan zul je vaak op zoek gaan naar andere wegen om je leven in te vullen, jezelf nuttig te maken of anderen te ontmoeten. Sport of hobby's beoefenen kunnen daarvoor van belang zijn. Veel mensen met een functiebeperking zonder werk zetten zich in in het vrijwilligerswerk. Voor een deel in eigen belangenorganisaties en voor een deel op andere terreinen, leveren zij belangrijk werk dat vaak niet gezien of erkend wordt. Ik heb zelf ook gemerkt dat je sterk in je schoenen moet staan om niet gevoelig te zijn voor de lagere waardering die deze vorm van werk vaak heeft (*ach ik doe maar wat vrijwilligerswerk*). De onderwaardering van het onbetaald werk komt ook tot uiting in het ontbreken van regelingen voor vervoer of aanpassing van de werkplek van de vrijwilliger, waar die wel bestaat voor mensen met een functiebeperking in een betaalde baan. Het blijkt dat een deel van mensen met een handicap of aandoening (doordat ze geen werk hebben?) op allerlei maatschappelijke terreinen actiever zijn dan mensen zonder lichamelijke beperkingen. Degene die door hun aandoening of

handicap echter belemmeringen ondervinden in dagelijkse bezigheden schijnen juist minder actief (NIMAWO 1993, blz 198). De activiteiten staan wellicht te weinig open voor de mogelijkheden van deze groep.

TABEL 3.1 (NIMAWO 1993 blz. 62)

Jaarinkomen van mensen met (zeer) ernstige beperkingen (ZB) (in percentages)		18000	18000-22000	22000-28000	28000-36000	36000-48000	> 48000
N=259		25,6	16,3	15,4	10,6	7,0	6,0
ZB N=12901		9,5	7,6	15,0	15,6	13,6	16,9

Bron: CBS-Gewrichtedienquête 1986/1988 (secundaire analyse)

Financiële positie

Mensen met een functiebeperking hebben in vergelijking een laag inkomen. Zij zijn oververtegenwoordigd in de lage inkomenscategoriën en zijn ondervertegenwoordigd in de hoge inkomensgroepen. Dit hangt natuurlijk samen met het feit dat mensen met een functiebeperking minder vaak betaald werk hebben en indien ze werken, dat vaker doen in lagere functies. De invoering van de nieuwe WAO-maatregelen zal voor veel mensen met een functiebeperking die een uitkering hebben een verdere inkomensachteruitgang betekenen. Het hebben van een functiebeperking brengt vaak ook extra kosten met zich mee. Deze meerkosten kunnen een zwaar beslag leggen

TABEL 4

wonen/aanpassingen in huis	37,6%	geen bedrag genoemd
verwarming/energiekosten	44,8%	geen bedrag genoemd
huishoudelijke hulp	26,2%	f 133,55
verzorgende hulp	11,1%	geen bedrag genoemd
boodschappen (in duurdere winkels)	34,4%	f 119,49
eten/dieet	27,2%	f 52,31
kleding schoeisel	48,8%	f 47,75
mobielteff/vervoer	53,5%	f 96,56
sociale contacten/communicatie	22,6%	f 35,58
ontspanning en recreatie	37,6%	f 102,23

op de bestedingsmogelijkheden. In een onderzoek onder arbeidsongeschikten en leden van patiënten gehandicaptenorganisaties in Rotterdam bleek meer dan een kwart van de mensen 15% of meer van het inkomen aan meerkosten kwijt te zijn. Om een beeld te geven van die meerkosten staan hieronder uit dat onderzoek enkele categorieën meerkosten, het percentage van de onderzoeksgroep dat ermee te maken had en de gemiddelde omvang van de meerkosten per maand:

Hierin zijn nog niet vermeld de extra kosten die mensen kwijt kunnen zijn voor verzekeringen en de hogere bijdragen die mensen in 1994 zijn gaan betalen voor voorzieningen uit de AWBZ en de WVG. De toch al slechte financiële positie van mensen met een functie-beperking is door het regeringsbeleid van de afgelopen jaren verder ondergraven. Gevolgen van maatregelen in onder andere WAO, WVG en AWBZ kunnen zich bij bepaalde mensen opeenstapelen. Sommige mensen weten dan ook niet meer goed hoe ze rond moeten komen. De financiële positie van mensen met een functie-beperking heeft natuurlijk gevolgen voor hoe mensen verder hun leven kunnen vormgeven op allerlei terreinen van het maatschappelijk leven (Wonen, vrijetijdsbesteding, etc).

Het wonen

Zelfstandig wonen; het hebben van een eigen woonruimte waar je over eigen leven en tijden kunt beslissen, is de basis waar vanuit je in de maatschappij kunt staan. Voor de meeste mensen is zelfstandig kunnen wonen iets heel vanzelfsprekends. Dat geldt niet voor alle mensen met een functie-beperking. Als je te kampen hebt met ernstige beperkingen, dan kan er nogal wat komen kijken bij zelfstandig gaan, en kunnen blijven wonen. Allereerst het zien rond te krijgen van de juis-

te aanpassingen (bijv. om je huis in te komen en naar het toilet te kunnen gaan). Daarvoor moet je vaak ingewikkelde en tijdrovende procedures doorlopen.

Ten tweede, hulp die sommigen nodig hebben om zichzelf te kunnen verzorgen en het huishouden te doen. Hulp krijgen betekent vaak ook afhankelijkheid. Vaak is de hulp van thuiszorginstellingen niet gericht op de hulpvragers, maar moeten de hulpvragers zich richten naar het aanbod van die instelling, zowel wat de tijden als de vorm van de hulp betreft. Dat betekent bijv. voor tienden naar bed moeten en niet weten hoe laat je er 's ochtends uitgehaald wordt). Er zijn steeds meer mensen die zelfstandig gaan wonen, of thuis verzorging nodig hebben (ook door de stijgende groep ouderen). Anderzijds is er bezuinigd in de thuiszorg. Veel mensen krijgen daardoor niet meer de hulp die ze nodig hebben om zelfstandig te leven. Opnieuw worden veel mensen afhankelijk van de hulp van familie en vrienden, gunsten in plaats van rechten.

Meer mensen zijn afgelopen jaren zelfstandig gaan wonen, dat blijkt ook uit de toegenomen vraag naar woningaanpassingen. Begin jaren '80 lag het aantal aanvragen rond de 8.000 à 9.000. Begin jaren '90 bedroeg het meer dan 40.000 (NIMAWO 1993, blz. 43-44). Maatregelen in het kader van de WVG om de kosten hiervan te beheersen, kunnen betekenen dat mensen een groter deel van de aanpassingen (tot 25%) zelf moeten gaan betalen.

Mensen met een functie-beperking die zelfstandig wonen, wonen vergeleken met mensen zonder beperkingen relatief vaak in flats, of etage-woningen en zijn vaker huurder dan eigenaar (NIMAWO 1993, blz. 41). Zij lijken dus de meer goedkopere huizen te bewonen. Dat hangt natuurlijk samen met de slechtere financiële positie.

Een deel van de mensen met een

functie-beperking (ongeveer 115.000) woont niet (meer) zelfstandig. Zij verblijven in instellingen, waar het wonen is gecombineerd met op hun beperkingen afgestemde vormen van hulp, bijv. in woonvormen, als "Het Dorp", instellingen voor blinden/slechtzienden en doven/slechthorenden, een revalidatiecentrum, een verpleegtehuis, of een verzorgingshuis. (NIMAWO 1993 blz. 34-35). Van de mensen die in instellingen wonen is 96% boven de 65 jaar (NIMAWO 1993, blz. 35). Wonen in een instelling kan een aantasting van de privacy en een beperking in de mogelijkheid om zelf je leven in te richten betekenen. Je moet je richten naar de afspraken, werktijden en procedures van de instelling. Sommigen voelen zich weggeloopt.

Onderwijs

Mijn lagere school lag niet in het dorp waar ik als kind woonde. Nee, ik volgde speciaal onderwijs samen met andere gehandicapte kinderen in een instituut ver weggestopt in de bossen. En dat was toen (zo'n 20 jaar geleden) heel normaal. Je hoorde als gehandicapte niet op een normale school. Gevolg was dat ik me buitengesloten voelde. Ik had in de buurt geen vriendjes; een groot deel van mijn vrije tijd ging zitten in de taxi-ritten tussen thuis en school samen met andere blinde, slechthorende en anderszins gehandicapte kinderen uit de streek, die ieder naar een eigen speciale school werden gebracht. Ik ben blij met de overstap die ik met mijn ouders bevocht naar normaal middelbaar onderwijs. Voor mij een eerste stap in het een plaats weten te vinden in een niet-gehandicapte-wereld, (iets wat je voor het volgen van hoger onderwijs toch een keer moest doen). Voor de school, mijn klasgenoten en leraren werd iemand met een functie-beperking iets heel gewoons. Tegenwoordig wordt gestimuleerd dat kinderen met een lichamelijke beperking zoveel mogelijk deelnemen aan het normale onderwijs. Dit gebeurt onder andere door de 'Ambulante begeleiding' van leerlingen op reguliere scholen door docenten van het speciaal onderwijs. Toch is

het gewone onderwijs niet voor alle leerlingen weggelegd of soms ook niet gewenst. In 1991 volgden ongeveer 15.000 leerlingen een vorm van speciaal onderwijs (Op basis van, NIMAWO 1993, blz. 103). Mensen met een functie-beperking zijn aanzienlijk lager opgeleid dan mensen zonder beperkingen. Het opleidingsniveau neemt af naarmate de ernst van de beperking toeneemt (NIMAWO 1993, blz. 98-99). Een reden hiervoor zijn waarschijnlijk de belemmeringen die je tegen kunt komen bij het volgen van een vervolgopleiding. Met het toegankelijk zijn van een school zijn niet alle belemmeringen weggenomen. Het beschikbaar zijn van teksten in braille, of de mogelijkheid van hulp bij het naar de wc gaan kunnen bijv. ook nodig zijn. Een mogelijke oorzaak kan ook liggen in het verwachtingspatroon waar mensen met een functie-beperking tegenaan lopen. Een verwachtingspatroon dat *iemand met een dergelijke handicap toch wel niet aan de bak zal komen*, dus waarom zou je dan verder gaan studeren. Zo werd ik zelf door de Gemeenschappelijke Medische Dienst (GMD) 'gestimuleerd' toen deze een aanvraag voor een computer tijdens mijn studie afwees met het argument dat ik ook met studie toch geen werk zou kunnen vinden. Uit deze rondgang langs verschillende terreinen blijkt dat het hebben van functie-beperkingen inderdaad nadelig uitwerkt op de maatschappelijke positie. Het werkt bijv. nadelig uit op het verkrijgen van werk, inkomen, woonruimte en scholing. We zien echter ook dat mensen met een functie-beperking op een aantal terreinen hun mogelijkheden vergroot hebben om zelf hun leven in te richten en deel te nemen aan de maatschappij.

Gehandicapt laten maken?

Ik heb eerder gezegd dat de maatschappelijke omstandigheden iemand al dan niet gehandicapt maken. Maar daar is het verhaal eigenlijk niet mee af. De vraag is hoe je daar als persoon of als groep mee omgaat. Leg je je bij die omstandigheden neer, of ga je ze

proberen te veranderen of op zoek naar de mogelijkheden die er wel zijn.

Steeds meer mensen met een functie-beperking, al dan niet georganiseerd, weigeren zich neer te leggen bij de positie van uitsluiting. Zij beschouwen het als heel normaal dat zij hun eigen keuzes maken en dat zij als ieder ander meedraaien in de samenleving. Mensen weigeren zich gehandicapt te laten maken. Het deel kunnen nemen aan allerlei aspecten van het maatschappelijk leven wordt steeds meer als recht ervaren, een recht dat eventueel bevochten moet worden. Dit gebeurt op verschillende manieren; door tegen de heersende vooroordelen in je eigen gang te gaan, door het vechten voor een toegankelijke omgeving, door politieke strijd tegen de verslechtering van de eigen positie, door gerechtelijke procedures tegen discriminatie, door het op zoek gaan naar en het uitdragen van de mogelijkheden en zelfs positieve kanten die het hebben van een beperking met zich mee kan brengen.

Hiermee knabbelen mensen met een functie-beperking op allerlei wijzen aan enkele heersende beelden en normen. Het beeld dat 'anders zijn', een stoornis of beperking hebben per definitie iets negatiefs is. De norm van wat normaal is en waaraan de rest zich moet aanpassen. De strijd van gehandicapten (-organisaties) is in die zin de laatste jaren ook veranderd. Wij beseffen dat streven naar integratie in de zin van gewoon, net als de anderen meedoen, kan betekenen dat mensen met een functie-beperking zich met enkele aanpassingen vooral moeten voegen naar heersende normen.

Gewoon 40 uur (of meer) werken in een toegankelijk gebouw. Gewoon er gezond, mooi en sportief uitzien. Sommige mensen met een functie-beperking kunnen deze race misschien wel lopen (hebben voldoende in huis om zich aan te passen), anderen zullen afhaken en blijven op een bepaalde manier buitengesloten. Het accent is meer op de emancipatie komen te liggen. Niet het wegmoffelen van het anders-zijn, maar juist het plaats

vragen daarvoor en het zoeken naar mogelijke kwaliteiten ervan. (Die mogelijke kwaliteiten zal ik vanuit mijn eigen situatie wat toelichten. Doordat ik in mijn leven veel hulp heb nodig gehad, heb ik wellicht veel geleerd over het omgaan met afhankelijkheid, bijv. ook de leuke kanten ervan. Van deze kwaliteit zouden anderen mogelijk iets kunnen leren.)

Door uit te gaan van het 'recht op anders-zijn' proberen mensen met een functie-beperking vanuit de eigen normen en kwaliteiten de samenleving en haar normen te veranderen. Dat betekent bijvoorbeeld het streven naar een verandering in het denken over arbeid (deeltijdwerk, duo-banen, assistentie op het werk en misschien ook het anders vormgeven en waarderen van betaalde arbeid), of het denken over wat normaal en mooi is.

Bij dit streven zijn natuurlijk veel meer mensen gebaat. U als lezer bijvoorbeeld, of behoort u tot de 'normalen'?

Literatuur

De gegevens over de maatschappelijke positie van mensen met een functie-beperking zijn afkomstig uit:

C.P. van Gelder (ed.) *Atlas van de sociale positie van mensen met een handicap; Lichamelijk en verstandelijk gehandicapten in de Nederlandse samenleving*. Den Haag 1993. NIMAWO.

Gehandicaptenplatforms in Noord-Brabant

door: Frans Koopman en Wilma Kuiper

Frans Koopman is freelance medewerker van het LCO (vestiging Zwolle) en is tevens als adviseur/projectontwikkelaar van de Stichting Pique Project betrokken bij de organisatie van het congres over trends in het gehandicaptenbeleid en de gevolgen voor scholing. Wilma Kuiper is medewerker bij het provinciale ondersteunings- en ontwikkelingsinstituut PRISMA. Zij is betrokken bij de ontwikkeling en organisatie van het project *Ondersteuning gehandicaptenplatforms*.

In de provincie Noord-Brabant zijn het laatste jaar op veel plaatsen gehandicaptenplatforms, klankbordgroepen en werkgroepen WVG ontstaan. Voor de invoering van de WVG waren er 26 gehandicaptenplatforms (peiling voorjaar 1993). Nu zijn er al 65. Daarnaast zijn er ook belangengroepen zoals WAO-groepen en andere groepen van uitkeringsgerechtigden die met de WVG te maken krijgen omdat een groot deel van deze groepen een beroep moeten doen op deze wettelijke voorzieningen. Wat betreft het percentage gehandicapten wijkt Brabant niet af van het landelijk gemiddelde. Eén op de negen inwoners van Brabant heeft een ernstige of zeer ernstige functiestoornis.

Op provinciaal niveau hebben het Provinciaal Overleg Gehandicaptenbeleid (POG) en het Provinciaal Instituut voor Maatschappelijke Activiteit, Sociaal-Cultureel werk, Vormingswerk en Ontwikkelingswerk (PRISMA) een belangrijke taak bij de kwaliteitsbevordering en ondersteuning van gehandicaptenplatforms.

De provincie Noord-Brabant heeft eind 1992 een provinciale nota Gehandicaptenbeleid uitgebracht. Op basis hiervan, vanwege de invoering van de WVG en de groei van de platforms, heeft het POG er van de Provincie twee regioconsulenten bijgekregen, naast de twee regioconsulenten die er al waren. Het POG zelf heeft op eigen initiatief en met behulp van externe mid-

delen vier part-time consulenten aangesteld die speciaal zijn benoemd om plaatselijke groepen te begeleiden bij de procedures en maatregelen van de WVG. PRISMA en POG hebben gezamenlijk het project *Ondersteuning gehandicaptenplatforms* ontwikkeld.

Het ondersteuningsproject

Aanleiding voor het project was de toenemende vraag van de gehandicaptenplatforms om organisatorische ondersteuning. Knelpunten lagen met name bij de interne organisatie, zoals een tekort aan vrijwilligers, een gebrek aan voldoende bestuurlijke kwaliteiten en te weinig garantie voor continuïteit van de inzet van het kader. Het POG ging vaak in op deze vragen waardoor ze niet meer toekwam aan het eigenlijke inhoudelijke advies- en ontwikkelingswerk. Het uitgangspunt van POG en PRISMA is dat gehandicaptenplatforms voor de ondersteuning van organisatorische zaken en continuïteitsgarantie veel meer een beroep moeten doen op plaatselijke instellingen zoals het opbouwwerk, het vormingswerk en het ouderenwerk. Deze lokale ondersteuning komt echter maar moeilijk op gang. Tegelijkertijd kwamen bij PRISMA de eerste vragen van opbouwwerkers binnen. Bij de opbouwwerkers bestond veel onbekendheid over gehandicapten en gehandicaptenbeleid. Ongeveer 4 jaar geleden werd in contacten tussen Wouter Schelvis van het POG en Clemens Koopmans van PRISMA het idee voor een gezamenlijk project ontwikkeld. De provincie Noord-Brabant gaf een eenmalige subsidie.

Versterking lokaal draagvlak

Het project heeft tot doel om de organisatorische ondersteuning van gehandicaptenplatforms op lokaal niveau te stimuleren. De continuïteit en kwaliteit van het organisatorisch functioneren van gehandicaptenplatforms moet worden verbeterd. Hiervoor is het nodig dat er voorwaarden en ondersteuningsmogelijkheden op lokaal niveau ontwikkeld worden. Dit kan op verschillende manieren.

Allereerst door dwarsverbindingen te leggen tussen de platforms en instellingen die plaatselijke ondersteuning kunnen geven. Bij de oprichting van nieuwe gehandicaptenplatforms wordt vanaf het allereerste begin door de POG-consulenten als voorwaarde gesteld dat het platform een beroep doet op plaatselijke instellingen. Er zijn ook platforms die het zonder begeleiding kunnen stellen, maar dit is dan in ieder geval een overwogen besluit geweest. De regioconsulenten van POG en PRISMA hebben een intermediaire rol bij het leggen van de verbindingen tussen de gehandicaptenplatforms en de lokale ondersteuners.

Ruim de helft van de platforms krijgt begeleiding van de lokale professionele instellingen zoals het opbouwwerk, het ouderenwerk en het maatschappelijk werk. In 12 plaatsen is geen instelling voor opbouwwerk of ouderenwerk.

Kadervorming en schilmesjes

Een tweede pijler van het project is het ontwikkelen en aanbieden van kadervorming aan deelnemers van de platforms. Uit een peiling onder de platforms bleek dat er vooral behoefte was aan de onderwerpen publiciteit, vergadertechnieken en externe contacten. Op inhoudelijk gebied scoorden de thema's verkeer en vervoer, thuiszorg en toegankelijkheid hoog. Echter, sinds de invoering van de WVG hebben de platforms alleen nog maar behoefte aan informatie over deze nieuwe maatregel.

In september '93 organiseerden POG en PRISMA 4 studiedagen over de invoering van de WVG in Tilburg, Uden, Eindhoven en Bosschenhoofd. In totaal bezochten 170 deelnemers deze bijeenkomsten. Ingegaan werd op de grote (financiële) gevolgen van de nieuwe maatregel. Decentralisatie van de verstrekking van voorzieningen voor mensen met een handicap valt in veel gemeenten vaak samen met een bezuinigingsoperatie. Specifieke inleidingen werden gehouden over wonen, vervoer en rolstoelen. Iedere deelnemer kreeg bij

de afsluiting een schilmesje mee omdat bij het overleg met de gemeenten *nog een geducht appeltje geschild moet worden.*

Inclusief normalies/tuimelaars

Op een meer recente bijeenkomst in april '94 is een werkdag voor de platformen georganiseerd met als thema *Gemeentelijk gehandicaptenbeleid. Inclusief beleid* was het belangrijkste item van deze dag. Gemeentelijk beleid moet uitgaan van de gelijkwaardigheid van alle burgers ongeacht geslacht, afkomst en geestelijke en/of lichamelijke mogelijkheden. De handicap van mensen moet niet ontkend maar erkend worden. Dit houdt niet in dat de overheid de groep gehandicapten als een categorie ziet waar exclusief beleid voor moet worden gevoerd. Het houdt wel in dat het geheel aan voorschriften, maatregelen en regelingen van de overheid continu getoetst moet worden op het gelijkwaardig effect ervan voor zowel mensen met als zonder handicap. Frans Huijsmans, voorlichter bij het POG lichtte het inclusieve beleid toe aan de hand van een sprookje. Een sprookje over hoe het zou zijn als de wereld van de 'Normalies' (de mensen zonder handicap) ook voor de 'Tuimelaars' (de mensen met een handicap) toegankelijk en bruikbaar zou zijn.

De overige inleidingen gaven informatie over de opzet van een goed functionerend gehandicaptenplatform, over netwerken en beeldvorming en over communiceren met de gemeente. Aan het eind van de dag werd de werkmop *Platformen gehandicaptenbeleid* gepresenteerd. De map biedt veel praktische informatie zoals bijvoorbeeld:

- hoe organiseer je een platform?
- waar vraag je ondersteuning?
- hoe moet je subsidie-aanvraag eruit zien en hoe maak je een begroting?

Bijscholing en afstemming

Een ander punt van het project Ondersteuning gehandicaptenplatforms is het ontwikkelen en aanbieden van bijscholing aan onder-

steuners van platformen op het gebied van gehandicaptenbeleid en het begeleiden van gehandicaptenplatforms.

Uitgangspunt van de deskundigheidsbevordering moeten de vragen zijn die bij de platformen leven. De resultaten van een enquête en de discussie hierover met deelnemers van verschillende platformen hebben hier een redelijk inzicht in gegeven. Voor ondersteuners van platformen is op basis van de gegevens uit de interviews een experiment-cursus opgezet. Deze cursus vond eind 1991 plaats. Het aantal potentiële deelnemers voor een dergelijke cursus op provinciaal niveau was toen vrij mager. Wellicht kwam dit door het beginstadium waarin de plaatselijke ondersteuning aan platformen verkeerde en het geringe aantal ondersteuners in de provincie. Uiteindelijk waren er voor de cursus acht deelnemers beschikbaar. Hieronder waren vier opbouwwerkers. Omdat de cursus sterk was gericht op kennisoverdracht, was er onvoldoende ruimte voor uitwisseling. Conclusie van deze try-out is dat er een werk- en taakoverleg voor beginnende ondersteuners moet komen, waarin veel ruimte voor uitwisseling moet zijn. Een bijscholingsaanbod voor ondersteuners zou op landelijk niveau ontwikkeld moeten worden. Het in november 1994 in De Guldenberg te houden congres over trends en scholing in het gehandicaptenbeleid zal hier een aanzet toe moeten geven (zie elders in dit tijdschrift). Momenteel vindt uitwisseling door ondersteuners vooral plaats via regio-overleggen van PRISMA, waarin in samenwerking tussen regioconsulenten van PRISMA en POG het programma wordt bepaald. Inmiddels is een vervolgproject ontwikkeld dat in mei '94 van start is gegaan. Naast POG en PRISMA is door het Nederlands Revalidatiefonds financiële steun toegezegd. Belangrijk punt in dit vervolgproject is dat er een goede afstemming komt tussen de provinciale en lokale instituten. Het accent ligt op de vraag hoe het best in reguliere structuren kan worden gewerkt. Netwerkontwikkeling is hierbij essentieel.

Rol opbouwwerk

We kunnen nog niet spreken van een bloeiende relatie tussen het opbouwwerk en de gehandicaptenplatforms. Het opbouwwerk heeft de inzet voor achtergestelde groepen altijd hoog in het vaandel staan. Toch zien de meeste opbouwwerkers de mensen met een handicap nog onvoldoende als doelgroep. Heel langzaam komt hier verandering in. Van de andere kant zijn de deelnemers van de platformen geneigd om in eerste instantie een beroep te doen op hun eigen belangenorganisaties. De vereniging voor slechtzienden, de astmavereniging, het POG, etcetera. De bezuinigingen in het opbouwwerk leiden tot een nadere prioriteitsstelling binnen de opbouwwerkinstellingen. Voor nieuwe activiteiten is dan weinig ruimte. Waarom dan toch het opbouwwerk als partner voor gehandicaptenplatforms?

Opbouwwerkers hebben de vaardigheden in huis om de ondersteuning van gehandicaptenplatforms vorm te geven. Ze moeten zich dan wel verdiepen in de leefwereld van de gehandicapte en zich inwerken in de materie en regelgeving van de voorzieningen voor gehandicapten. Maar dat moet de opbouwwerker ook voor andere thema's doen waar hij nog niet zo goed in thuis is zoals bijvoorbeeld het thema 'lokale gezondheidsbevordering' of de opvang van ex-psychiatrische patiënten.

De opbouwwerker beschikt van huis uit over deskundigheden die bruikbaar zijn voor de gehandicaptenplatforms. Om er enkele te noemen:

- Het opbouwwerk heeft ervaring met het ondersteunen van groepen vrijwilligers die de eigen belangenbehartiging op zich nemen,
- het opbouwwerk heeft kennis van de lokale samenleving, maakt onderdeel uit van lokale netwerken, en heeft zich lokaal geprofileerd. Hiervan kan een platform gebruik maken om politiek en/of maatschappelijke druk uit te oefenen,
- het opbouwwerk heeft ervaring met renovatie van woningen, buurten en wijken, waarbij specifiek

Opbouwwerk en inclusief beleid

door: Frans Koopman, LCC

aandacht geschonken kan worden aan toegankelijkheid.

- via het opbouwwerk kunnen geschikte faciliteiten geboden worden (vergaderruimte, kopiëren etc.);
- specifieke voorlichtingsactiviteiten kunnen via reguliere kanalen in buurten en/of wijken plaats vinden;
- het opbouwwerk kan activiteiten ondernemen waardoor inclusief beleid in de praktijk gebracht wordt.

PRISMA en het POG hebben gezamenlijk een uitstekende *Werkmap Platforms Gehandicaptenbeleid* samengesteld (redactie F.T. Huijsmans, W. Arts, Tilburg 1994). De map bevat naast nuttige algemene informatie over gehandicapten en gehandicaptenbeleid, onder andere een modelstatuut voor een Stichting Platform Gehandicapten.

De werkmap kan worden besteld bij het POG of bij PRISMA. Kosten fl. 25,-, exclusief fl. 7,50 verzendkosten. PRISMA: tel. 013 - 441440. POG: tel. 013 - 355255.

Sinds een half jaar is Jos van der Heyden als opbouwwerker van de Stichting MOBEST in Best, betrokken bij de ondersteuning van het plaatselijk gehandicaptenplatform. Hoe ging dat in zijn werk? Frans Koopman interviewde hem voor MO.

- Wat is de aanleiding geweest om het opbouwwerk bij de ondersteuning van het platform in Best te betrekken?

Een brief van PRISMA was de directe aanleiding. Die brief vestigde de aandacht op een POG/PRISMA project. In de toelichting op dat project wordt gesteld dat 'welzijnsinstellingen van huis uit belangorganisaties ondersteunen en expertise hebben die afgestemd is op de lokale en regionale situatie. Derhalve zijn zij voor lokale gehandicaptenplatforms een geschikte ondersteuningspartner.'

Het bestuur van MOBEST vond dat we hier op in moesten springen, zonder te weten wat zich eigenlijk in deze wereld afspeelde. Het gaat hier toch ook om mensen die dreigen in de knel te komen. Het bestuur ging akkoord met ondersteuning mits het POG voor inhoudelijke ondersteuning zou zorgen.

De eerste stap was een gesprek met de betrokken gemeentelijke ambtenaar. De gemeente was blij dat het opbouwwerk een rol wilde spelen bij de lokale ondersteuning. Ook de gemeente had nauwelijks ervaring met de gehandicapten en het gehandicaptenbeleid.

- Hoe is het platform ontstaan?

MOBEST organiseerde de eerste informatieavond die op 3 november 1993 plaatsvond. Hier blijkt de lokale kennis van netwerken al heel belangrijk te zijn. De gemeentegids waarin adressen van plaatselijke instellingen zijn vermeld is niet toereikend.

Naast het adressenboekje van de gemeente heb ik mensen uitgenodigd die ik vanuit onze werkgroepen en andere contacten kende. Ook de gemeente gaf een aantal adressen.

Tijdens de informatieavond waren er twintig mensen aanwezig. Een re-

gioconsulent en de voorlichter van het POG gaven de inhoudelijke informatie. Ook de wethouder was aanwezig om de gemeentelijke voorname toe te lichten.

Ik had vooral een organisatorische rol. Aan het eind van de avond werd gevraagd wie belangstelling voor het platform had. Deze mensen hebben zich bij mij aangemeld.

De samenstelling van het platform is een cruciale factor voor een goed functioneren. Het opbouwwerk kan een belangrijke rol hebben bij het opstarten van het platform, zo blijkt in Best.

Jos van der Heyden: Na de eerste informatieavond werd een tweede avond georganiseerd in het gemeentehuis die door mij werd verzorgd. Er kwamen tien mensen. Ik heb toen gevraagd: bedenkt eens voor de volgende vergadering welke functie je in het platform zou kunnen vervullen? Zoals meestal gebeurt, hoor je daar dan eerst niks op. Een paar dagen voor de vergadering belde ik een aantal mensen op waarvan ik dacht dat ze 't wel konden. Ik heb een voorstel gedaan voor de samenstelling van het bestuur. Er is een pittig bestuur nodig. Dat is ook gelukt.

Het is van belang dat de groep heterogeen is samengesteld. Op verschillende kwaliteiten moeten er mensen bij worden betrokken: organisatorisch en inhoudelijk. Er moeten mensen bij die er op persoonlijke titel inzitten en mensen die een band hebben met diverse belangorganisaties. Zo'n gemengd gezelschap kan zorgen voor een breed draagvlak en goede communicatie met verschillende instanties, organisaties en met de gemeente.

Uiteindelijk is er een platform dat uit 21 personen bestaat waarvan vijf bestuursleden die allen op persoonlijke titel deelnemen; tien leden en vijf ondersteuners vanuit de gelingen van opbouwwerk, POG en gemeente.

Er zijn twee 'valide' personen, de gehandicapten zijn afkomstig uit onderenbonden, Algemene Nederlandse Invalidenbond, Zonnebloem, Ned. Vereniging voor Blinden en Slechtzienden, VOGG/SPD en Welfare Rode Kruis.

Wat is nu je kwaliteit als opbouwwerker bij de ondersteuning van het platform?

Je kent de mensen en de instellingen die voor zo'n platform nodig zijn. Welfare was in eerste instantie niet genoemd, terwijl ik vond dat die er wel bij hoorden. Dan bel je de voorzitter op, die zei meteen 'ik doe mee'. Als je van tevoren niks onderneemt dan vergis je je zeker. Je kunt later tegenwerking krijgen als je de juiste partijen en personen er niet op tijd bij betrekt.

Naast kennis van het lokale netwerk zijn de 'organisatorische vaardigheden' kwaliteiten die belangrijke steun bieden aan het platform. Het platform is als MOBEST-project in een reguliere instelling ondergebracht. MOBEST is eindverantwoordelijk voor organisatie, beleid en financiën.

De groep had het druk genoeg met inhoudelijke taken waar ze voor stonden. Voor 1 april moesten ze hun commentaar af hebben op de gemeentelijke verordening Voorzieningen Gehandicapten. Het is belangrijk dat ze zich dan geen zorgen hoeven te maken over al die organisatorische zaken. Ik heb de organisatorische werkwijze in gang gezet die we bij MOBEST-projecten gewend zijn rond probleemstelling, doelgroep en financiën. Ik gaf ze advies over verslaglegging, kopieerfailliten, ontwikkelingen elders en opstelling van het beleidsplan. Belangrijk is de taakverdeling met

vertegenwoordigers van het POG die deskundig zijn op inhoudelijke zaken. Zij adviseerden ook over het commentaar op de gemeentelijke verordening en de opstelling van het verstrekkingsboek.

De opbouwwerker heeft ook een belangrijke taak om de samenhang tussen de verschillende geledingen en werkgroepen in de gaten te houden.

Ik heb vanaf het begin aangedrongen op de vorming van werkgroepen die ieder een specifiek werktein onder hun hoede namen rond toegankelijkheid, WVG, publiciteit, en collectief vervoer. Anders valt zo'n platform in een gat, vooral nu de WVG-discussie achter de rug is. Men wil graag concreet aan de slag. In elke werkgroep zit een bestuurslid zodat ze hun verantwoordelijkheid op een concrete manier kunnen dragen.

Kun je iets vertellen over de knelpunten die je als opbouwwerker ontmoet bij de ondersteuning van het platform?

Het is vooral de onbekendheid met de gehandicaptenwereld geweest. Ik wist niet dat er zo veel verschillende gehandicaptenorganisaties waren. Iedereen wil het beste voor de eigen organisatie. Het was nergens gecoördineerd.

De gemeente had goede bedoelingen maar zorgde wel voor veel druk op de ketel. Eind vorig jaar was het platform er en in april moesten de

leden al een ei leggen.

Welke mogelijkheden zie je voor het nieuwe beleid en de rol van het opbouwwerk hierbij?

De verantwoordelijke instanties zitten nu dichterbij huis om de zaken beter te bediscussieren met de gehandicapten. Het inclusieve beleid krijgt nu meer kans. Een voorbeeld is het thema toegankelijkheid. Er komt hier een nieuwe wijk voor zo'n 3500 inwoners. In het verleden is er door het opbouwwerk een werkgroep opgezet om mee te denken over de invulling van voorzieningen. Nu is deze groep aangevuld met iemand van de werkgroep 'toegankelijkheid' van het platform.

Die laat duidelijk z'n stem horen. Anders en duidelijker dan zoals je dat vanuit de valide wereld zou doen. Zelf ben ik nu heel anders tegen de wereld van gehandicapten gaan aankijken. Ik let nu veel meer op wat nodig is voor een gehandicapte. Ik weet nu dat het niet overbodig is om bij een openbare instelling een invaliden-parkeerplaats aan te vragen. We hebben in ons gebouw ook een ringleiding voor slechthorenden laten aanbrengen. Eind augustus wordt het nieuwe educatieve centrum in Best geopend. Het zou schitterend zijn als we ze als cadeau het ITS symbool (certificaat voor optimale toegankelijkheid voor gehandicapten) kunnen aanbieden.

door: Corry van der Pijl
Wim Breugel

Ik wil mijzelf eerst voorstellen. Ik ben Corry van der Pijl, woon in Werkendam, gehuwd met een lieve man die mij erg stimuleert, moeder van een zoon en trosse oma van vier kleindochters. Mijn handicap is een chronische nierziekte. Een vervelende ziekte, die naast een grote vermoeidheidsfactor ook tot gevolg heeft dat veel meer organen in je lichaam steeds slechter gaan functioneren. Deze ziekte heb ik al langer en ik heb dan ook ten aanzien van veel dingen mijn beperkingen. Om toch in de maatschappij actief te blijven en een doel in mijn leven te hebben, ben ik vrijwilligerswerk gaan verrichten. Als eerste bij een gehandicaptenorganisatie. Daar heb ik alle stadia doorlopen, van afdelingssecretaresse, ledenraadslid, hoofdbestuurder en provincievoorzitter. Daar is sinds kort, door omstandigheden buiten mij om, een eind aan gekomen. Door dit gehandicaptenwerk, waarvan veel advieswerk betrekking hebbend op het gebied van voorzieningen, uitkeringen en verwerken van de handicap, ben ik in aanraking gekomen met het ouderenwerk onder de noemer: 'samen zorgen delen'. Ik heb daar gedurende 15 jaar het secretariaatswerk voor verricht. In de vergaderingen van dit ouderenwerk hoorde ik erg veel klachten over de (huur)woningen, achterstallige reparaties, onheuse behandeling door woningbouwverenigingen en veel onduidelijkheden bij het mutatiebeleid. Door deze verhalen ben ik in de bewonersparticipatie terecht gekomen. Ik voer nu een huuderspreekuur en kan tijdens mijn besprekingen met de woningbouwvereniging, onder andere over nieuwbouwprojecten, mijn voordeel doen over aanpasbaar bouwen. Door mijn activiteiten bij het ouderenwerk ter plaatse en betrokken bij de materie 'Ouder worden, zelfstandig blijven', is in onze regio een werkgroepje educatie en vervoer opgezet, waarbij naast de functionarissen ouderenwerk ook vrijwilligers betrokken waren. Dit werkgroepje is zich al in een vroeg stadium gaan bezig houden met de WVG en we hebben allerlei materiaal verzameld om goed op de hoogte te kunnen zijn.

Na de zomervakantie 1993 is dit groepje, waarvan de werkers al door de gemeente belast waren met de opzet van een gehandicaptenplatform, hieraan gaan werken. Het eerste naar buiten toe was een interview met de plaatselijke weekbladen die in de dorpen goed worden gelezen. In dit interview hebben we naast informatie ook onze zorg over de op handen zijnde nieuwe wetgeving geuit. Want het is goed dat de ouderen na hun 65e jaar ook van de voorzieningen gebruik kunnen maken, maar het zou niet ten koste moeten gaan van de voorzieningen van de gehandicapten. Die zorg leeft bij veel mensen die gebruik maken van voorzieningen.

De eerste start voor de 'Echte opzet Platform' werd gemaakt op 25 augustus 1993 door het al eerder genoemde werkgroepje. We zijn toen een voorlichtingsbijeenkomst gaan voorbereiden. Na het interview is er nog meer publiciteit gekomen over de WVG en is onze eerste voorlichtingsbijeenkomst geweest. We troffen het erg slecht, het anders zo toegankelijke gebouw was bijna niet bereikbaar door een grondige herbestrating. We moesten over de dragline-schotten naar binnen. Het regende, waardoor deze ook nog glad waren. Kortom, een slechte beurt. Deze bijeenkomst, voorgezeten door het POG, waarbij naast de gehandicapten en ouderen ook de taxibedrijven, maatschappelijk werk, gezinszorg en kruiswerk waren uitgenodigd, werd goed bezocht. Veel gehandicapten en ouderen die wat meer wilden weten over de op handen zijnde nieuwe wetgeving, maar ook uit een andere richting was er belangstelling. Namelijk van de kant van fabrikanten/vertegenwoordigers van rolstoelen en hulpmiddelen. Ook zij waren op deze bijeenkomst aanwezig.

Na deze voorlichting, waarop de aanwezigen veel serieuze vragen hebben gesteld, werd gevraagd of er onder de aanwezigen nog kandidaten waren voor het Regionaal Platform of de gemeentelijke afdeling ervan. Deze kregen een uitnodiging voor de volgende vergadering.

Dan zou men kunnen besluiten of men inderdaad zitting zou nemen in een platform.

De volgende bijeenkomst, weer vooraf gegaan aan een persbericht met veel informatie, bracht naast een goede opkomst nog meer aanmeldingen binnen om actief mee te gaan werken. Na deze aanmeldingen werd met de vertegenwoordigers van gehandicapten/ouderen-organisaties, deelnemers op persoonlijke titel, mensen met ervaring uit de 'levenssfeer' drie groepen gevormd. Een voor elke gemeente, met dien verstande dat de gemeenten Werkendam, Dussen, voortlopend op de herindeling als één gemeente worden beschouwd. De WVG loopt bij Dussen via Werkendam. Dit behoeft geen problemen te geven omdat de beleidsmedewerker WVG, na een telefonische afspraak, de aanvrager thuis gaat bezoeken. Al met al leidden onze activiteiten tot de officiële oprichting van een regionaal gehandicaptenplatform voor het gebied Land van Heusden en Altena.

We moesten meteen al reageren op een groot aantal nota's en regelingen. Deze kwamen op een laat tijdstip binnen en moesten naast bestudering ook besproken worden én wij moesten commentaar geven bij de vergaderingen van de gemeentelijke welzijnsvergaderingen van de vier betrokken gemeenten. Toch is ons dat gelukt, maar niet in elke gemeente waren we blij met onze opmerkingen. Maar om kritische opmerkingen te plaatsen, missers in nota's te vinden en die te laten veranderen, werken we hard. Want als gehandicaptenplatform willen we niet alleen de WVG goed uitgevoerd zien, maar we streven naar een inclusief gehandicaptenbeleid. Wat houdt dat in?

In het kort gezegd zijn de uitgangspunten als volgt te omschrijven: toegankelijkheid, bereikbaarheid, bruikbaarheid.

Bij inclusief gehandicaptenbeleid dient vooraf rekening gehouden te worden met mensen met een handicap of belemmering. Bij nieuwbouw, aanpassingen, verbouwingen en herbestrating dient rekening te worden gehouden met mensen met

een handicap. Bestaande regels van 'Geboden Toegang' moeten worden gehanteerd en uitgewerkt. Mensen met een handicap moeten geïntegreerd zijn in de samenleving en als na nieuwbouw of bestrating de zaak aangepast moet worden, is dat exclusief beleid en dat is niet waar we naar streven. Toegankelijkheid: een probleem voor veel gehandicapten, want een gebouw, winkel of winkelstraat is niet toegankelijk als er ergens een oprijtje voor een rolstoel is geplaatst, maar het moet aan de eisen voldoen. Om duidelijk te maken wat de bedoeling is zal ik een praktijkvoorbeeld geven:

In ons dorp Werkendam is, in verband met te hard rijden, een straat voorzien van drempels. Dit is gebeurd vlakbij de bibliotheek. Er is een oprijtje gemaakt, maar de mevrouw die mij vorige week belde over de berichtgeving dat het platform bezig was met de toegankelijkheid, vertelde dat zij al drie keer met de rolstoel is omgeslagen omdat de aanleg niet goed doordacht is geschied. Deze ongevallen hadden nogal wat schade aan mevrouw veroorzaakt, hersenschudding en hoofdworden. Zij durft niet meer met de rolstoel hier naartoe. Zij gaat nu met een taxi en is afhankelijk van de chauffeur, of deze haar wil helpen haar binnen te brengen. Ondanks het feit dat de artsen hierover een brief hebben gestuurd naar B & W en zijzelf ook al het een en ander heeft ondernomen, is hierin nog geen verandering gekomen. De straten moeten toegankelijk worden voor alle gebruikers, dus ook voor stoklopers, rolstoelers en blinden of slechtzienden. Een ander voorbeeld: in ons dorp is een gloednieuw Cultureel Centrum gebouwd. Prachtig, maar er zijn al bezoekers met een rolstoel omgevallen bij de (niet toegankelijke) deuren. Het toilet heeft flinke afmetingen, maar staat verkeerd. De (prachtige, dure) spiegel is niet door een rolstoelgebruiker te gebruiken. Bij de opening van het nieuwe Biesboschmuseum bleek al gauw dat er weer bezuinigd was op de toiletvoorziening voor gehandicapten. Een nieuw gebouw, maar een gehandi-

capte kan niet van het toilet gebruik maken. Bij het inventariseren van knelpunten bleek al dat men het niet zo nauw neemt met de aangelegde voorzieningen. In een dorpswoning in de regio is een prachtig aangepast toilet, maar men kan er niet in. De beheerder gebruikt dit als berghok. In het algemeen: straten moeten begaanbaar zijn voor gehandicapten en blinden. Er moet een invalidenparkeerplaats zijn bij winkels en gebouwen. Gebouwen moeten toegankelijk zijn voor gehandicapten. Deuren en gangen moeten ruim genoeg zijn om binnen te komen en eenmaal binnen, moet er een aangepaste toiletruimte zijn, tafels onderinbaar, balies, loketten en bars moeten een verlaagd gedeelte hebben voor rolstoelers. Ruime doorgang bij één kassa in winkels, automaten en telefoons bedienbaar voor rolstoelers. Alles gelijk met de bouw aangepast. Dit is heel in het kort wat we met inclusief gehandicaptenbeleid bedoelen.

Zoals ik al eerder heb aangegeven, wordt de plaatselijke ondersteuning gegeven door opbouwwerkers. Elke gemeente heeft een werker aangesteld voor het opzetten en begeleiden van de plaatselijke afdeling en het regionaal platform. Verder is er ondersteuning vanuit het POG, zij hebben voor ons het werkplan geschreven. Bij de verkiezing van het DB is beloofd dat we via het opbouwwerk voor 1994 verzekerd zijn van ondersteuning en het POG heeft langdurige ondersteuning toegezegd. Nog een belangrijk punt: de declaraties voor bijv. reiskosten, lopen bij ons nu via de Stichtingen Opbouwwerk totdat wij zelf een budget hebben.

De werkzaamheden voor dit jaar worden door het bestuur als een zwaar karwei, maar ook als een grote uitdaging gezien. We willen als platform terdege alle zaken betreffende de WVG goed volgen, een beleidsadviserend orgaan zijn en op de hoogte zijn van de stand van zaken. Trouwens, de gemeente Werkendam heeft, na verzoek onzerzijds, in volle vergadering toegezegd dat we elke drie maanden een evaluatierapport zullen ontvangen met niet enkel de verstre-

kingen, de uitgaven voor voorzieningen, maar ook de overheadkosten. Tenslotte nog een opsomming van wat we de komende tijd allemaal gaan doen:

- Het adviseren van gemeenten met betrekking tot de invoering, uitwerking en uitvoering van de WVG.
- Het maken van afspraken over belangenbehartiging.
- Klachten verzamelen om er een 'Witboek' van te maken (we willen positief blijven).
- Het inventariseren van knelpunten (openbaar) vervoer.
- Het adviseren aan gemeenten en vervoersorganisaties over aanvullend openbaar vervoer.
- Een klachten/informatielijn bemenen.
- Organisatie van scholing voor het verwerken van de problematiek en 'emoties' die via de klachten/informatielijn op ons af komen.
- Knelpunten met betrekking tot (on)toegankelijkheid lokaliseren en inventariseren.

Voor wat de knelpunten vervoer, ontoegankelijkheid en het inventariseren van knelpunten betreft, hebben de plaatselijke afdelingen hierin een belangrijke taak en deze zal door de afdelingen uitgevoerd worden. Al met al, wat ons als platformbestuur aan werk te wachten staat is voorwaar geen kleine opdracht maar we hopen er een goed werkend klankbord van te maken voor de gemeenten, maar ook voor de gehandicapte die eventueel met vragen en/of problemen zit.

WVG-beleid in Brabant: handen ineens slaan

(door: Frans Huysmans, POG Noord-Brabant)

Het in Tilburg gevestigde Provinciaal Overleg Gehandicaptenbeleid Noord-Brabant (POG), is het orgaan in de provincie als het gaat om de ontwikkeling van gehandicaptenbeleid. Zo'n uitspraak is snel gedaan, maar wat houdt het werk van het Provinciaal Overleg Gehandicaptenbeleid Noord-Brabant nu eigenlijk in?

Een van de belangrijkste functies van het POG is de beleidsontwikkeling. De ontwikkeling van het regionale gehandicaptenbeleid verloopt via de in het verleden gemaakte opdeling van Noord-Brabant in de regio's Noord-Oost, Zuid-Oost, Midden en West. Het accent hierbij ligt op de afstemming van activiteiten. Activiteiten van de plaatselijke platforms, maatschappelijke organisaties en overheden.

Het POG geeft de lokale beleidsontwikkeling en daarmee de integratie van mensen met een handicap als volwaardig lid van de samenleving door middel van regelmatig contact met en ondersteuning van plaatselijke en regionale platforms alsmede de verdere ontwikkeling van deze platforms. Op dit moment zijn er een zestig gehandicaptenplatforms in Brabant actief. Vooral sinds bekend werd dat de WVG zou worden ingevoerd, is het aantal gehandicaptenplatforms sterk toegenomen.

De samenstelling van een gehandicaptenplatform verschilt plaatselijk nogal. In de breedste opzet bestaat een platform uit alle organisaties van mensen met een lichamelijke handicap (dus zowel motorisch-, zintuiglijk- als orgaangehandicapten), plaatselijke patiëntenverenigingen, de belangrijkste dienstverlenende organisaties (bijvoorbeeld maatschappelijk werk, kruisvereniging en gezinszorg) en de gemeentelijke overheid (als toehoorder).

Zeker nu door de invoering van de WVG duidelijk is geworden dat er gemeenschappelijke belangen zijn, wordt er bovendien vaak aan het platform deelgenomen door verenigingen van ouders van verstandelijk gehandicapten, WAO-groepen en bonden van ouderen. Sommige plat-

forms kiezen ervoor om alleen mensen met een handicap in het platform te laten deelnemen. Er is echter een tendens waarneembaar dat steeds meer platforms ook 'externe' mensen vragen op basis van deskundigheid.

Inhoudelijke ondersteuning met betrekking tot gehandicaptenbeleid wordt aan het platform gegeven door de consultant gehandicaptenbeleid van het POG. Het POG heeft vier van deze consultants die ieder een van de genoemde regio's voor hun rekening nemen. In de praktijk kwam het nog wel eens voor, dat het POG ook zorgde voor organisatorische zaken zoals het voorzitterschap, notuleren etcetera of op het terrein van conflictmiddeling en groepsprocessen. Eigenlijk vindt het POG dat dit niet tot haar inhoudelijke taak behoort. In principe werkt het POG aan inhoudelijke werkontwikkeling en het bevorderen van gehandicaptenbeleid op lokaal niveau.

Ondersteuning

Gehandicaptenplatforms hebben wel behoefte aan ondersteuning op het gebied van de eigen interne organisatie zoals hiervoor geschetst. Een platform zal daarnaast bijvoorbeeld diverse faciliteiten nodig hebben om goed te kunnen functioneren. U moet daarbij denken aan vergaderruimte, mogelijkheden voor het uitvoeren van secretarische werkzaamheden zoals het gebruiken van een kopieerapparaat en dergelijke. Ook valt te denken aan ondersteuning bij kadertraining. Deze ondersteuning kan vanuit een lokale professionele instelling worden gegeven. Het grote voordeel van het leggen van de verbinding met reguliere instellingen, is dat gehandicaptenbeleid breder geïntroduceerd wordt, waardoor inclusief beleid gerealiseerd wordt.

Een platform kan bij verschillende soorten instellingen ondersteuning vragen. Het opbouwwerk/sociaal cultureel werk lijkt hiervoor echter de meest geëigende instelling. Afhankelijk van de plaatselijke situatie kunnen dit ook andere instellingen zijn, zoals het ouderwerk, maatschappelijk werk etcetera. Bij de ge-

handicaptenplatforms blijft voorop staan dat alle organisaties hun eigen identiteit blijven behouden. Enkel die zaken, die niet door de afzonderlijke organisaties worden opgepakt of die uit een oogpunt van effectiviteit beter gezamenlijk kunnen gebeuren, vinden in platformverband plaats. Als zodanig treedt een platform niet in de plaats van bestaande belangenorganisaties maar voegt er iets aan toe. De (bovenplaatselijke) platforms bestaan voor het grootste deel of zelfs alleen maar uit vertegenwoordigers van mensen met een handicap. Voor een positieve ontwikkeling van het beleid ten aanzien van mensen met een handicap op lokaal niveau is een eerste vereiste dat alle instellingen en organisaties, die betrokken zijn bij het gehandicaptenbeleid, bewust worden gemaakt van de leefsituatie van mensen met een handicap en de problemen die zich hierbij kunnen voordoen. Uiteindelijk zullen de gehandicaptenplatforms ervoor zorgen dat mensen met een handicap als volwaardig lid van de samenleving worden geaccepteerd. In de tussentijd zal de inhoudelijke inbreng van het POG aan het platform en de betreffende lokale instanties onmisbaar blijken te zijn. Bovendien is in een aantal gemeenten op dit moment nog geen gehandicaptenplatform actief. Daar zal deze ontwikkeling door het POG in beweging dienen te worden gehouden. Het POG gaat bij dit alles uit van het tot stand brengen van een inclusief beleid.

Inclusief beleid

Het is noodzakelijk uit te gaan van de volstrekte gelijkwaardigheid van mensen met en mensen zonder handicap. Alhoewel iedereen deze gelijkwaardigheid in principe zal erkennen, blijkt in de praktijk dat het aantal mogelijkheden en kansen voor mensen met een handicap aanmerkelijk ongunstiger is dan voor hen die niet gehandicapt zijn. Dit komt met name omdat onze samenleving er mentaal noch fysiek op ingericht is om werkelijk samen te leven met mensen met een handicap.

Inclusief beleid houdt in dat het al-

gemeen overheidsbeleid, het totaal aan wetten, maatregelen, voorschriften, bepalingen, regelingen en diensten, continu getoetst wordt op het gelijkwaardig effect ervan voor zowel mensen met als zonder handicap. Mensen met een handicap zijn geen aparte burgers, maar burgers die binnen het algemene beleid bij voortdurende aandacht behoeven. Naast dit algemene (inclusieve) beleid kan het noodzakelijk zijn voor bepaalde groepen aparte voorzieningen te treffen. Deze dienen echter aanvullend van aard te zijn en niet in de plaats te komen van de algemene voorzieningen.

Organisatie

Het bestuur van de Stichting Provinciaal Overleg Gehandicaptenbeleid is op voordracht, bij meerderheid samengesteld uit afgevaardigden van (groepen van) mensen met een handicap. Als zodanig heeft deze groep een instrument om het gehandicaptenbeleid in de provincie tot ontwikkeling te brengen. Bij het tot stand komen cq. het in praktijk brengen van beleid ten aanzien van mensen met een handicap is het nodig dat de overheid gebruik maakt van de inzichten en ervaringen van (vertegenwoordigers) van mensen met een handicap. Er is dan echter geen sprake van belangenbehartiging of pleitbezorging, maar van een specifieke deskundigheid die gebruikt wordt om een goed inclusief beleid te ontwikkelen. Op dit proces richt het POG zich met kracht. In de praktijk komt dit neer op het, waar mogelijk, (mee) ontwikkelen van inclusief beleid via de hiervoor omschreven gehandicaptenplatforms. De handen moeten ineen geslagen worden. De diverse deskundigheden moeten op elkaar worden aangestemd. Vervolgens dient de ervaringsdeskundigheid van (groepen van) mensen met een handicap te worden vertaald in termen van algemeen beleid.

Aandachtsvelden

Het is moeilijk aan te geven waar gehandicaptenbeleid nu exact uit bestaat. Een goed en inclusief plaat-

selijk gehandicaptenbeleid blijkt zich namelijk uit te strekken over verschillende beleidsterreinen. Het POG is op al deze beleidsterreinen actief. De platforms zullen op plaatselijk niveau meestal voor een aantal van deze aandachtsvelden kiezen. De keuze wordt veelal bepaald door de grootte van het betreffende platform en het aantal vrijwilligers dat beschikbaar is om eventuele werkgroepen te bemensen. Alle (openbare) gebouwen dienen zodanig te zijn ingericht, dat zij bereikbaar, toegankelijk en bruikbaar zijn voor mensen met een lichamelijke handicap. Dat is een van de belangrijkste voorwaarden tot deelneming aan het maatschappelijk verkeer door mensen met een handicap. De Stichting POG-Bouwadvies van het POG, toetst bouwplannen op hun toegankelijkheid en geeft hierover bouwkundige adviezen. Het POG bemiddelt bij het verkrijgen van het Internationale Toegankelijkheids Symbool (ITS), het bekende blauwe bordje met de gestileerde rolstoel. Daarnaast adviseert het POG plaatselijke werkgroepen ten aanzien van toegankelijkheid.

Mensen met een handicap willen wonen als ieder ander, dus zo zelfstandig mogelijk. Hierbij moet allereerst gedacht worden aan wonen in een woning in de wijk. Het POG bevordert de ontwikkeling van aanpasbaar en bezoekerbaar bouwen. Ook adviseert het POG (beleidsmatig) over woningaanpassingen en adviseert het de Provincie bij de planning van collectieve woonvoorzieningen voor mensen met een handicap. Mensen met een beperkte mobiliteit ontmoeten vele knelpunten bij hun deelneming aan het verkeer en de bestaande vervoersmogelijkheden, het POG dringt er bij overheden, vervoersondernemingen en taxibedrijven op aan om hun vervoer zo toegankelijk mogelijk te maken en alternatieve vervoerssystemen te ontwikkelen. Ten aanzien van verkeersinfrastructuur en vervoersvoorzieningen ligt het in de lijn van het POG de knelpunten te inventariseren, die mensen met een handicap tegenkomen als zij zich willen verplaatsen. Door

middel van onderzoek en ondersteuning stimuleert het POG ontwikkelingen die de zorg voor en de thuis-hulp aan mensen met een lichamelijke handicap bevorderen. Arbeid is voor iedereen een essentieel onderdeel voor integratie in de samenleving. Dit geldt ook voor mensen met een handicap. Het onderhouden van contacten en een vast dagritme alsmede het zelf kunnen voorzien in het levensonderhoud, geven een gevoel van eigenwaarde, is zelfs een primaire levensbehoefte. Met betrekking tot het aandachtsveld Arbeid speelt het POG een coördinerende, stimulerende en initiërende rol, waar het gaat om het integreren van mensen met een lichamelijke handicap in het reguliere arbeidsproces. Als uitvloeisel van de nota 'Arbeid', een deelnota van de nota 'Speerpuntenbeleid' van het POG, zag in 1990 het Arbeidstoelendingsproject *Bit-by-Bit* het levenslicht.

Het deelnemen aan activiteiten op het terrein van sport en recreatie is behalve uit oogpunt van revalidatie eveneens geschikt voor zaken als ontspanning en het leggen van contacten buiten de eigen levenssfeer. Eerste voorwaarde voor deze deelneming is de toegankelijkheid van sport- en recreatievoorzieningen. Vaak is er daarbij sprake van 'mentale' drempels. Zowel bij validen als bij mensen met een handicap zelf, wanneer het gaat om geïntegreerde sporten, recreëren, vakantie houden enz. Doelstelling van het beleid in deze is: bevorderen dat er voldoende mogelijkheden komen voor sport- en recreatiebeoefening voor mensen met een lichamelijke handicap, en het bekendheid geven aan de mogelijkheden.

Het mag geen automatisme zijn, dat volwassenen en kinderen met een handicap als vanzelfsprekend in het speciaal onderwijs geplaatst worden. Het POG streeft naar een mentaliteitsverandering binnen de onderwijswereld waardoor alle onderwijs- en vormingsmogelijkheden open komen te staan voor mensen met een handicap. Het beleid dient zich op het terrein van voorlichting op twee sporen te bewegen. Mensen met een handi-

Gezondheidsvoorlichting in de wijk voor migranten vrouwen

cap dienen te worden geïnformeerd. Zij vragen om algemene informatie met betrekking tot onderwerpen als vakantie en toegankelijkheid, maar ook meer specifieke inlichtingen over bepaalde doelgroepen en handicaps en daarvoor benodigde hulpmiddelen. Daarnaast zal er, richting alle gelegingen binnen de samenleving, met prioriteit, middels informatieverstrekking en deskundigheidsbevordering, structureel dienen te worden gewerkt aan een klimaat dat een inclusief beleid voor mensen met een handicap mogelijk maakt.

Vinger aan de pols

Nu de WVG is ingevoerd, ligt er een belangrijke taak voor het POG en de gehandicaptenplatforms in het bewaken van de manier waarop verder met de WVG wordt omgegaan. Dit gaat verder dan de correcte uitvoering van de WVG alleen. Hierbij spelen eigenlijk ook alle andere gebieden waarop het gemeentelijk gehandicaptenbeleid zich beweegt, een belangrijke rol. Als op alle relevante beleidsterreinen goed gehandicaptenbeleid wordt ontwikkeld (te denken valt onder meer aan aanpasbaar bouwen en goed toegankelijke vervoersmogelijkheden), kan het budget wat expliciet beschikbaar is voor de WVG beter worden ingezet voor de doelgroep. In de komende jaren zal regelmatig een evaluatie van de WVG plaatsvinden. De mening van de cliëntenorganisaties, zoals gehandicaptenplatforms, zullen bij deze evaluaties worden betrokken. Om goed voorbereid te zijn op de aangekondigde evaluaties dienen de gebruikers van de WVG zich al direct goed voor te bereiden. Dit is vooral ook nodig om het plaatselijke beleid terdege te kunnen toetsen.

In het kader van het project 'Migranten + Gezondheid' in de Rotterdamse wijk Bospolder-Tussendijken is de publikatie verschenen:

'Gezondheidsvoorlichting in de wijk voor migrantenvrouwen'.

In 1986 nam het opbouwwerk in de Rotterdamse wijk Bospolder-Tussendijken het voortouw voor de verbetering van de gezondheidssituatie van wijkbewoners van buitenlandse afkomst. In 1990 werd samen met de GGD-Rotterdam en met subsidie van het Ministerie van WVC, het project 'Migranten + Gezondheid' opgezet om de gegroeiende samenwerking in de wijk verder te ontwikkelen en de opgebouwde ervaring en gehanteerde methodieken overdraagbaar te maken.

Gezondheidsvoorlichting-in-de-eigen-taal is een belangrijk hulpmiddel bij het activeren van wijkbewoners van buitenlandse afkomst. Bewoners van buitenlandse afkomst worden daarbij niet gezien als objecten waarvan 'het gedrag' of 'de leefwijze' van bovenaf moet worden veranderd; maar als de partners die potenties, kennis en ervaring hebben om een actieve bijdrage te leveren aan verandingsprocessen. Door middel van gezondheidsvoorlichting-in-de-eigen-taal kunnen bewoners van buitenlandse afkomst de noodzakelijke kennis, inzichten en vaardigheden verwerven om hun gezondheidssituatie te verbeteren.

In de publikatie 'Gezondheidsvoorlichting in de wijk voor migrantenvrouwen' wordt verslag gedaan van de uitgangspunten, de werkwijze, de uitvoering en de resultaten van gezondheidsvoorlichting-in-de-eigen-taal voor vrouwen van Turkse en Marokkaanse afkomst; gecombineerd met praktische tips en checklists.

De publikatie kost f 35,- (excl. verzendkosten) en kan worden besteld bij:

*Gezondheidswinkel Bospolder-Tussendijken
Bospolderstraat 15a,
3025 ES ROTTERDAM
Tel.: 010-425.96.39*

(Het project 'Migranten + Gezondheid' is een samenwerkingsverband tussen het Rotterdams Instituut Bewonersondersteuning (RIO) en de GGD-Rotterdam e.o.)

Meldpunt

WVG

De Gehandicaptenraad wil graag inventariseren wat de voornaamste knelpunten zijn bij de uitvoering van de WVG. Daarom wordt een Landelijk Meldpunt WVG opgezet.

Bij dit meldpunt kan iedereen terecht met meldingen over problemen die optreden. De medewerkers kunnen in voorkomende gevallen ook informatie geven en doorverwijzen.

Het is uitdrukkelijk niet de bedoeling om individuele klachten in behandeling te nemen.

Wel zullen veel voorkomende klachten worden 'meegenomen' naar het WVG Platform, waarin de Gehandicaptenraad, de Vereniging Nederlandse Gemeenten en het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid zitting hebben. De medewerkers van het Meldpunt kunnen geen informatie geven over regelingen per gemeente. Ook voor het indienen van klachten moeten mensen bij de eigen gemeente zijn.

Het Meldpunt WVG is tot april 1995, van maandag t/m vrijdag tussen 09.00 en 17.00 uur bereikbaar op:

telefoonnummer 030 318131

Friesland voor en na de WVG

door: Wim Peters, beleidsmedewerker De Stipe

Friesland is een overzichtelijke provincie. Friesland telt 31 gemeenten, die samenwerken in een drietal samenwerkingsverbanden of WGR-regio's. (WGR staat voor: Wet Gemeenschappelijke Regelingen.) Met de provinciegrenzen van Friesland vallen een groot aantal andere 'gebieden' samen zoals de Gezondheidsregio, de Vervoersregio etc. Het ziekenfonds 'De Friesland' heeft Friesland als belangrijkste werkgebied en daar de meeste ziekenfondsverzekerden. Friesland telt ruim 600.000 inwoners, waarvan er ruim 80.000 in de Friese hoofdstad, Leeuwarden wonen. De tweede Friese gemeente, Smallingerland, telt ruim 40.000 inwoners. Friesland kent ook enkele zeer kleine gemeenten: de Waddeneilanden, waarvan Vlieland en Schiermonnikoog de twee kleinste zijn.

In Friesland is in 1982 een Provinciaal Overleg Revalidatie (POR) opgericht, dat zich tot 1991 als zelfstandige organisatie richtte op de ontwikkeling van het gehandicaptenbeleid binnen de provinciegrenzen. In 1991 is het POR opgeheven en opgegaan in de Stipe.

Ondersteuning nieuwe stijl

Begin 1991 kwamen nog meer functies in de Stipe bij elkaar, zodat in feite een geheel nieuwe organisatie ontstond. Deze 'Stipe nieuwe stijl' heeft in 1992 besloten een geheel nieuwe koers in te slaan, hetgeen consequenties had voor de ondersteuning van het gehandicaptenbeleid. Daarbij moet aangetekend worden dat het POR nooit een steunfunctie heeft gehad: het POR werd door de Provincie Friesland gesubsidieerd als advies- en overlegorgaan. Dit in tegenstelling tot de Stipe tot 1991, waarin de steunfuncties voor maatschappelijke dienstverlening (maatschappelijk werk en gezinszorg), revalidatie (de vroegere maatschappelijk werk-adviseur voor de revalidatie) en het gecoördineerd ouderenwerk een plaats hadden.

Sinds 1992 is de Stipe het best te omschrijven als een instelling voor beleidsontwikkeling en advisering op het gebied van zorg en welzijn,

met inbegrip van de zelf(hulp-)organisaties. De Stipe heeft wel de concrete ondersteuning van de drie ouderenbonden ANBO, PCOB en KBO en verder functies ten aanzien van de 'terreinen' lichamelijk en verstandelijk gehandicapten, eerstelijns zorg, emancipatie, ouderen. Op haar werkzaamheden ten aanzien van de ouderenbonden na streeft de Stipe ernaar zoveel mogelijk projectmatig te werken, waarbij zowel projecten 'op verzoek', in opdracht, als projecten op eigen initiatief tot de mogelijkheden behoren.

Geen platforms tot 1993

Friesland kende tot 1993 geen gemeentelijke platforms gehandicaptenbeleid. Wel waren een vijftal werkgroepen 'toegankelijkheid' actief en wel in Smallingerland (Drachten), Heerenveen, Weststellingwerf, Ooststellingwerf en Sneek. Deze werkgroepen draaiden voor het merendeel op actieve leden uit de kring van de Vrouwen Advies Commissies voor de woningbouw (VAC's). Alleen de werkgroepen Smallingerland en Weststellingwerf hadden een andere achtergrond (gehandicaptenorganisaties cq. gehandicaptenorganisaties en ouderenbonden). Het ontbreken van platforms heeft enerzijds te maken met het gegeven dat veel Friese gemeenten niet zo'n groot inwonertal hebben en anderzijds heeft het ermee te maken dat het POR het niet tot haar taak rekende platforms op te richten en te ondersteunen.

Klankbordgroepen

Toen begin 1992 duidelijk werd dat de Wet Voorzieningen Gehandicapten er vroeg of laat zou komen is vanuit de Stipe een project opgezet om de voorbereidingen van de WVG te ondersteunen. Het project had twee kanten. Allereerst werd een deelproject opgezet om drie regionale klankbordgroepen op te zetten, bestaande uit ouderen en gehandicapten die gesprekspartner zouden moeten worden van de gemeenten.

Om een aantal redenen is gekozen voor een regionale opzet. Allereerst omdat de inschatting was dat voor

veel gemeenten het draagvlak voor een gemeentelijk platform te klein zou zijn. Vervolgens omdat de hoop bestond dat regionaal een redelijk aantal voldoende 'bekwame' gehandicapten en ouderen beschikbaar zou zijn voor het gesprek met de gemeenten. Tenslotte omdat ook gemeentelijk door de Stipe gemikt werd op samenwerking tussen gemeenten en een regionale voorbereiding, die dan aansloot op de regionale organisatie van de gehandicapten-inspraak.

Begeleiding

Het tweede deelproject bestond uit 'begeleiding' van de gemeenten bij de voorbereiding van de WVG. Ook hierbij was de bestuursregionale schaal als uitgangspunt gekozen. Belangrijkste gedachten achter deze keuze waren: regionale samenwerking leidt tot uniformisering van beleid tussen gemeenten onderling, de gemeentelijke schaal werd voor veel gemeenten te klein ingeschat voor een louter gemeentelijke voorbereiding en samenwerking zou kunnen leiden tot positieve financiële effecten. 'Ondersteuning' vanuit een provinciale organisatie van gemeenten is in het kader van de WVG een vrij uniek verschijnsel. Dat dit in Friesland plaatsvond had alles te maken met het gegeven dat een beleidsmedewerker van de Stipe van 1 juli 1992 tot 1 januari 1994 voor 50% en sindsdien voor 20% bij de Vereniging van Nederlandse Gemeenten is gedetacheerd in het kader van het VNG-projectteam Wet Voorzieningen Gehandicapten. Als schrijver van (onder andere) een belangrijk deel van de model-verordening en een deel van het verstrekkingsboek een aantrekkelijke en zeer ingevoerde praatpaal voor gemeente-ambtenaren. Door mensen met een handicap werd deze 'overstap' naar de gemeentelijke steer niet altijd begrepen en geapprecieerd. Het werd wel gezien als overlopen naar het kamp van de vijand, daarbij vergetend dat dit 'vijandelijk kamp' de plaats was om er zoveel mogelijk uit te slepen. Dat daarbij de VNG opdrachtgever en dus bepalend was, doet daar iets, maar niet alles aan af. Toch was dit

gevoel reden om binnen het project andere medewerkers deelproject 1 uit te laten voeren, voor zover dat bestond uit de begeleiding van de drie klankbordgroepen.

Het WVG-project

Het WVG-project kende een aantal fasen. In de eerste fase werd via het Provinciaal Patiënten en Consumenten Platform (PPCP) en via de ouderenbonden een groep mensen geselecteerd die in de klankbordgroepen wilden en konden functioneren. Dit was een logische keuze, omdat alle gehandicaptenorganisaties bij het PPCP zijn aangesloten. Uiteindelijk bleek door deze keuze de groep (ouders van) verstandelijk gehandicapten niet bereikt te zijn. Dat was een onbedoeld effect. Opvallend is dat het moment dat dit ontdekt werd vrij laat lag: ook de groep zelf heeft niet tijdig aan de bel getrokken. Iets om in de toekomst rekening mee te houden. Fase twee bestond eruit dat deze geselecteerde mensen geschoold werden. In een vijftal bijeenkomsten werd aandacht geschonken aan de oude regelgeving, de structuur en de consequenties van de WVG, de modelverordening van de VNG en de consequenties daarvan, de wijzigingen per januari 1994 en de ingewikkelde materie van draagkracht, de eigen bijdragen en eigen betalingen.

In fase drie ontwikkelden de klankbordgroepen gezamenlijk een reeks uitgangspunten waarmee het gesprek met de gemeenten ingegaan zou worden.

En in fase vier werden gesprekken gevoerd met de drie regionale ambtelijke werkgroepen.

Het tijdstip waarop deze contacten tot stand kwamen en de intensiteit van deze contacten hield min of meer gelijke tred met de werkwijze van de drie ambtelijke werkgroepen. In één regio was ambtelijk al besloten tot samenwerking. In deze regio kwam het contact het eerst tot stand en was van alle drie het meest intensief. Een andere regio had in feite besloten om niet samen te werken. Hier heeft de Stipe het initiatief genomen om toch overleg tot stand te brengen. Hier kwam het

contact met de klankbordgroep later tot stand en was minder intens. In de derde regio was de houding ten opzichte van samenwerking aanvankelijk wat ambivalent. Uiteindelijk is in deze regio in de laatste fase intensief ambtelijk samengewerkt, maar kwam het contact laat tot stand en bleef oppervlakkig. In fase vijf (die nu loopt) wordt het project afgebouwd en geëvalueerd. Omdat deze evaluatie nog moet plaatsvinden is het moeilijk daarop vooruit te lopen. Enkele opvallende aspecten echter, zijn hiervoor toch al de revue gepasseerd.

WVG en platforms

De voorbereidingen rond de invoering van de WVG, die regionaal ingezet werd, stimuleerde het ontstaan van gemeentelijke platforms nog niet. Er zijn in de voorbereiding dan ook nauwelijks gemeentelijke platforms ontstaan. Anders ligt dat na de invoering van de WVG. Door elkaar op hoorzittingen te treffen en door te ontdekken dat bijvoorbeeld weerstand tegen het primaat van het verhuizen of aversie tegen collectieve systemen van aanvullend openbaar vervoer gemeenschappelijk waren, ontstonden contacten tussen gehandicapten en ouderen en binnen deze groepen. Anderzijds ontstond bij gemeenten de behoefte na invoering van de WVG een gemeentelijke 'praatplek' te hebben over de uitvoering van die WVG. Op dit moment zijn daardoor in bijna alle gemeenten platforms in oprichting. Het initiatief daartoe is nooit genomen door de Stipe, maar altijd door ouderen en gehandicapten en/of de gemeenten. De Stipe zal deze platforms ook niet permanent kunnen ondersteunen omdat dit niet past in het beleid. Voor directe en blijvende ondersteuning zullen platforms een beroep moeten doen op gemeentelijk opbouwwerk (voor zover dat aanwezig is) of op instellingen voor welzijn van ouderen. De Stipe brengt binnenkort wel een brochure uit over het platform in het kader van de WVG, waarin onder andere een voorbeeldreglement is opgenomen. Dit vooral om 'wildgroei' te voorkomen met uitwassen als een

groep ouderen die er geen gehandicapten bij wil of omgekeerd. Toch liggen de mogelijkheden tot ondersteuning wel iets genuanceerder dan zojuist met grove pennestreken is geschetst. Allereerst heeft de Stipe de ondersteuning van ouderenbonden in haar takenpakket. Dit houdt wel degelijk de mogelijkheid in platforms, waar deze ouderenbonden in participeren, indirect te ondersteunen. Daarnaast heeft de Stipe uiteraard ook de mogelijkheid om in projectvorm de platforms te scholen of op bepaalde punten deskundigheidsbevordering aan te bieden. Dit zal ook zeker plaats gaan vinden.

Beoordeling

Het is de vraag in hoeverre de platforms die ontstaan, bestaansrecht hebben, zeker voor zover zij opgericht worden op grond van onvrede met het door de gemeente gevoerde of (vermeend) te voeren WVG-beleid. In dat geval zullen de platforms draaien op enkele personen en een kort leven hebben. In de startfase van de WVG zal er gesprekstof zijn, die echter na enige tijd op zal drogen als het beleid zich heeft uitgekristalliseerd.

Als daarentegen de platforms gevoed worden door het idee dat gemeenten nu in staat zijn tot geïntegreerd gehandicapten- en ouderenbeleid waarvan de voorzieningverstrekkung een onderdeel is, zal er meer toekomst voor deze platforms zijn. Met andere woorden: klaagclubs zullen waarschijnlijk niet overleven, groepen die daar boven uit groeien kunnen zich ontwikkelen. Aan één belangrijke bestaansvoorwaarde wordt in ieder geval voldaan: gemeenten willen wel en zullen ook wel (bescheiden) financieel willen bijspringen. Waar het met de platforms echt heen gaat is op dit moment volstrekt onduidelijk. Wat mij tijdens de voorbereiding sterk opviel waren de sterk persoonlijke en emotioneel gekleurde reacties van veel gehandicapten en in mindere mate van ouderen. Gemakkelijk werd, met name rond de vervoersvergoedingen, uit het oog verloren waarom die verstrekt werden: als compen-

Wim van Rees: een witte raaf (1)

door: dr. Koos Vos, directeur Hilda Verweij-Jonker Instituut

satie voor meerkosten te maken door de toegankelijkheid van het openbaar vervoer. Velen zien hun vergoeding als een verworven recht waar van af gebleven moet worden. Dat een collectief systeem hun uitzonderingspositie doet ophouden en hen in een gelijke situatie brengt als niet-gehandicapten, is maar moeilijk te verteren. Daarbij speelt mee dat een aantal mensen met een handicap de vervoersvergoeding (ten onrechte overigens) is gaan beschouwen als een stukje inkomen.

Als dit denken en deze houding echter maatgevend geacht moet worden voor de insteek in platforms, is er alle reden tot ongerustheid. Platforms zullen alleen tot een goede samenwerking met gemeenten kunnen komen als het niet alleen gaat om verzet en boosheid. Op dit punt lijkt nog heel wat zendingswerk te verrichten. Of 'heelt de tijd alle wonden?'

□

Wim van de Leur heeft Wim van Rees in het vorige nummer van MO/Samenlevingsopbouw in een kort in memoriam herdacht. Hij gaf een rake typering van Wim door te wijzen op de verschillende rollen en posities waarin Wim *community development* heeft gediend. Ik zou eraan toe willen voegen dat *community development* voor Wim in hoge mate een *way of life* was. Leven en werken waren voor Wim nauw met elkaar verweven. De consequentie daarvan is dat deze beschouwing over Wim's werk tegelijkertijd iets zegt over zijn wijze van leven.

Wim van Rees en zijn werk

Voor een afgewogen oordeel over zijn betekenis voor *community development* is het nog te vroeg. Ik beperk mij hierna dan ook tot enkele hoofdlijnen zoals die mij in het werk van Wim zijn opgevallen sinds hij aan het begin van de jaren zeventig aantrad als opbouwwerker in Oost-Groningen. Voordien was hij, cultureel werker qua opleiding, verbonden aan een vormingscentrum in Zwolle. Nadien was hij als docent verbonden aan opleidingen opbouwwerk in Breda en Den Haag. De laatste post combineerde hij een tijdlang als 'medewerker nieuwe ontwikkelingen' op het NIMO te 's-Hertogenbosch. In die tijd, ik spreek nu over begin jaren tachtig, ontwikkelde hij als secretaris van de *European Community Development Exchange* netwerken van professionals en vrijwilligers in het domein van *community development*. Hij maakte als directeur van het NCVO in Amersfoort het laatste staartje van Herstructurering Landelijke Organisaties mee. Wim stond tijdelijk op straat, althans hij had formeel geen betaalde baan. Zijn werk ging echter gewoon door. In die periode ontwikkelde hij plannen voor een Europees samenwerkingsverband van instituten die als voornaamste *Leitmotiv* voor hun activiteiten een *community development perspective* hebben. Het *Combined European Bureau for Social Development* zag het licht; Wim opereerde als directeur.

Intussen kwam hij in contact met het Derde Armoedeprogramma van

de EG (thans EU) en verwierf de functie van lid van de *Research and Development Unit (RDU) Benelux*. In die kwaliteit was hij nauw betrokken bij drie lokale zogeheten modelacties en een innovatief project gericht op reïntegratie van arbeidsongeschikten in Nederland. Daarenboven speelde hij een belangrijke en stimulerende rol op het niveau van het Derde Armoedeprogramma als geheel. Hij was voorbestemd om in het volgende programma gericht op de bestrijding van sociale uitsluiting een leidende rol op Europees niveau te spelen.

Wim's laatste openbare optreden was tijdens een seminar aan de Katholieke Universiteit van Brabant op 16 en 17 december 1993. Dat seminar was gewijd aan

'Bestaansonzekerheid, uitsluitingsprocessen en sociaal beleid. Europa als partner van Gemeenten en Nationale Staten'. Het was onder verantwoordelijkheid van de RDU Benelux georganiseerd. In alle hiervoor genoemde hoedanigheden nam Wim geen genoegen met het voor de hand liggende, met dat wat iedereen deed. Hij liet zich inspireren door schrijvers met een vaak verrassende en onverwachte kijk op het samenleven van mensen. Freire, Berger, De Swaan, Soja, Giddens, Harvey, Lefebvre om er maar enkele te noemen. De inspiratie die hij opdeed bracht hij in zijn werksituaties in door er enthousiast en beeldend over te vertellen. Hij leefde in de verwachting dat anderen zouden worden aangestoken, hun dagelijkse werk opzij zouden leggen en nieuwe, ongebaande wegen zouden gaan. Teleurstelling was zijn deel als hij na enkele weken merkte dat het leven van alledaagse beslommeringen soms taaiër was dan de directe invloed van nieuwe ideeën.

Wim vertelde niet alleen, hij schreef ook. De bij dit artikel opgenomen - niet uitputtende - bibliografie getuigt daarvan. Hij was een van de weinige uitvoerend opbouwwerkers die in artikelvorm op zijn eigen werk reflecteerde. Daarom noemde Paul Kuypers hem een witte raaf.

(1) Met dank aan Paul Kuypers die deze combinatie als eerste gebruikte.

Wat zijn enkele belangrijke thema's in het werk van Wim van Rees?

Opbouwwerk dat 'meer' wil zijn

Wim behoorde in de jaren zeventig tot de kring van werkers rond de Werkplaats Opbouwwerk Noord-Nederland (WONN). De probleem-projectmethode was haar keurmerk. In zijn kritiek op deze aanpak springen er twee zaken uit. De methode is niet meer dan sociale technologie; de educatieve oogmerken van opbouwwerk komen te weinig uit de verf. Beide punten heeft Wim in zijn praktijk en zijn reflectie daarop geprobeerd te overstijgen. Hij schuift daarbij kritiek op de praktijk van instellingen en opbouwwerkers niet. Dat blijkt bijvoorbeeld uit de twee artikelen die in 1979 in *Marge* verschenen. In het eerste doet hij verslag van zijn werk in 3 dorpen in Oost-Groningen onder de kenmerkende titel 'Oefenen in opbouwwerk wat 'meer' wil zijn'. In het tweede, 'Reflecties over de werkwijze van het opbouwwerk', doet hij een poging om de discussie over opbouwwerk vanuit eigen ervaringen aan te zwengelen.

Wim relativëert de betekenis van het *teveel gebudele boekje van Besteman*. Niettemin verleent hij het de credit dat nadien een besef ontstaat dat *het werken aan probleemoplossing...*, ook benoemd kan worden (en berekend) in een opbouwwerkmodel leidend tot een produkt. Het ontwikkelen van criteria is een noodzakelijke stap op weg om te kunnen denken in termen van organisatie en produkt. Hij betreurt dat er werkers en anderen zijn die bij het horen van de termen 'project', 'organisatie' en 'produkt' direct op tilt slaan: *technisch, dus verdacht opbouwwerk. Het is voor mij (WvR) niet goed te begrijpen dat er werkers rondlopen die tot de conclusie komen dat ze echt, principieel, politiek opbouwwerk verrichten omdat ze niet aan organisatieontwikkeling doen.* (p. 371).

Geïnspireerd door Freire zoekt Wim een waarborg tegen technocratisch opbouwwerk in het proces van problematiseren. Gebruikers en opbouwwerkers werken samen aan

het verwerven van inzicht in de ontstaansgeschiedenis van het probleem en aan inzichten in de relatie tussen 'het' probleem en andere problemen. In het proces van problematiseren ontstaat bij de gebruikers een kritisch besef over de eigen situatie en een besef van onderlinge verbondenheid. In andere woorden in hetzelfde artikel omschrijft Wim de educatieve component van het opbouwwerk als een van de vijf onderling samenhangende delen van het opbouwwerk. *Verhoging van de vaardigheden en het maatschappelijk bewustzijn van mensen die problemen ervaren.* Hij duidt dit doel als emancipatorisch: zowel het aanleren van inhoudelijke vaardigheden (bijv. organisatievermogen) alsook een *verhoogd bewustzijn met betrekking tot kennis van en inzicht in maatschappelijke oorzaken van probleemsituaties.* (p. 369).

De twee artikelen uit 1979 vormen een fraai tweeluik: in het ene staat een beredeneerd verslag van de eigen praktijk waarin de nadruk ligt op het concrete handelen; in het andere tref je de theoretische reflectie op diezelfde praktijk aan. Het laatste artikel gaat een stap verder: het probeert aan te zetten tot een kwalitatief betere praktijk.

In het eerste artikel schrijft Wim over zichzelf en zijn medewerkers/stagiaires: *De verschillende niveaus van betrekkingen tussen bewoners en werkers waren een constante bron van zorg. We deden teveel alleen, we waren ongeduldig, we wilden te snel. Ook de directe betrekkingen tussen bewoners en werkers leverden veel moeilijkheden op. Ieder van ons had zijn favorieten en voelde zich aangetrokken tot bepaalde kleine groepjes. Dat we daarmee onze eigen onzekerheden wilden verbergen werd te laat duidelijk.* (p. 243). Vergelijk deze uitspraak met wat Wim in het tweede artikel over die relatie werker/bevolkingsgroep zegt: *Het is onder meer onder druk van de tijd dat opbouwwerkers de essentiële fout maken de samenwerking met bevolkingsgroepen en de probleemsituatie als object te zien van (eigen beperkte, wat afstandelijke) professionele oplossingsvaardighe-*

den. De principiële politieke keuze voor een dialogische verstandhouding met de bevolkingsgroep wordt maar al te vaak los gelaten omdat we verder moeten en omdat de werker denkt dat de volgende fase van het project ingegaan kan worden, omdat hijzelf zover is. (p. 376). Ook bij Wim stonden theorie en praktijk soms op gespannen voet.

Hulpbronnencentra

In de jaren zeventig lijdt het programma van *Community development projects* van de Britse centrale overheid schipbreuk. Analyses van de cdp-teams laten zien dat de in het beleid gepropageerde buurtaanpak "beheersing en regulering in de hand werkt." Medewerkers van het CDP Coventry bijvoorbeeld komen tot de conclusie dat een radikale opbouwwerkpraktijk niet kan bestaan wanneer men volledig afhankelijk is van de gemeentelijke overheid. Dit CDP maakt de overstap naar een zelfgefinancierde organisatievorm 'het hulpbronnencentrum'. De basis voor zo'n centrum ligt in de samenwerking met vakbonden, de huudersorganisaties, het hoger onderwijs, bedrijfsbelangengroepen en andere.

Een resourcecentrum stelt de gebundelde expertise in dienst van belangenbehartiging en legt een sterke nadruk op het leren van ervaringen. Veel tijd gaat zitten in de reflectie op acties. Op deze wijze ontwikkelen zich het zelfbewustzijn en de zelfwerkzaamheid van de groep of organisatie.

Wim bestudeert deze nieuwe praktijk, rapporteert daarover in het begin van de jaren tachtig in *Marge* en in het door hem geredigeerde Margecahier *'De strijd om de community'*. Tegen de achtergrond van deze nieuwe praktijk, die overigens niet dan met veel moeite en inspanning op enkele plekken handen en voeten krijgt, kijkt Wim naar de Nederlandse opbouwwerkpraktijk. Hij pleit voor opbouwwerk dat zichzelf de opdracht geeft dwarsverbanden te leggen tussen uiteenlopende groepen als traditionele organisaties en categoriale groepen en verenigingen zoals huuderscomités, krakersgroepen en ouderenbonden.

Staking van Engelse welzijnswerkers. If you're not part of the solution you're part of the problem. In: *Marge*, jrg. 3, nr. 4, p. 105-109.

Oefenen in opbouwwerk wat 'meer' wil zijn, of het verslag van hard werken in drie kleine dorpen. In: *Marge*, jrg. 3, nr. 7/8, p. 235-244.

Reflecties over de werkwijze van het opbouwwerk. In: *Marge*, jrg. 3, nr. 12, p. 368-378.

(met Piet Winkelaar) *Platform Opbouwwerk: hoe een sprookje geen werkelijkheid werd.* In: *Marge*, jrg. 3, nr. 12, p. 351 (Opinie).

1980

Opbouwwerk en zelforganisatie in Engeland. In: *Marge*, jrg. 4, nr. 4, p. 129-141.

Opbouwwerk en zelforganisatie in Engeland. In: *Marge*, jrg. 4, nr. 5, p. 182-192.

Birmingham. In: *Marge*, jrg. 4, nr. 11, p. 368-369.

1981

(Red.) *De strijd om de community, over de betekenis en toepassing van nieuwe Engelse opbouwwerkpraktijken.* Van Loghum Slaterus/Stichting Maatschappelijke Publicaties, Deventer/s-Hertogenbosch. Margecahier 3.

Experimenten in betaalde oppositie, de community development projects. In: *De strijd om de community*, p. 39-58.

Radicale stromingen. In: *De strijd om de community*, p. 59-80.

Docklands. In: *Marge*, jrg. 5, nr. 5, p. 134.

Nu weet ik dat het er niet toe doet. In: *Marge*, jrg. 5, nr. 10, p. 300-303.

1982

Beleidsbeïnvloeding: of hoe we burgemeesters onder de arm kietelen. In: *Marge*, jrg. 6, nr. 3, p. 62-67.

Hoe het opbouwwerk zichzelf links zou kunnen passeren, een nieuwe weg? In: *Marge*, jrg. 6, nr. 5, p. 113-122.

Terug naar de mensen. In: *Marge*, jrg. 6,

Deskundigheid ja, deskundigheidsmacht nee. In: *Marge*, jrg. 6, nr. 12, p. 357-361.

1983

Een wereldreis om aktivering. In: *Marge*, jrg. 7, nr. 7, p. 125.

1985

Netwerken sind machbar, Herr Nachbar!. In: Koos Vos (et al.) *Netwerken, hun betekenis voor opbouwpraktijken.* SWP, Utrecht. NIMO-reeks 2, p. 35-44.

Gemeinwesenarbeit im Bereich von Bildung und Organisation als Alternative für ältere Dauerarbeitslose. In: Hillenbrand, Luner en Oelschlägel (Hrsg.) *Gemeinwesenarbeit, Jahrbuch 2.* AG SPAK PUBLIKATIONEN, München, p. 215-224.

1991

(et al. eds.) *A survey of contemporary community development in Europe.* Dr. Gradus Hendriks-stichting, The Hague. *Community development and the "Community", some notions about a social Europe in the making!* In: W. van Rees (et al.) *A survey of contemporary community development in Europe.*

Neighbourhoods, the State, and collective action. In: Wim van Rees (et al.) *A survey of contemporary community development in Europe.*

Neighbourhoods, the State, and Collective Action. In: *Community Development Journal*, Vol. 25, nr. 2, p. 96-102.

1993

(Met Fernanda Rodrigues) *Participation in the Third Poverty Programme. A & R* (GEIE), Lille.

1994

Armoede 3, een voorlopige balans. In: *Bestaansonzekerheid, uitsluitingsprocessen en sociaal beleid.* Nederlands Centrum voor Sociaal Beleid, Bunnik.

lange tijd verwaarloosd Hongaars dorpe deel aan een Toekomstwerkplaats. De uitkomsten van de Toekomstwerkplaats vormden uitgangspunt voor een plan van regionale ontwikkeling waaraan hij helaas niet verder heeft kunnen bijdragen.

De Toekomstwerkplaats als benadering past uitstekend bij Wim's habitus. Die habitus blijkt niet alleen uit de manier waarop hij opbouwwerk bedreef respectievelijk wilde bedrijven, maar ook uit zijn drang om het bestaande te overstijgen, de verbeelding ruim baan te geven. Een citaat van John Berger koos Wim als motto voor zijn *Survey of contemporary community development in Europe: Before the railways were built, what took the place of the stations in people's dreams?*

Bibliografie

Wim van Rees

Wim was een veel gevraagd inleider op conferenties, congressen, seminars *all over Europe*. Hij was uitstekend geïnformeerd over sociale en economische ontwikkelingen die zich in verschillende delen van Europa voordeden. Wim's aanstekelijke manier van vertellen stak *community workers* in met name Zuid-Europese landen als Spanje en Portugal een hart onder de riem. Hij kon dat ook omdat hij *community development* niet opvatte als een reeks betrekkelijk stabiele voorschriften voor handelen. Zoals hij in 1979 al schreef over de door hem toegepaste opbouwwerkmethode: *Als ik over methode praat denk ik niet aan een eenduidige rigide methode die 'coulte que coulte' toegepast moet worden en altijd tot resultaat leidt. In tegendeel, ik denk aan een creatief oplossingsstelsel dat werkend ontwikkeld wordt en veelvormig is en dat nieuwe oplossingen ontwikkelt voor veelal oude problemen.* (p. 370). Een karakteristiek Van Rees statement: dynamiserend, losjes geformuleerd, niet precies, maar juist daardoor stimulerend.

Hij blijft zichzelf trouw tot het laatst zoals zijn publikatie *Participation in the Third Programme* getuigt. Daarin analyseert hij de praktijken in het licht van wat hij noemt 'participatie als een emancipatorische praktijk'. Het veelal 'oude probleem' van de verhouding tussen professional en gebruiker keert in dit geschrift terug. Maar zoals hij in 1979 pleitte voor een dialogische relatie tussen de twee als gelijkwaardigen, zo spreekt hij nu van een contractuele relatie tussen twee gelijke partijen. En zoals hij in de jaren zeventig zijn praktijk plaatst tegen de achtergrond van de inzet van opbouwwerk als instrument om de sociale vrede in Oost-Groningen te bewaren, zo plaatst hij participatie anno 1993 in de context van de discussie over burgerschap en moderniteit. De (veranderende) maatschappelijke en politieke omstandigheden zijn met andere woorden steeds onderdeel van denken en handelen van Wim geweest.

Het was goed dat Wim van Rees er was.

Europa

Wim's belangstelling beperkte zich niet tot theorie en praktijken in Engeland. In zijn kwaliteit als secretaris van de ECDE, als consultant van de *European Social Development Associates* (ESDA) en later als directeur van het CEBSD en lid van de RDU Benelux raakte hij bekend in en met *community development* praktijken in vrijwel alle Europese landen. Naast de lidstaten van de EU had hij frequent contact met Zweden, Noorwegen en Finland. Met Hongarije bouwde hij onder meer via het CEBSD een speciale band op. Onder zijn moderatorschap namen bewoners van een

WVG: een risicovolle uitdaging

door: Peter Heij, gemeenteraadslid Voorburg

Er wordt veel geklaagd in bestuurlijk Nederland. Meestal is de rijksoverheid de boosdoener: het rijk (de wetgever) komt met te veel regels en te weinig geld. Een roep om een andere toedeling van verantwoordelijkheden lijkt geen gehoor te vinden. Bestuurlijke vernieuwing: komt daar eigenlijk wel wat van terecht? Toch gebeurt er soms iets in bestuurlijk Nederland dat opvalt: de invoering van de Wet Voorzieningen Gehandicapten is een voorbeeld.

Deze wet houdt een belangrijke wijziging in van de wijze waarop gehandicapten in aanmerking kunnen komen voor voorzieningen die hen in staat stellen om zo veel mogelijk een normaal leven te kunnen leiden. Het gaat dan om aanpassingen aan de woning, vervoersvoorzieningen en rolstoelen. Vanaf 1 april jl. hebben de gemeenten de taak om zelf een beleid ten aanzien van deze voorzieningen te bepalen.

Als gemeenteraadslid kan ik over deze decentralisatie in deze column natuurlijk gaan klagen. Het gaat immers om een riskante beleidswijziging:

Risikant, omdat het om een zeer kwetsbare groep personen gaat, voor wie rechtszekerheid van extra groot belang is.

Risikant, omdat gemeenten een nieuwe verantwoordelijkheid krijgen met een behoorlijke mate van vrijheid.

Risikant, omdat de doelgroep fors is uitgebreid door ook 65-plussers onder de zorgplicht van gemeenten te laten vallen.

Risikant, omdat het budget dat het rijk beschikbaar heeft gesteld nauwelijks is verhoogd.

Moet je als gemeente wel zo blij zijn met een toebedeelde taak met zoveel risico's: is daar nog wel eer aan te behalen? Wellicht ben ik een te grote optimist; maar zo'n nieuwe taak kan ook worden gezien als een uitdaging.

Een uitdaging om je als het lokale bestuur waar te maken en te laten zien dat het beleidsterrein in goede

handen is;

Een uitdaging om een helder gemeentelijk beleid te ontwikkelen; Een uitdaging om het beleid binnen de beschikbaar gestelde budgetten uit te voeren; Een uitdaging om te zorgen voor een goed overleg met de doelgroep; Een uitdaging om te zorgen dat de gehandicapten te maken krijgen met een soepele overgangsregeling.

In mijn gemeente is deze uitdaging enthousiast opgepakt: in september 1992 is een projectgroep WVG ingesteld die de voorbereiding van de uitvoering van de wet ter hand heeft genomen. Het resultaat was:

- een voorstel voor het gemeentelijk beleid op het WVG-terrein;
- het vertalen van het beleid naar een gemeentelijke verordening;
- het ontwerpen van het model van een uitvoeringsorganisatie.

Als politicus heb je een aantal toetsingspunten om te bezien of hetgeen ambtelijk wordt voorbereid politiek acceptabel is. Voor mij waren dat de volgende punten:

Allereerst het principe van de sterkste schouders onder de zwaarste lasten. Dat betekent voor mij (en voor de meerderheid van onze gemeenteraad) geen kortingen op vergoeding voor woon- en vervoersvoorzieningen, maar wel een inkomensafhankelijke eigen bijdrage gebaseerd op het netto inkomen van betrokkenen. Lof voor het ambtelijk apparaat dat voorstellen deed waarmee de budgettaire neutraliteit voor zowel de gehandicapten als voor de gemeente kon worden verbonden. De voorzienbare financiële tekorten op de korte termijn zouden via een vereenigingsfonds kunnen worden gedekt met te verwachten overschotten op de langere termijn. Ook het systeem van eigen bijdragen is een Voorburgse vinding, die ongetwijfeld navolging heeft gekregen.

Voorts een klantvriendelijke benadering door het invoeren van de éénlok-et-gedachte: elke persoon die een beroep doet op de regeling krijgt maar met één ambtenaar te maken die zowel intern als extern

het behandelingsproces begeleidt. Voor de betrokkene een belangrijk winstpunt. Het lijkt eenvoudig maar in de praktijk betekent dat nogal wat voor de organisatie bij de gemeente.

Hoe goed van opzet het beleid ook is, een kritische begeleiding van het gemeentelijk beleid door de doelgroep is mijn inziens noodzakelijk. Daartoe is gestimuleerd dat er een platform is gevormd van gehandicaptenorganisaties in Voorburg. Een orgaan dat in het licht van het democratische principe van 'checks and balances' een belangrijke functie kan vervullen.

Als laatste punt noem ik de evaluatie: een jaar na de invoering moet de gemeenteraad weten hoe het staat met de uitvoering van het gemeentelijk beleid. Als raadslid wil je zicht hebben op de gevolgen van het gemeentelijk beleid voor de gehandicapten, de uitvoeringsorganisatie en de financiën. Dan kun je bijsturen.

Ik sluit af: is er reden tot klagen over de wijze waarop de verantwoordelijkheid voor de voorzieningen voor gehandicapten is gedecentraliseerd? De geschetste risico's geven er alle aanleiding toe. Ik pleit echter voor het aangaan van de uitdaging en het formuleren van een beperkt aantal punten om de verkregen verantwoordelijkheden binnen de gestelde randvoorwaarden te toetsen.

Ik zou de WVG willen zien als een poging tot bestuurlijke vernieuwing; een risicovolle uitdaging. Maar ligt daar nu niet juist de kern van het besturen zelf?

□

Initiatief cursus bereikt

Limburgs initiatief voor de cursus Platform Gemeentelijk Gehandicaptenbeleid

door Jos van Cann, De Driekant, Valkenburg a/d Geul

De nieuwe Wet Voorzieningen Gehandicapten (WVG) heeft onder andere als gevolg: meer mensen komen voor voorzieningen in aanmerking (65-plussers) en de uitvoering van een gedeelte van de voorzieningen ligt bij de gemeente. De Driekant, instituut voor vorming, training en advies in Valkenburg a/d Geul onderkende de behoefte aan de opzet van lokale gehandicapten platforms en nam het initiatief voor een cursus Platform Gemeentelijk Gehandicaptenbeleid. Marieke Smeets en Marjo Vankan, beiden werkzaam bij de Driekant en betrokken bij de cursusontwikkeling: *Een voorbeeld van snel inspelen op actuele veranderingen. En belangenbehartiging op een nieuw vlak: gemeentelijk beleid.*

Driekant-medewerkers, zowel van de afdeling Gezondheidszorg als van de Maatschappelijke Organisaties hebben van oudsher al contacten met Limburgse patiënten- en gehandicaptenorganisaties en belangenbehartigersgroeperingen als uitkeringsgerechtigden en WAO-ers.

Brede samenwerking

Marieke Smeets, van de afdeling Gezondheidszorg: *Limburg kent een duidelijke, georganiseerde structuur in die belangenbehartiging. Men heeft dan ook zeer snel gereageerd op de aankomende WVG. En omdat de leden van die groepen (onder andere Arbeidsongeschikten Platform Limburg plus de Federatie Gehandicapten Organisaties Limburg) scholingscursussen bij Driekant volgen, waren ook wij in een vroeg stadium in staat in te spelen op die WVG-ontwikkeling.* Want al deze mensen kregen en krijgen door die WVG te maken met de gemeenten voor aanvragen van hulpmiddelen, vervoer en voorzieningen.

In mei 1992 is er een provinciaal overleg samengesteld met daarin alle organisaties van WAO-ers, gehandicaptenorganisaties en patiënten-consumenten plus een aantal vertegenwoordigers uit de koepels van het Limburgs Instituut ter Ondersteuning van het Sociaal-Cultureel en Educatief werk (LIOSE), het Inter-Kategoriaal Overleg Lim-

burg (IKOL), het Arbeidsongeschikten Platform Limburg in de persoon van Frank de Klaver van de afdeling Maatschappelijke Organisaties en Cees de Rooy van het Steunpunt Zelfzorg Limburg. De laatste is voorzitter van het provinciaal overleg en neemt in het geheel een voortrekkersrol in.

Toen is afgesproken te reageren op de op handen zijnde wetswijziging door belangenbehartigersgroepen

deren en 65-plussers, aldus Marjo Vankan. Driekant is toen gevraagd voor deze platforms een scholingstraject op te zetten.

Kern cursus

Men moest dus, volgens Marieke Smeets, los komen uit de eigen organisatie en de pure belangenbehartiging en zich ook bezig houden met gemeentelijk beleid. *Dat is de*

er op voor te bereiden en ervoor te zorgen dat ze zich verenigden. Daartoe moest in elke gemeente een platform komen waarin patiënten, consumenten, gehandicapten en ouderen zo breed mogelijk vertegenwoordigd zullen zijn. Dit platform moet dan in onderhandeling treden met de gemeente over het toekomstige beleid. Het was van meet af aan dat dit overleg een zo breed mogelijke achterban had omdat de WVG ook voor meer groepen zou gaan gelden, zoals de ou-

kern van de opzet van de cursus. We sporen de deelnemers dan ook aan bij de eigen gemeente subsidie aan te vragen en daarin een post deskundigheidsbevordering op te nemen. De WVG is door het Rijk naar de gemeenten overgeheveld. Men heeft daar niet om gevraagd. Wil je bij dat beleid betrokken blijven - en als gelijkwaardige gesprekspartner blijven fungeren - moeten leden van belangenverenigingen ook de mogelijkheid hebben zich te scholen. Net als de ambtenaren.

landelijk succes

Marieke Smeets vertegenwoordigt, samen met Frank de Klaver, de Driekant in dat provinciaal overleg: *Na een aantal gesprekken heb ik in een raamwerk aangegeven waar-mee men - in onze ogen - te maken krijgt tijdens onderhandelingen met een gemeente over de WVG. Dit raamwerk is nog duidelijk herkenbaar in de opzet van de cursus (zie kader).*

Tijdens deze bijeenkomst hebben wij ook het raamwerk van de cursus gepresenteerd. De belangstelling was echt overweldigend: een vijftigtal mensen melden zich ter plekke al aan." Een bijkomende factor die gehandicapten- en patiënten-organisaties mede prikkelde, was dat het bestaande budget voor voorzieningen zou worden gehalveerd met het invoeren van de wet; Het gebeurt zogenaamd budget-neu-

kenburg. In september is er een terugkom-dag geweest.

De opzet was, om per gemeente - Limburg telt er 56 - twee vertegenwoordigers van de belangengroeperingen te laten deelnemen aan de cursus. Vorig najaar hebben we in samenwerking met het provinciaal

overleg twee basiscursussen opnieuw gestart voor mensen uit gemeenten waar op dat moment nog geen platform bestond.

Effect

Medio '93 was een groot gedeelte van de belangengroepen geschoold, maar was de WVG er echter nog steeds niet (die is, zoals gezegd, pas 1 april 1994 ingegaan). Marieke Smeets: *Een aardig bijkomend effect was dus dat onze cursisten de gemeenten al vooraf bestookten met vragen over een wet die nog moest komen. De platforms waren toen vaak beter op de hoogte van wat er ging gebeuren dan de betreffende ambtenaren.*

Veel platforms hebben door de voor-sprong in feitenkennis goed gebruik kunnen maken van inspraak-avonden, gesprekken met politieke partijen en commissie-vergaderingen om in een vroeg stadium het beleid al te kunnen beïnvloeden. Dat was echt heel leuk en daar heeft men zijn voordeel mee kunnen doen.

Module

Subsidie van provincie, Driekant en de Vereniging voor Volkshogescholen. Voorwaarde voor de bijdrage van die laatste was, dat de cursus in module-vorm werd gegeven en overgedragen aan de Vorming Training en Adviesgroep (VTA). *In oktober '93 hebben we de module overgedragen op een bijeenkomst waar ook vijf andere instituten waren waarvan we weten dat ze in zo'n zelfde netwerk zaten als wij, vertelt het tweetal. In samenwerking met de VTA-groep is een lande-*

Limburgs netwerk

Nadat de opzet klaar was, volgde in november 1992 in Sittard een grote bijeenkomst waar 150 vertegenwoordigers van de doelgroepen aanwezig waren. Daar werd de WVG aangekondigd en werd de noodzaak tot organisatie voor alle deelnemers duidelijk. Dit moest gebeuren in de vorm van een Limburgs netwerk op drie niveaus: groepen belangenbehartigers op lokaal, regionaal en provinciaal niveau.

traal, maar er komt wel een hele grote groep ouderen bij die ook daar gebruik van moeten maken. De provincie werd voor het netwerk opgedeeld in vijf regio's: noord, midden, zuid, oostelijke en westelijke mijnstreek. Daar zijn opnieuw regio-bijeenkomsten gehouden waar men zich ook daadwerkelijk voor de cursus kon inschrijven. Marjo Vankan: Van januari tot en met juni hebben we voor circa tachtig mensen vier cursussen gegeven: twee in Heeze en twee in Val-

lijke folder ontwikkeld waarin de vijf instituten een landelijk aanbod presenteren.

De cursus ontwikkelt zich nu dus langs twee parallel lopende paden en is het een project geworden van drie afdelingen binnen Driekant: Enerzijds is er de 'beginners'-cursus waarbij we een aantal kernzaken uit de module uiteraard blijven gebruiken. Anderzijds willen we toe naar een soort permanente scholing. Er komen dus vervolg-scholingen. Bovendien is nu ook de afdeling Ouderen erbij betrokken, die ook weer hun eigen netwerk heeft met daarin potentiële belangstellenden. We gaan ons nu ook sterker op de drie provincies richten waar we vestigingen hebben.

Honderdduizend kanten

Er speelt dus meer in het project dan alleen de cursus. Er is een module ontwikkeld, wat de cursus op nationaal niveau heeft getild. Momenteel zijn er vijf andere VTA-instituten met een dergelijke cursus aan het werk. Daarnaast heeft binnen Driekant de samenwerking tussen verschillende afdelingen een nieuwe impuls gekregen. Vanuit de afdeling Maatschappelijke Organisaties, Gezondheidszorg en Ouderen en Levensloop is een projectgroep WVG gevormd.

Al doende ontstonden contacten met de nationale organisaties als de Gehandicaptenraad en de landelijke ouderenbonden, die de uitgangspunten van de cursus ondersteunen; het oprichten en functioneren van platforms en ze provinciaal op één beleidslijn krijgen. Organisatorisch zijn de platforms allemaal hetzelfde gestructureerd en lijken ze veel op elkaar. Door het uitwisselen van ervaringen en kennis kan men dus veel van elkaar leren. Ook buiten de cursus. En dat bespaart een hoop frustraties en er ontwikkelt zich een solidariteitsgevoel. Het werkt echt naar honderdduizend kanten.

Gemotiveerde deelnemers

Tot zover de 'institutionele' kant van de cursus. Wat zijn de reacties van de cursisten tot op heden? Marieke Smeets: *De deelnemers zijn zeer gemotiveerd. Men is erg betrokken bij de belangenbeharing van alle groepen. Dat zie je heel duidelijk bij de vervoersvoorzieningen. In een vroeg stadium gaat men al meedelen met gemeenten in het atwegen van alternatieve oplossingen om dit probleem op te lossen. Soms vraag je je wel eens af hoe ze het volhouden. Want het gaat om mensen met beperkingen en vaak niet de minste. De cursisten hebben bovendien gezorgd voor een niet gepland leer-effect bij de hotelorganisatie van de Driekant. Marjo Vankan: Het werken met groepen waarvan nogal wat gehandicapten deel uit maken, drukt je ook met de neus op tekortkomingen van het eigen gebouw: Als je werkt met dit soort groepen merk je dat Driekant momenteel niet goed is toegerust om onder andere een groter aantal rolstoelgebruikers te herbergen. Maar Marieke Smeets en Marjo Vankan zien de toekomst optimistisch tegemoet: *Vaeshartelt (een nieuwe locatie van het instituut vlak bij Maastricht) heeft hopelijk betere voorzieningen voor deze doelgroepen, want als je met gehandicapten wilt werken, zal je het gebouw moeten aanpassen. Een van onze cursisten is gevraagd om de tekeningen van Maastricht te bekijken. Een goede toegankelijkheid is ook van belang voor veel ouderen.**

Cursusopbouw

De cursus Platform Gemeentelijk Gehandicaptenbeleid is bedoeld voor leden van organisaties voor gehandicapten, patiënten/consumënten en ouderen. Doel is de leden van deze organisaties te ondersteunen bij het oprichten en/of het functioneren van gemeentelijke werkgroepen of platforms. De cursus kent de volgende opbouw:

- Blok 1: Introductie
- Blok 2:

De WVG en het trainen van vaardig-

heden,

Blok 3:

De interne organisatie van een platform en strategieën.

Blok 4:

Het gemeentelijke en het trainen van vaardigheden.

Blok 5:

Externe organisatievraagstukken van een platform.

Marieke Smeets: *In veel gevallen was er in het begin nog geen sprake van één groep als onderhandelingspartner voor een gemeente. Dus hebben we stap voor stap toegewerkt naar zo'n platform-organisatie. Dan kan men zich bij de gemeente presenteren als belangenbehartigers en dan pas is relevant wat men bij een gemeente allemaal tegen kan komen. Maar ook onderwerpen als lobbyen, pubiciteit en sociale vaardigheden komen aan bod.*

Hoofd, hart en hand

De cursus blijft echter niet steken in enkel theorie; tussentijds krijgen de deelnemers voor de volgende bijeenkomst huiswerkopdrachten mee als het leggen van contact met bondgenoten, iets uitzoeken bij een gemeente of het bijwonen van een commissie- of gemeenteraadsvergadering.

Marjo Vankan: *Dat blijkt prima te werken. De medewerkers leren bij het bespreken daarvan erg veel van elkaars ervaringen. Het hoofd, hart, hand-principe: een combinatie van kennis, houding en vaardigheden. Het oude vormingswerkprincipe*

Voor meer informatie :

Driekant, opleiding en advies, afdelingen gezondheidszorg en maatschappelijke organisaties.

Valkenburg aan de Geul, tel. 04406-15353.

□

WVG-cursuswerk in het noorden

door: Rinus Pries, cursusleider Overcinge de Klencke, Zeegse

Overcinge de Klencke heeft een lange traditie in het werken met uitkeringsgerechtigden-, patiënten- en vrijwilligersorganisaties. Zelfhulp en belangenbehartiging vormen hierin belangrijke thema's. De contacten liggen zowel op regionaal, als op plaatselijk en landelijk niveau. Vanuit deze relaties bestaan er ook goede contacten met diverse dienstverlenende en ondersteunende organisaties in met name de provincies Groningen en Drente. In de loop van 1993 ontstond bij ons de gedachte om ook rond 'de WVG (Wet Voorzieningen Gehandicapten) cursuswerk aan te bieden en staken we onze eerste voelhoorns uit. Het lag dus voor de hand dat wij direct 'ja' zeiden toen we in het najaar vanuit de PGG (Provinciale Gehandicaptenraad Groningen) en 'Het Klaverblad' (Vereniging Het Klaverblad is een platform van patiënten-, cliënten-, gehandicaptenorganisaties en ouderverenigingen in de provincie Groningen. De vereniging wordt ondersteund door serviceburo Het Klaverblad.) benaderd werden om samen met hen voor WVG-platforms cursuswerk te ontwikkelen. Via de Raad voor het Ouderenbeleid en de POG kwam in Drente bijna gelijktijdig een zelfde vraag op ons bord te liggen. Toen deze cursussen reeds in een voorbereidend stadium waren kwam ook landelijke uitwisseling en samenwerking tussen de VTA-instituten tot stand. Een en ander naar aanleiding van de ervaring die door ons collega-instituut 'Driekant' in Limburg het afgelopen jaar is opgebouwd.

Verschillen

Bij het tot stand komen van een concreet cursusaanbod speelden twee zaken een zeer belangrijke rol:

1. De situaties rond de WVG lagen in Groningen en Drente verschillend. Zelfs in kleinere regio's bleken aanzienlijke verschillen. Te denken valt aan:
 - Wijze van organisatie van provinciale organen en met name ook de plaats die zij binnen een netwerk innemen.
 - Stedelijke en plattelandsgemeen-

- ten.
- Samenwerking door gemeentes in kleinere regio's.
- Al of niet bestaan van WVG-platforms.
- Nieuwe platforms of bv. voortzettingen van een drempelteam.
- Status van een platform (bv. opgericht door de gemeente of op eigen initiatief).
- Deelname vanuit diverse geleidingen: ouderenorganisaties, patiëntenverenigingen, organisaties van uitkeringsgerechtigden, vakbeweging, enz. Soms bestond een plaatselijk platform (i.o) uit slechts één, of enkele van de hier genoemde groeperingen.
- Grootte van een platform (5 mensen of 25).

Om deze verschillen te kunnen hanteren is samenwerking met provinciale organisaties en de platforms zelf onontbeerlijk. De korte termijn, waarop een en ander moest plaatsvinden, maakten het nodig dat te doen met organisaties die daar daadwerkelijk hun schouders onder wilden en konden zetten.

2. De datum van 1 april 1994, als uiterste datum van het tot stand komen van de gemeentelijke verordeningen. Het bleek om diverse, vooral praktische, redenen niet haalbaar om voor december 1993/januari 1994 concreet met cursuswerk te starten. Dat betekende dat veel platforms vooral prioriteit legden bij de totstandkoming van gemeentelijke verordeningen. Sommigen waren hier al lang mee bezig, maar werden bijvoorbeeld nu sterk geconfronteerd met intergemeentelijke samenwerking. Anderen probeerden op de valreep nog invloed op de verordening te verkrijgen.

Vooraf de groepen die reeds langer bezig waren, waren zeer behoorlijk op de hoogte met de wetstekst en bijvoorbeeld de VNG-modelverordening.

Voor ondersteunend cursuswerk betekende een en ander dat er

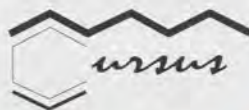
- a. Onderscheid gemaakt diende te worden tussen de situatie voor en na 1 april 1994.
- b. Relatief veel behoefte was aan

- a. praktische vaardigheden om invloed te verkrijgen.
- c. Zicht op rol en status van gemeenten en platforms (inclusief regionale samenwerkingsverbanden) van belang was.
- d. Deelnemers/sters zich op de meest uiteenlopende gebieden in zeer verschillende fasen bevonden.
- e. Er veel behoefte was aan onderlinge uitwisseling van ervaringen en gedachten.

In Drente en Groningen zijn er zo verschillende ontwikkelingen tot stand gekomen.

Groningen

In Groningen nemen wij deel in een werkgroep met PGG-Klaverblad, de Werkgroep decentralisatie-WVG en POR-Groningen (Provinciaal Overleg Gehandicaptenbeleid). In de werkgroep wordt door 6 mensen samengewerkt aan de opzet, werving en financiering van de cursus. In diverse plaatsen waren platforms al actief bezig. Toch waren er nog enkele witte vlekken en bovendien was er van samenwerking tussen de platforms nog weinig sprake. Daarom werd gekozen voor een driedaagse opzet waarin naast bezinning op de doelstelling en samenstelling en het oefenen van vaardigheden, ook op de onderlinge ontmoeting, uitwisseling en afstemming een belangrijke plaats konden krijgen. Om enerzijds zo goed mogelijk bij de basis aan te sluiten en anderzijds dezelfde basis ook nader te betrekken bij zijn en inhoud van de scholing, zijn er in een drietal regio's voorlichtingsbijeenkomsten gehouden over de mogelijkheden van een driedaagse startcursus. Hierbij werden tevens vragen vanuit de platforms geïnventariseerd. Bij diverse mensen in het veld bleek nogal wat scepsis over het nut van

curussen: *Het helpt toch niet; men had al ervaring via de eigen organisatie; het loopt hier prima in onze gemeente; wij weten wel hoe we moeten vergaderen*

Via een gesprek ontstond toch wat voorzichtig enthousiasme en werden een groot aantal onderwerpen aangedragen, waar men tijdens de cursus graag op in wilde gaan. Ook speelde de toegankelijkheid van het centrum en de nodige voorzieningen een belangrijke rol. Uitgangspunt bleef: als je mee wilt doen, zorgen wij (zo nodig in overleg) voor een adequate oplossing van eventuele problemen. (Dit bleek in de praktijk gelukkig ook oplosbaar, mede dankzij de goede wil van alle betrokkenen).

De drie regio's werden gekozen om een drietal hoofdredenen:

- Het aansluiten bij de praktijk van alle dag; ook gemeenten organiseren zich in deze regio's.
- Het vergroten van de praktische mogelijkheden tot uitwisseling en samenwerking door kennismaking met 'collega's' in de buurt.
- Gemikt werd op drie deelnemers per platform. Dit betekende ca. 30 mensen per cursus, hetgeen een goed werkbaar aantal leek. (Bij het oefenen van vaardigheden kan in twee groepen van 15 personen gewerkt worden.)

De cursusinhoud

Bovenstaande resulteerde uiteindelijk in de volgende cursuspzetz:

- Inzicht verwerven in de werking van de wet, de posities en rollen van verschillende betrokkenen.
- Een visie ontwikkelen op de wijze waarop platforms hun taken zo goed mogelijk kunnen uitvoeren. Hierbij wordt onderscheid gemaakt in het werk vóór en na het totstandkomen van de gemeentelijke verordening per uiterlijk 1 april 1994.
- Het oefenen van de daarvoor voor de platforms benodigde (al dan niet persoonlijke) vaardigheden.

Uiteindelijk bleek deze opzet op een paar zaken na goed te bevallen: De avondprogramma's werden wegen vermoeidheid iets ingekort. Daar-

naast was er in de eerste groep een behoorlijke kater na de ontmoeting met een WVG-ambtenaar. Er bleek dat van veel positief ervaren gesprekken tussen platforms en gemeenten toch weinig tot niets in de uiteindelijke verordening terecht kwam. Vooral de intergemeentelijke samenwerking tussen gemeenten speelde hierbij een belangrijke rol. Hierdoor kregen de onderwerpen 'waar doen we het voor?' en 'samenwerking tussen platforms' wat meer gewicht ten koste van 'de inhoud van de wet'. Uiteindelijk waren de deelnemers/sters overwegend zeer enthousiast over de cursus. Bijna alle onderdelen kregen waardering bij delen van de groep, wat correspondeert met de verschillende verwachtingen.

Vooral het praktisch oefenen van vaardigheden scoorde zeer hoog. Daarnaast werden vooral 'bemoediging', 'stimulans', en dergelijke genoemd. Veel mensen hadden het gevoel alleen te staan en tegen de bierkaai te vechten. Dit gevoel was gewijzigd in 'we staan niet alleen', 'hier krijg je weer energie van', 'ik weet nu waar ik het over heb', enz. Ook was het zicht op doel, status en samenstelling van een platform duidelijk toegenomen. Een aantal deelnemers (vooral 'beginnelingen') vroegen om meer leerstof over wet en verordeningen. Een meerdaags verblijf bleek voor velen wel vermoeiend, maar de extra energie die het opleverde gaf toch de doorslag. Ook de aanwezigheid van een uitgebreide literatuurtafel en de ontmoeting in de vrije uren werd hoog gewaardeerd. Positief voor deelnemers/sters en cursusleiding was de dubbele begeleiding vanuit Overcinge de Kléncke in samenwerking met mensen uit de voorbereidingsgroep. Deze groep kwam gedurende de cursus regelmatig bij elkaar: Hierdoor kon voortdurend de vinger bij de pols gehouden worden en flexibel op vragen en programmawijzigingen worden ingespeeld. Uiteindelijk hebben tot nu toe ca. 60 mensen uit drie regio's (alle plaatsen waar WVG-platforms zijn) aan deze cursus deelgenomen. Tijdens een follow-up dag zijn nog eens 25 mensen over deze cursus bijge-

praat aan de hand van een naar aanleiding van de cursus verschenen werkmop. Deze losbladige map is ook bedoeld om in de groepen verder als werkmop gebruikt te worden.

Naast dit bijpraten kon deelgenomen worden aan workshops 'Onderhandelen', 'Schrijven' en 'Het opzetten van een platform'. Mede als gevolg van de cursussen is er duidelijk waarneembare samenwerking tussen diverse platforms tot stand gekomen. Platforms organiseren zich regionaal conform de gemeentelijke samenwerking en proberen ook op dat niveau invloed te verkrijgen. Tevens hebben een aantal groepen zich met extra ijver zowel op het contact met de gemeente, als met de eigen achterban gestort. Ook leverde de al eerder genoemde werkmop veel gesprekstof op.

De toekomst

De Werkgroep heeft besloten een duidelijk door te gaan met het aanbieden van cursuswerk. Op dit moment is het aanbod nog in ontwikkeling. Omdat gebleken is, dat de platforms zich in verschillende situaties bevinden, zal dit aanbod uit twee hoofdelen bestaan:

- a. Maatwerk-cursussen; op basis van aanvraag door en voorbesprekingen met een of meer plaatselijke WVG-platforms zullen op die situatie toegeseden cursussen gehouden worden. Afhankelijk van de vragen zullen dit één- en/of meerdaagse cursussen zijn.
- b. Algemeen aanbod; dit is een cursusaanbod voor de hele provincie toegeseden op een specifiek thema.

Te denken valt aan: het omgaan met klachten, WVG-beleid in de provincie, voorzitten en notuleren, nieuwe ontwikkelingen, achterban en publiciteit en dergelijke. Er wordt overwogen om ook cursuswerk te ontwikkelen voor 'anders betrokkenen' dan plaatselijke en regionale ondersteuners uit bijvoorbeeld het welzijnswerk.

Drente

Alhoewel er ook een groot aantal overeenkomsten zijn, verschilt de situatie in Drente toch enigszins met die van Groningen. Vandaar hierbij in het kort enige aanvullingen met betrekking tot de Drentse situatie. In Drente nemen wij deel in een werkgroep, overigens bestaande uit het Provinciaal Overleg Gehandicaptenbeleid Drente (POG) en de Raad voor het Ouderenbeleid Drente (RVO). Zoals reeds vermeld, zijn wij ook hier met het cursuswerk gestart, omdat de partners hierover contact met ons opnamen. In korte tijd kwamen er in het najaar 1993 veel WVG-platforms 'tot leven'. Hierdoor ontstond er behoefte aan een scholingsprogramma op zeer korte termijn. Daarom is een cursus ontwikkeld van 2 x 1 dag in december 1993. Deze cursus werd ook in de drie regio's van Drente gegeven voor deelnemers/sters uit alle gemeenten. De inhoud van deze dagen bestond uit:

- een toelichting op de WVG en de modelverordening van de VNG.
- de rol van gebruikersgroepen en belangenorganisaties.
- de nieuwe taak van de gemeenten en andere betrokken instanties.
- vormgeven aan planning van activiteiten en samenwerking.

Uit drie regio's namen in totaal ca. 80 personen aan deze cursussen deel. Tijdens een follow-up-dag in april werd bekeken hoe de stand van zaken in de provincie was. Hieraan namen ca. 25 personen uit de hele provincie deel. Hier is ook eventuele verdere behoefte aan scholing geïnventariseerd.

De cursus betekende voor veel groepen een extra stimulans om (alsnog) aan de slag te gaan. Ook de deelname vanuit diverse groepen is duidelijk bevorderd. Vooral de onderlinge samenwerking kwam sterk naar voren. In sommige regio's is het tot de vorming van één platform gekomen. In een aantal gevallen is er duidelijk van invloed sprake op het gemeentelijk beleid. In sommige gevallen lijkt dit echter ook zeer minimaal. Een en ander leidt

tot een uitgesproken behoefte aan vervolg.

Nu de verordeningen tot stand gekomen zijn is er vooral behoefte aan bezinning op de 'andere taken van de WVG-platforms na 1 april', 'het in de vingers krijgen van de nodige vaardigheden hiervoor', 'omgaan met klachten' en 'evalueren; contact met de gemeenten hieromtrent'. Het cursusaanbod is ook hier nog in ontwikkeling en beweegt zich op dezelfde terreinen als dat van Groningen. De wens tot verdergaande samenwerking tussen de genoemde partners is duidelijk uitgesproken.

(N.b. voor het gemak noem ik alle plaatselijke WVG-gebruikersgroepen 'WVG-platform'. In de praktijk bedienen ze zich van uiteenlopende namen.

Overcinge de Klencke, centrum voor vorming training en advies, verzorgt onder andere één- en meerdaagse cursussen en conferenties voor maatschappelijke vrijwilligers- en professionele organisaties.

In eigen conferentiecentra in Zeegse, Havelte en Oosterhesselen, of bij deelnemersgroepen in de buurt.

Op het gebied van:

- + kadervorming
- + bestuurstrainingen
- + ondersteuning van beroepskrachten en management
- + teamvorming
- + het organiseren van een maatschappelijk debat
- + hulpverlening.

De meeste cursussen worden door het ministerie van WVC gesubsidieerd. Dit betekent dat de deelnemersbijdrage laag is.

Met betrekking tot de WVG is meer informatie te verkrijgen bij:

**Hans Wierda (05214 - 1541) of
Rinus Pries (05921 - 41948).**

Overige informatie via:

Mevr. R. Sparnaay (05921 - 41948) of Mevr. T. Moens (05214 - 1541).

Ken uw WVG-rechten!!

De invoering van de Wet Voorziening Gehandicapten (WVG) loopt niet zonder problemen. De gemeenten zijn er druk mee en kunnen de vele aanvragen niet of nauwelijks op tijd afwerken.

Gehandicapten maken zich zorgen over de lange duur van behandelings. Degenen die tot 1 april een vervoersvergoeding (taxi-vervoer of vervoer door derden of eigen auto) hadden van een bedrijfsvereniging weten in ieder geval zeker dat deze is opgehouden. Of ze deze van de gemeente opnieuw krijgen is soms nog onduidelijk. Echter, in veel gevallen hebben gemeenten al laten weten dat men voor zo'n financiële vergoeding niet meer in aanmerking komt. De gehandicapte wordt vervoerd naar een systeem van collectief vervoer, de zogenaamde deel-taxi. Dit vervoerssysteem is ook bedoeld voor niet-gehandicapten. Die betalen alleen veel meer. In de meeste gemeenten is er inmiddels (enige) ervaring opgedaan met dit systeem. Er zijn nogal wat gehandicapten die op grond van hun ervaringen de WVG kenschetsen als *Wet Verwaarlozing Gehandicapten*. Die hebben dus duidelijk geen plezierige ervaringen.

De belangrijkste klachten zijn:

- de geringe omvang van het vervoersgebied, namelijk 5 zones met inbegrip van de zone waarin men woont (ca. 25 km);
- de extreem hoge kosten, wanneer men verder wil/moet reizen dan 5 zones, namelijk circa 2,50 per km;
- de wachttijd van (maximaal) een half uur voor de bestelde deeltaxi er is en als men niet bij de deur klaar staat is de taxi soms binnen 5 minuten weer vertrokken. Als dit laatste zich voordoet, dan moet men meteen bij het desbetreffende taxibedrijf of de klachtenservice of de gemeente aan de bel trekken. Elke chauffeur weet dat hij moet aanbellen als de klant zich niet meteen meldt. Het is overigens goed om dit bij de bestelling even te melden.

De eerste twee klachten worden vooral geuit door gehandicapten, die om diverse redenen regelmatig verder moeten reizen dan genoem-

de 5 zones.

Duidelijk moet zijn als men vindt dat men bij dit collectief vervoer geen of onvoldoende baat heeft, men dan niet moet aarzelen bij de gemeente om een aanvullende voorziening en/of om een individuele voorziening in de plaats van de collectieve te vragen. Als de gemeente dit afwijst, dan is er wellicht alle reden om bezwaar aan te tekenen. Immers in de memorie van antwoord (tweede kamerstukken 22.815 nr. 6 pagina 30) zegt de regering heel duidelijk 'dat de gemeenten naast collectief vervoer individuele vervoermiddelen en vervoersvergoedingen zullen blijven verstrekken' (zelfs 'ook voor een gehandicapte, die een bepaald reisdoel verborgen wenst te houden').

En (in stuk 22.815 274f) door beperkte reikwijdte kan maximaal in 50% van de verplaatsingsbehoefte worden voorzien'.

Ook 'Individuele vervoersvergoeding zal altijd nodig blijven omdat ook met een hoogwaardig collectief vervoerssysteem niet geheel aan de vervoersvraag van gehandicapten kan worden voldaan'. Tot slot 'De rechtsgrond van de WVG is het recht op levensontplooiing, hier van ziekte en gehandicapte mensen'.

Dan is er nog de wellicht meest voorkomende en allerbelangrijkste klacht, namelijk van de eigen autobezitters, die nu naar het collectief vervoer worden verwezen. Voor deze mensen is uiterst relevant de uitspraak van de regering (in hetzelfde stuk als hiervoor) 'Door de zorgplicht, die de gemeenten op basis van deze wet hebben gekregen kunnen de gehandicapten echter aanspraak maken op vervoersvoorzieningen op maat' en in stuk 274i 'Het wijzigen van de vorm (...) kan en mag er echter nooit toe leiden dat de voorziening niet langer als adequaat zou kunnen worden aangemerkt'. Op grond van deze uitspraak is er goede kans, dat in veel gevallen de gemeente de individuele vergoeding zal moeten blijven voortzetten. Overigens is in een aantal gemeenten in de regeling een bepaling opgenomen om een individuele vergoeding (eventueel onder bepaalde voorwaarden) nog tot 1 ja-

nuari 1996 door te laten lopen. In Emmen is dit mogelijk met een beroep op artikel 3.3 van de verordening.

Als laatste in dit bestek nog het volgende. Er zijn enkele internationale verdragen, die ook voor Nederland gelden en waarin de Nederlandse regering op zich heeft genomen voor werkenden te waarborgen dat gerechtigden op het vlak van sociale zekerheid geen beperking van hun rechten ondergaan (artikel 13 lid 20 van het Europees Sociaal Handvest) terwijl in artikel 9 van het Internationaal verdrag voor economische, sociale en culturele rechten (IVESCR) is bepaald, dat iedereen recht heeft op sociale zekerheid, met inbegrip van vergoeding van extra kosten die de handicap met zich mee brengt.

Uit artikel 11 blijkt, dat daaronder ook valt het deelnemen aan het maatschappelijk leven, zoveel mogelijk op gelijke voet met een niet-gehandicapte als essentieel onderdeel van het streven naar een zelfstandig leven van mensen met een handicap (Rechtshulp '94-5). Wel is het mogelijk volgens dit verdrag, dat toegekende rechten worden beperkt, maar dat is aan strikte voorwaarden verbonden (artikel 4) namelijk:

- A) dat moet bij wet worden vastgesteld,
- B) mag alleen voorzover dit niet in strijd is met de aard van deze rechten
- en C) uitsluitend met het doel het algemeen welzijn in een democratische samenleving te bevorderen

Samenvattend

Als de gemeente u in aanmerking brengt voor het collectief vervoer en als u meent dat u er geen baat bij hebt, schroom dan niet om aan de bel te trekken bij de gemeente en in-formeer hierover zo nodig bij het plaatselijk WVG-platform of het WAO-beraad.

Jan Janssen,
gehandicaptenadviseur
Sleedoom 63
7822 AN EMMEN
Tel.: 05910-15033

Vooraankondiging

Congres: 'Trends in het lokale gehandicaptenbeleid

november

Op 25 november 1994 zal in Guldenberg in Helvoirt het congres *'Trends in het lokale gehandicaptenbeleid: hoe werkt 't in de praktijk?' worden gehouden.*

Momenteel doen zich in het gehandicaptenbeleid verschillende nieuwe ontwikkelingen voor. Deze trends zijn bepalend voor de mensen met een handicap zelf en voor het functioneren van plaatselijke en regionale organisaties die met gehandicapten te maken hebben. Deze ontwikkelingen roepen ook nieuwe vragen en nieuwe knelpunten op die om een oplossing vragen.

Voor wie?

Deze dag is bedoeld voor gehandicapten, lokale ondersteuners van gehandicapten- en patiëntenplatforms, vertegenwoordigers van gehandicapten- en patiëntenorganisaties en gemeente-ambtenaren die betrokken zijn bij het gehandicaptenbeleid.

Doelstelling en opzet?

De deelnemers krijgen kennis en nieuwe inzichten aangereikt over recente ontwikkelingen die in het lokale gehandicaptenbeleid spelen. Met name zal worden ingegaan op het vertalen van deze kennis en inzichten in praktijkrelevante informatie en handvatten.

Tijdens deze dag gaan een aantal sprekers op deze vragen in. Vanuit recent onderzoek- en ontwikkelingswerk zullen zij deze vragen beantwoorden. 's Middags zijn er workshops waarbij vooral zal worden ingegaan op de vertaling van deze kennis en inzichten in handvatten voor de lokale praktijk van het gehandicaptenbeleid. Verschillende projecten uit de lokale praktijk komen aan bod.

De volgende thema's zullen in de workshops aan de orde komen:

- Trends in het gehandicaptenbeleid en de gevolgen voor de uitvoering.
- De organisatorische ondersteuning van plaatselijke gehandicaptenplatforms.
- Arbeid, vorming en scholing voor gehandicapten en hun ondersteuners.

- Ondersteuning bij de opzet van woon-zorgprojecten ('zorg op maat' en 'wonen + projecten').
- Afstemming van vraag en aanbod rond vorming en scholing in een specifieke regio; de opzet van een ontwikkelingsproject in Midden-Brabant.

Enkele trends en vragen die de aanleiding vormen voor het congres worden hier kort aangeduid.

Decentralisatie

De invoering van de Wet Voorzieningen Gehandicapten (WVG) houdt in dat de gemeenten verantwoordelijk zijn voor de invulling van de plaatselijke voorzieningen voor gehandicapten. Zij kunnen dit niet alleen. Plaatselijke gehandicaptenplatforms, lokale, regionale en provinciale organisaties spelen hierbij een belangrijke rol.

Het gevolg van de WVG is dat tussen plaatselijke en regionale voorzieningen een intensieve en strategische samenwerking noodzakelijk is. Intersectorale samenwerking en netwerkvorming tussen de zorgsector en sectoren van wonen, werken, weten en welzijn moet op gang worden gezet.

- Hoe gaat het in de praktijk met de invoering van de WVG?
- Komt er inderdaad een proces van intersectorale samenwerking op gang tussen de verschillende sectoren?
- Hoe staat het met de betrokkenheid van de plaatselijke organisaties ten aanzien van de gehandicaptenwereld?

Het gaat om de gehandicapte zelf

De bedoeling van de maatregelen van decentralisatie en deregulering is dat de plaatselijke voorzieningen beter toegankelijk en bereikbaar zijn voor mensen met een handicap. De voorzieningen moeten meer toegesneden zijn op de behoeften en de belevingswereld van hen zelf. In het zorgaanbod is een verschuiving ingezet van 'gestandaardiseerde institutionele zorg' naar 'zorg op maat'. Andere gebieden die op lokaal niveau van belang zijn voor mensen met een handicap:

- toegankelijkheid, wonen, arbeid, vorming/scholing, verkeer en vervoer.
- Welke belangrijke nieuwe inhoudelijke ontwikkelingen zijn er te melden?
- Hebben mensen met een handicap in de praktijk reële mogelijkheden om mee te denken en mee te werken aan de totstandkoming van voorzieningen?
- Klinken hun wensen door bij de invulling van plaatselijk gehandicaptenbeleid?

Initiatiefnemer van het congres is de Stichting Pique Project, intermediair voor kwaliteitstrainingen en -projecten in Tilburg. De organisatie vindt plaats in samenwerking met Guldenberg, centrum voor vorming, training en organisatieontwikkeling, gevestigd in Helvoirt. Verder werken mee aan het congres: de Nederlandse Federatie Voorzieningscentra Lichamelijke Gehandicapten, het Landelijk Centrum Opbouwwerk, PRISMA, Instituut voor Werkontwikkeling voor de provincie Noord-Brabant en het ministerie van WVC.

Voor meer informatie en opgave kunt u terecht bij Stichting Pique Project:

Jan Bowles McPherson
013-362474 of
Frans Koopman
04139-4042

IPOG: afstemming en uitwisseling

door: Frans Huysmans, POG Noord-Brabant

De in Den Haag gevestigde Stichting Inter Provinciaal Overleg Gehandicaptenbeleid (IPOG) is het samenwerkingsverband van de twaalf Provinciale Overlegorganen Gehandicaptenbeleid (POG's) in Nederland. Voorheen was deze organisatie bekend als CORS.

De belangrijkste doelstelling van de Stichting IPOG is het uitwisselen van ervaringen en informatie tussen de verschillende Provinciale Overlegorganen Gehandicaptenbeleid. Verder is van belang dat de werkzaamheden van de afzonderlijke provincies op elkaar worden afgestemd.

Het IPOG zorgt er voor dat knelpunten die op provinciaal en gemeentelijk niveau worden gesignaleerd ten aanzien van gehandicaptenbeleid, gebundeld bij landelijke overheden en instanties onder de aandacht worden gebracht. Via de Stichting IPOG onderhouden de Provinciale Overlegorganen Gehandicaptenbeleid daarom contact met landelijke instanties en organisaties zoals De Gehandicaptenraad en de Stichting Dienstverleners Gehandicapten.

De samenleving zou zo moeten zijn georganiseerd dat mensen met een handicap hierin ook een volwaardige rol kunnen vervullen. Provinciale Overlegorganen Gehandicaptenbeleid houden zich bezig met de ontwikkelingen op beleidsniveau voor mensen met een lichamelijke handicap en adviseren op die terreinen waarop maatregelen moeten worden getroffen om dit mogelijk te maken. Het IPOG wil deze volwaardige rol bereiken door het beleid van Provincie, Gemeenten en dienstverlenende instellingen dusdanig te beïnvloeden dat van meet af aan rekening wordt gehouden met burgers met een handicap. Dit wordt 'inclusief beleid' genoemd. Daarnaast wil het IPOG gehandicaptenorganisaties activeren zich waar mogelijk te bundelen tot plaatselijke platforms. Hun stem wordt zo krachtiger en zal beter worden gehoord. Hierdoor kan ook het plaatselijke gehandicaptenbeleid vorm krijgen. Om deze doelen te bereiken zal de samenleving zo moeten worden geïnfomeerd dat de mentaliteit ten aanzien van mensen met een handicap positief zal veranderen. Om

mensen met een handicap volwaardig aan de samenleving mee te kunnen laten doen moet er op allerlei terreinen nog van alles veranderen. Provinciale Overlegorganen Gehandicaptenbeleid bevorderen dat de samenleving zo verandert, dat mensen met een handicap daarin zelfstandig kunnen deelnemen. Zij bestrijken hierbij onder meer de aandachtsvelden: wonen, arbeid en alternatieven voor het besteden van de tijd, toegankelijkheid, onderwijs en vorming, gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening, vervoer, sport, vrijetijdsbesteding en voorlichting.

Geschiedenis

De geschiedenis van de POG's is onlosmakelijk verbonden met die van het emancipatieproces van mensen met een lichamelijke handicap. Na de tweede wereldoorlog ontstond een toenemende behoefte om na een verblijf in een revalidatiecentrum weer thuis in de eigen omgeving terug te keren. Hiervoor was het dan wel noodzakelijk dat daardoor voorzieningen werden getroffen. Een groot probleem was echter dat allerlei instanties zich met de 'patiënt' bemoeiden. Van enige coördinatie tussen deze instanties was nauwelijks sprake. Men onderkende dit geleidelijk en zo ontstond de behoefte aan meer afstemming van de verschillende activiteiten.

Dit leidde in de vijftiger en zestiger jaren tot de oprichting van de POG's; toen overigens nog Provinciale Revalidatie Stichtingen geheten. Vertegenwoordigers van dienstverlenende instellingen op het gebied van de gezondheidszorg, maatschappelijk werk, arbeid en onderwijs vormden samen deze PRS'en. De Provinciale Revalidatie Stichting was in wezen het platform waar deze organisaties en instellingen met elkaar in gesprek konden komen.

Het overleg over de individuele gehandicapte vond plaats op regionaal niveau en wel in de zogenaamde Regionale Revalidatie Advies Teams (RATT's). Daarvan maakten vertegenwoordigers van kruisverening, arbeidsbureau, maatschappelijk werk en gemeentelijke instellingen

deel uit. De Provinciale Revalidatie Stichting coördineerde het geheel. Een klein deel van de tijd kon toen maar worden besteed aan beleidsmatige taken. Door voorlichting werd getracht de samenleving te informeren over gehandicapte mensen. Door het in werking treden van de Wet op de Arbeidsongeschiktheidsverzekering (WAO 1967) en de Algemene Arbeidsongeschiktheidswet (AAW 1976) kon de rol van de PRS in dit zogenaamde 'individuele gevallen-werk' worden afgebouwd. De nadruk kwam nadien meer te liggen op taken gericht op de realisering van het welzijn van lichamelijke gehandicapte mensen in alle sectoren van het maatschappelijk leven.

Met de in werking treding van de Rijksbijdragereregeling in 1979 kwamen de organisaties van mensen met een lichamelijke handicap meer in beeld. Een POG diende voortaan een trefpunt en overlegorgaan te zijn van organisaties van en voor mensen met een lichamelijke handicap en zo mogelijk de overheid. Geleidelijk aan wijzigde zich de samenstelling van de POG-besturen en maakten steeds meer vertegenwoordigers van de belangenorganisaties deel uit van het bestuur.

In 1986 werd de Rijksbijdragereregeling Provinciaal Overleg Revalidatie afgebouwd. De gelden werden overgeheveld naar het Provinciefonds en het zijn thans de Provinciale besturen zelf die verantwoordelijk zijn voor het gehandicaptenbeleid in de provincie. Een van de gevolgen hiervan is dat de organisatievorm, doelstelling en financiële positie van de verschillende Overlegorganen Gehandicaptenbeleid, onderlinge verschillen vertonen.

Bij het Inter Provinciaal Overleg Gehandicaptenbeleid zijn aangesloten De Stipe/POR Friesland, het Provinciaal Overleg Revalidatie Groningen, POG Drenthe, Strevo Provinciaal Overleg Gehandicaptenbeleid Overijssel, de Gelderse Raad Gehandicaptenbeleid, Stichting Steunpuntorganisatie Maatschappelijke Dienstverlening, Volksgezondheid en Ouderenbeleid (SMVO) Utrecht, POG Flevoland, Stichting IMCO Noord-Holland, sectie gehandicapten, het Provinciaal

Wat de Gehandicaptenraad te bieden heeft

door Hans Overbeek, medewerker Gehandicaptenraad, Den Haag

Nog niet zo lang geleden is de Nederlandse Gehandicaptenraad grondig gereorganiseerd. Van een stichting is ze een federatie geworden waar patiënten- en gehandicaptenorganisaties lid van kunnen worden en de Gehandicaptenraad bestaat voortaan uit twee afdelingen, namelijk de afdeling Belangenbehartiging en de afdeling Ondersteuning.

Aan de werkwijze is ook iets veranderd. De gehandicaptenraad werkt 'projectmatig'. Dat wil zeggen dat - wanneer een knelpunt ten aanzien van mensen met een handicap geïdentificeerd wordt - er wordt bekeken hoe dat in een zo kort mogelijke tijd kan worden opgelost. Er wordt nagegaan wat er allemaal voor nodig is. Er worden mensen vrijgesteld om eraan te werken en vervolgens kan het project beginnen. Binnen de daarvoor gestelde tijd moet het doel gehaald zijn. Bij sommige projecten worden ook mensen van lidorganisaties ingeschakeld.

Elk jaar maakt de Gehandicaptenraad een werkplan. Dat werkplan bevat alle projecten die de Gehandicaptenraad het komend jaar wil gaan aanpakken. Het werkplan wordt ter goedkeuring voorgelegd aan de Federatieraad. Dit is een vergadering waarvoor alle lidorganisaties worden uitgenodigd om hun op- en aanmerkingen op het werk

plan te spuien.

Zoals gezegd heeft de Gehandicaptenraad twee afdelingen. De afdeling Belangenbehartiging en de afdeling Ondersteuning. Op de afdeling Belangenbehartiging werken vaste medewerkers die elk hun eigen werkteerren hebben. Die terreinen zijn: Arbeid en Sociale zekerheid, Onderwijs, Volksgezondheid, Relaties en seksualiteit en Toegankelijkheid. Deze vaste medewerkers werken doorlopend aan projecten die te maken hebben met deze thema's. Verder werken er mensen die aan een specifiek project werken en daarna weer vertrekken. Op dit moment is er bijvoorbeeld een medewerker Openbaar Vervoer.

De afdeling Ondersteuning heeft als hoofddoel het ondersteunen van lidorganisaties. Er zijn vier organisatieconsulenten die ieder gekoppeld zijn aan een aantal organisaties. Omgekeerd kan je zeggen dat iedere organisatie een eigen consulent heeft.

Een organisatie wordt elk jaar minstens 1 keer bezocht door haar consulent om bij te praten. Daarnaast kan de organisatie altijd contact opnemen met haar consulent. De consulent kan tips geven hoe je iets (beter) kunt organiseren, bemiddelen in conflictsituaties, informatie geven et cetera.

Bij de afdeling Ondersteuning werken ook mensen die cursussen opzetten en begeleiden. Er bestaan verschillende mogelijkheden voor cursussen; Er worden cursussen aangeboden waar mensen uit verschillende organisaties aan kunnen deelnemen, maar de organisaties kunnen ook zelf een cursus aanvragen over een zelfgekozen thema. Cursussen die aangeboden worden zijn bijvoorbeeld cursussen voor mensen die actief zijn in het lotgeroeten contact. Het gaat dan vooral om gesprekstechniek, hoe ga ik om met emoties, hoe breng ik een bepaald onderwerp ter sprake, enz. Wanneer mensen zelf een cursus aanvragen kan het ook gaan om een cursus uit het vaste aanbod, maar dan op maat gemaakt voor de eigen mensen. Organisaties kunnen daarnaast ook zelf thema's

voor een cursus aandragen. Daarbij valt te denken aan: spreken in het openbaar, hoe organiseer ik een congres, assertiviteitscursussen, budgetteren.

Net als bij de afdeling Belangenbehartiging werken bij de afdeling Ondersteuning ook projectmedewerkers. Zij werken aan een project, waarmee ondersteuning wordt gegeven aan lidorganisaties en/of mensen met een ziekte of handicap die op verschillende leefterreinen een andere positie innemen dan gehandicapt of zieke mannen. Daardoor hebben ze soms ook verschillende belangen.

De emancipatiewerker gaat vrouwen binnen organisaties begeleiden, zodanig dat ze oog krijgen voor vrouwenbelangen, en daarvoor opkomen. Ook individuele vrouwen die vinden dat er binnen hun organisatie (meer) aandacht voor vrouwenzaken moet komen, kunnen haar om ondersteuning vragen.

(Vervolg van pag. 32.)

Samenwerkingsorgaan Gehandicaptenbeleid Zuid-Holland, de Zeeuwse Stichting voor Gehandicaptenbeleid, POG Noord-Brabant, en IKOL Platform Gehandicapten uit Limburg. De namen van deze provinciale instellingen zijn niet het zelfde. De inhoud van functies en taken is echter bij allen bijna gelijk. Daarom kan het eerder geplaatste verhaal (zie pagina x) over het POG Noord-Brabant representatief zijn voor alle andere overlegorganen.

Lokale platforms optimaliseren

door: Rob Lammerts, Dr Hilda Verwey-Jonker Instituut

In opdracht van de Federatie Nederlandse Gehandicaptenraad en het Inter-Regionaal Overleg Gehandicaptenbeleid verrichtte het Verwey-Jonker Instituut een onderzoek naar het strategisch handelen van lokale platforms van mensen met een lichamelijke handicap ¹. Aanleiding hiervoor was de Wet Voorzieningen Gehandicapten, ofwel de decentralisatie van de AAW en de RGSHG. De algemene vraagstelling van dit onderzoek was: *Welke vormen van strategisch handelen komen naar voren bij lokale platforms van mensen met een lichamelijke handicap en hoe valt dit handelen te optimaliseren?* In dit artikel ga ik voornamelijk in op het tweede deel van de vraagstelling.

Vier strategieën

Het onderzoek laat zien dat het strategisch handelen van lokale platforms afhankelijk is van een viertal voorwaardelijke aspecten. Dit zijn 'ervaringsdeskundigheid', 'positie', 'organisatievorm' en 'hulpbronnen'. Uit de wijzen waarop deze handellingsvoorwaarden bij verschillende platforms met elkaar samengaan komen vier strategieën naar voren: de controlestrategie, de coöperatiestrategie, de verbeteringsstrategie en de programstrategie. We kunnen ook zeggen dat de mogelijkheden van een platform voor het hanteren van bovengenoemde voorwaarden bepalend zijn voor de strategiebepaling. In het bijzonder gaat het daarbij om de voorwaarden 'ervaringsdeskundigheid', 'positie' en 'organisatievorm'. Met elkaar vormen zij de aangrijpingspunten voor het optimaliseren van het handelen van lokale platforms.

In relatie tot de verschillende strategieën en hun kenmerken werkten we die aangrijpingspunten verder uit tot aandachtspunten en daaraan verbonden ontwikkelingstrategieën, te weten:

- 1 'kundigheid' en deskundigheidsbevordering;
- 2 'sociaal netwerk' en netwerkontwikkeling en

3. 'draagvlak' en activering.

We kwamen zo tot een aantal aanzetten voor het optimaliseren van het strategisch handelen. Het belang van deze aanzetten hangt nauw samen met de lokale situatie en de daarin gekozen strategie. Om hier enig licht op te werpen verplaatsen we ons naar een fictief platform.

leden rijst dan ook de vraag of ze nog wel op de oude voet door kunnen gaan. Om een antwoord te krijgen is het nodig dat het platform zich duidelijkheid verschafft over opvattingen van de betrokken gemeentelijke ambtenaren en politici over ervaringsdeskundigheid. Die opvattingen zijn tot op zekere hoogte beslissend voor de te bepalen strategie. Algemeen gesteld kunnen er twee

Ervaringsdeskundigheid

Tot nu toe was dit platform voornamelijk actief op het gebied van het verbeteren van de bereikbaarheid, toegankelijkheid en bruikbaarheid van de openbare ruimte en voorzieningen. Daarover bestaat een goed lopend overleg met ambtenaren van de dienst Ruimtelijke Ordening. Dat blijkt ook uit het feit dat veel van de voorstellen van het platform door de gemeente zijn overgenomen en tot uitvoering gebracht. Met de komst van de WVG ziet het platform zich geconfronteerd met een nieuwe situatie. De eerste ervaringen met de WVG wijzen onder meer uit dat de belangenbehartiging daardoor aanmerkelijk ingewikkelder gaat worden. Niet in de laatste plaats omdat de gemeente al op voorhand met een financieringstekort blijkt te zitten. Bij de kader-

opvattingen bestaan... De eerste mogelijke opvatting is dat de betrokken ambtenaren en politici ervaringsdeskundigheid niet van belang vinden. De mogelijkheden voor beïnvloeding van het beleid zijn dan beperkt. In dat geval zal het platform zich ernstig moeten beraden op de *controlestrategie*. Expliciete aandachtspunten in deze strategie zijn het *draagvlak* en het *sociale netwerk*. In het verlengde hiervan zal het platform zich moeten richten op activering van de achterban en netwerkontwikkeling. Dit laatste heeft vooral betrekking op het verwerven van steun van anderen (organisaties en personen) voor de belangen van het platform. Van daaruit kan het platform werken aan mogelijkheden voor coalitievorming met verwante of met professionele organisaties. Draagvlak (activering) en het socia-

le netwerk (netwerkontwikkeling) behoeven niet in gelijke mate de aandacht. Dit is afhankelijk van de organisatievorm ²⁾. In het geval van de 'organisatie van deskundigheid' dient het zwaartepunt op activering te liggen. Het doel is dat de inhoud en resultaten van de belangenbehartiging zo breed mogelijk gedragen worden door de achterban. Daarentegen ligt voor de 'organisatie van communicatie' het zwaartepunt op netwerkontwikkeling. In deze gevallen dient het platform te streven naar een zo breed mogelijke steun door andere lokale organisaties.

Wanneer blijkt dat de betrokken ambtenaren en politici de inbreng van ervaringsdeskundigen wel van belang vinden, de tweede mogelijke opvatting, bestaan er voor de te kiezen strategie in principe meer mogelijkheden. Deze mogelijkheden zijn echter afhankelijk van de betrokkenheid van het platform bij de beleidsontwikkeling. Wanneer die betrokkenheid zich beperkt tot 'consultatie' ligt een keus voor de *controlestrategie* eveneens voor de hand. Het aandachtspunt is echter niet het draagvlak of het sociale netwerk, maar de *kundigheid* van het platform. Van belang is dat het platform beschikt over de kundigheid om vanuit de eigen ervaringsdeskundigheid adequaat in te spelen op de beleidsvoorstellen waarover het platform zich kan uitspreken. Daarmee komt het ontwikkelingstraject deskundigheidsbevordering in het vizier. Centraal staat het verwerven van inzichten en kennis over de werkwijzen van ambtenaren en politici. Indien de betrokkenheid zich daarentegen kenmerkt door een positionering in de vorm van 'adviseeren' en de financiële marges van de overheid niet te smal zijn, kan het platform overgaan tot de *cooperatiestrategie*. Zijn die marges wel smal maar is de politieke handelingsruimte van het platform voldoende breed, dan komt de *verbeteringsstrategie* in aanmerking. Hoe dat ook zij, voor beide strategieën geldt dat het platform expliciet aandacht dient te besteden aan de eigen *kundigheid*. Afhankelijk van de

strategie dient het platform zich in het hieraan verbonden ontwikkelingstraject deskundigheidsbevordering voornamelijk te richten op het vermogen tot samenwerking, respectievelijk het onderhandelingsvermogen. Het vermogen tot samenwerking heeft met name betrekking op het zelfstandig ontwikkelen van voorstellen en argumenten en van een kritische houding naar de samenwerkingspartners. Bij dit laatste gaat het vooral om het bevragen van de doeleinden en inhoud van de eventuele samenwerking. Daarnaast geldt voor beide strategieën dat in het geval het platform zich kenmerkt door 'organisatie van deskundigheid' het *draagvlak* onder de achterban expliciete aandacht behoeft. Dat betekent dat het platform zich ook nadrukkelijk moet richten op activering van de achterban. Dit is noodzakelijk omdat het betreffende platform alleen zo kan laten zien dat zijn inbreng ook gedragen wordt door zijn achterban: de inwoners met een lichamelijke handicap. Het beschikken over een breed *draagvlak* werkt extra ondersteunend voor de inbreng van het platform. Tegelijk verzekert het platform zich er zo van dat in de belangenbehartiging de wensen en behoeften van de achterban voldoende naar voren komen.

Samenlevingsontwerp

Een volstrekt andere situatie doet zich voor wanneer het platform zich baseert op een eigen samenlevingsontwerp en handelt volgens de *programstrategie*. Kenmerkend voor deze strategie is dat de doelstellingen op grond van het samenlevingsontwerp de directe dagelijkse belangen van mensen met een lichamelijke handicap overstijgen. Hiermee hangt samen dat het platform zich kritisch verhoudt tot de bestaande maatschappelijke structuren. Deze opstelling kan zich echter gespannen verhouden tot de opvattingen van de achterban hierover. Om die spanningsverhouding te neutraliseren is het noodzakelijk om expliciet aandacht te besteden aan het *draagvlak*. Dit dient een vervolg te krijgen in de activering van

de achterban. Daarbij gaat het in het bijzonder om mobilisering en bewustwording. Voor die mobilisering en bewustwording is het aangaan en instandhouden van een voortdurende dialoog met de achterban noodzakelijk.

Noten:

¹⁾ Lammerts, R. en Raspe, A. 1994. Lokale platformen van mensen met een lichamelijke handicap. Praktijken van strategisch handelen. Verwey-Jonker Instituut, Kromme Nieuwegracht 6, 3512 HG Utrecht. Telefoon: 030-300799. Fax: 030-300683.

²⁾ In het onderzoeksrapport onderscheiden we drie organisatievormen: de organisatie van deskundigheid, de organisatie van communicatie en de programorganisatie. Het voert te ver om hier in detail op deze vormen in te gaan. Globaal komt het onderscheid hierop neer, dat de (gekozen) organisatievorm voor een belangrijk deel afhankelijk is van de samenstelling van het platform. Dit geldt in het bijzonder de eerste twee vormen. De organisatie van deskundigheid treffen we aan bij platformen met een betrekkelijk klein aantal leden/deelnemers op persoonlijke titel. De organisatie van communicatie betreft vooral platformen die een samenwerkingsverband vormen van lokale organisaties van lichamelijke gehandicapten. De programorganisatie onderscheidt zich hiervan doordat de organisatie zich door een bepaald programma, gebaseerd op een eigen samenlevingsontwerp.

□

Opbouwwerk is een vak apart;

Dat nu iedereen de boer op moet, verandert daar niks aan

door: Wil van de Leur

(We hebben allemaal kunnen lezen in het Welzijnsweekblad (nr. 23/1994) hoe Wil van de Leur reageerde op het artikel van Maria Ruygrok. Aangezien deze reactie daar niet integraal is gepubliceerd volgt hier de volledige tekst.

Wie de openingszinnen van het artikel van Maria Ruygrok (Welzijnsweekblad 20/94) over de vraag of opbouwwerk als herkenbare beroepsgroep dreigt te verdwijnen, leest, weet genoeg. In de eerste zin gaat het al mis. De schrijfter citeert uit 'De Kaart van het Opbouwwerk in Nederland 1990' en stelt dat dit het *laatst* verschenen *tendrapport* over het opbouwwerk is. Die mededeling is volstrekt onjuist, want ook in 1991 en 1992 (NIMO) verschenen *Tendrapporten* over het Opbouwwerk; en eind 1993 kwam het laatste (Verwey-Jonker Instituut) uit.

Wanneer Maria Ruygrok de *Tendrapporten* van de laatste drie jaren wel gelezen had, was veel (voor analyse relevante) informatie wellicht ook voor de lezer(es) van het Welzijnsweekblad beschikbaar gekomen. Zo brengt het *tendrapport* 1993 een vergelijking in beeld van de *stijgers en de dalers* in de opbouwwerk-inzet vergeleken met 1990. Daaruit blijkt dat de *ondersteuning en advisering van initiatief- en bewonerskaders* in die jaren van de zesde plaats oprukt naar de eerste plaats. En tevens blijkt dat *werk voor groepen* dat in 1990 nog een stevige tweede plaats bezet in 1993 naar de zesde plaats gezakt is. Zou hier een relatie kunnen liggen met een zich in de praktijk voltrekkende hervervakeling van werkzaamheden, bijvoorbeeld in samenhang met de Sociale Vernieuwing enerzijds en de uit het buurthuis gestuurde sociaal-cultureel werkers anderzijds?

In de volgende openingszin gaat het weer mis. De schrijfter vraagt zich af wat er nog zo speciaal is aan het vak, nu vrijwel alle welzijnsinstellingen een brede doelstelling hebben. Het is een redenering die verbijstert: laat een oog-kliniek opgaan in een breed streekziekenhuis en stel de vraag wat er nu nog zo speciaal is aan de oog-specialist

Breng RIAGG's tot stand en werp het balletje op dat psycholoog, psychiatisch-maatschappelijk werkster en psychiater nu toch wel een pot nat geworden zullen zijn.

Groep(er) maatschappelijk werk, kinderopvang, opbouwwerk, jeugd- en jongerenwerk en recreatie-werk onder een vlag; en roep uit dat de beroepsgroep maatschappelijk werk nu niet meer te onderscheiden is van het peuterwerk.

En ook de derde passage in de ouverture levert geen opmaat voor een informatieve benadering van de vraag die de auteur zich stelt: aangekondigd wordt dat het

Welzijnsweekblad over de materie sprak met de directeur van het opbouwwerk in Den Haag (een speciaalzaak dus); en met de directeur van het welzijnswerk in Apeldoorn (een warenhuis, of supermarkt dus). Waar je als lezer(es) dan maar op moet hopen, is dat de speciaal-slager zal gaan verkondigen dat de slagerij-afdeling in de super minstens even superieure producten en service biedt; en dat aansluitend de bedrijfsleider van de supermarkt handenwringend bekend dat het slagersvak helemaal niet in de super thuishoort. Aangezien managere - of ze nu speciaalzaken of supermarkten beheren - natuurlijk altijd met kracht poneren, dat hun *toko je van het* is resteert een bakkie slappe thee.

Met dat al is het artikel vooral een gemiste kans om de vraagstelling werkelijk uit te diepen. Dan moeten er heel andere onderwerpen aan snee komen. Het recente pleidooi om beroepen en functies die tot dusver 'huis- en 'groeps-gebonden waren, en gericht op programmering meer ten dienste te stellen van zelfwerkzaamheid en zelf-organisatie is één zo'n onderwerp. De trend in andere sociale beroepen om meer 'opbouwwerk-methode' in hun werk te doen, is al langer gaande. En er is een heel interessant betoog af te steken over de vraag waarom het omgekeerde niet plaatsvindt. Een andere interessante vraagstelling is in hoeverre een beroep geïdentificeerd kan worden door (overheids-)beleidsregimes. Al bij de invoering van de Rijksbijdrage-regeling sociaal-cultureel werk

werd gezinspeeld op een interne harmonisering van alles wat zich (op grond van WVC-toeval) aan beroepen binnen die regeling bevond. Van opbouwwerk-zijde is er toen al op gewezen, dat het daarmee dus aanprijzen van een hechte samenwerking tussen opbouwwerk en muziekscholen zich wat bizar verhoudt met het pragmatisch geven dat het opbouwwerk honderd maal meer dient te coöpereren met volkshuisvesters. Dat overigens zonder interessante ad hoc-coalities met muziekscholen uit te sluiten.

Een andere interessante vraagstelling zou kunnen zijn in hoeverre alle beroepen en functies die krachtens de boven genoemde erfenis in één netje terecht kwamen tot zoiets als de *sociaal-cultureel werker* te solderen zijn. Het Gemeentelijk Functioneel Ontwerp Sociaal-Cultureel Werk onderscheidt zeven functies, die zich onmogelijk tot één beroep laten herleiden. Sociaal-cultureel werk als beleids-categorie en als veld zou (zo was een 'brainstormingsuitkomst' in eerste termijn in het kader van een kwalificatie-stelsel SCW) in elk geval als relevante beroepsgroepen moeten onderscheiden:

- educatief werk;
- cultureel werk;
- opbouwwerk.

Dat is in elk geval al iets anders dan het op een hoop gooien van alles. Weer een andere invalshoek is gelegen in de meer beroepsmatige (en minder beleids-ambtelijk bepaalde) Angelsaksische indelingen, waarbij bijvoorbeeld vanouds hoog scoort.

- case work;
- group work;
- community work;
- social administration.

Heel intrigerend is ook de kijk-richting waarbij centraal gesteld wordt de 'samenlevingsopbouwoptiek' oftewel de 'sociale cement-functie'; en de vraag of die optiek (bij nadere uitwerking) wel ruimte laat voor specifieke welzijnsinstellingen. Kortom het onderwerp is boeiend, maar het vereist wel enige inzet om het de behandeling te geven die het verdient. □

Afbakening WVG en AWBZ

Bewoners van gezinsvervangende tehuizen en van regionale instellingen voor beschermd wonen, kregen met ingang van 1 april 1994 recht op door de gemeente te verstrekken voorzieningen voor vervoer en rolstoelen. Ook mensen die verblijven in één van de vier speciale instellingen voor gehandicapten, zoals onder meer 'Het Dorp' in Arnhem, kunnen voor vervoersvoorzieningen een beroep doen op de gemeente. Rolstoelen worden hen, ook na 1 april, verstrekt via de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten (AWBZ). Het besluit vloeit voort uit de Wet Voorzieningen Gehandicapten (WVG). Op grond van deze wet kregen gemeenten met ingang van 1 april de verantwoordelijkheid voor de toekenning van voorzieningen aan gehandicapten. Het gaat hierbij om voorzieningen voor woningaanpassing, vervoer en rolstoelen die voorheen nog deels werden toege-

kend op grond van de Algemene Arbeidsongeschiktheidswet (AAW). Hiervoor wordt jaarlijks ruim f 1 miljard toegevoegd aan het gemeentefonds waaruit de gemeenten de voorzieningen kunnen betalen. Ook kunnen de gemeenten van gehandicapten een eigen bijdrage vragen.

In beginsel hoeven de gemeenten op basis van de WVG geen voorzieningen te verstrekken aan gehandicapten in AWBZ-instellingen. In het verleden kregen de bewoners van gezinsvervangende tehuizen, regionale instellingen voor beschermd wonen en gehandicapten in 'Het Dorp' in Arnhem, 'Amstelrade' in Amstelveen, 'Rijnlands Zeehospitaal' in Katwijk en 'Nieuw Unicum' in Zandvoort echter wel voorzieningen op grond van de AAW. Naar aanleiding hiervan heeft de staatssecretaris besloten dat deze mensen voor een deel van die voorzieningen een beroep kunnen

doen op de WVG.

Aan de bewoners van andere instellingen, zoals zwakzinnigeninrichtingen en verpleeghuizen, zijn in het verleden in incidentele gevallen op grond van de AAW vervoersvoorzieningen verstrekt. Deze mogelijkheid wordt per 1 januari 1996 beëindigd omdat de AAW hiervoor in feite niet bedoeld was. Deze mensen worden daarom alleen tot 1996 onder de plicht van de gemeente gebracht om hen een vervoersvoorziening te verstrekken. De gemeenten kunnen de verstrekking van deze voorzieningen op deze wijze in twee jaar afbouwen.

(Persbericht: Ministerie van SoZa-We, 3 maart 1994)

Gezondheidsonderzoek op lokaal niveau

Workshop Netwerk Gezonde Steden

Op 21 september 1994 organiseert het Netwerk Gezonde Steden een workshop waarbij onderzoek naar gezondheid op wijkniveau centraal zal staan.

Doel van de workshop is een bijdrage leveren aan de discussie omtrent de rol van onderzoek en de onderzoeker bij het ontwikkelen van lokale gezondheidsactiviteiten.

Na een korte theoretische inleiding worden twee onderzoeken op wijkniveau uit de praktijk gepresenteerd, gevolgd door een reflectie hierop van een universitair onderzoeker. Het laatste onderdeel van de workshop is een discussie met de deelnemers over onder andere:

- de rol van de onderzoeker in het onderzoeksproces;
- de functie van onderzoek om loka-

le activiteiten ter bevordering van de gezondheid op gang te brengen.

Datum: 21 september 1994

Tijd: 14.00 - 16.30 uur

Plaats: Vergadercentrum 'La Vie' te Utrecht

Maximaal aantal deelnemers: 30 personen

Kosten: fl. 25,—

Voor aanmelding en/of meer informatie kunt u bellen met Joke Ellenkamp of Marjolijn Keverling, werkzaam bij het Steunpunt Netwerk Gezonde Steden:

010-4339287

Medusa publikaties

Onder het motto *Mensen met een lichamelijke handicap in zicht* brengt Medusa de resultaten van drie jaar bestrijding van seksueel geweld tegen mensen met een lichamelijke handicap onder de aandacht.

Naar aanleiding van signalen van seksueel misbruik startte in september 1990 het drie-jarig landelijk samenwerkingsproject *Bestrijding seksueel geweld tegen mensen met een lichamelijke handicap* van de Gehandicaptenraad samen met Medusa. Het project was bedoeld om seksueel misbruik van mensen met een lichamelijke handicap zichtbaar en bespreekbaar te maken. Eveneens zouden in onderzoeken naar seksueel misbruik, in voorlichtingscampagnes over seksualiteit en in preventie- en hulpverleningsprogramma's mensen met een lichamelijke handicap bij de doelgroepen betrokken moeten worden. Met het oog hierop heeft het project zich gericht op het ontwikkelen van onderzoek, beleid, deskundigheidsbevordering, preventie, voorlichting en documentatie op het gebied van seksueel misbruik van mensen met een lichamelijke handicap.

Volgens de initiatiefnemers heeft het project haar doelen bereikt. Mensen met een lichamelijke handicap zijn als potentiële slachtoffers van seksueel misbruik in beeld gekomen. In instellingen wordt de problematiek van seksueel misbruik steeds meer onderkend. Er is een groeiend besef dat beleid en deskundigheid ontwikkeld moeten worden en dat men niet moet wachten tot het probleem zich voordoet. Het project heeft een op hun doelgroep toegespitst aanbod ontwikkeld, dat hierbij ondersteuning biedt. Tevens worden aan de reguliere hulpverlening middelen geboden om hun blik te verruimen naar mensen met een lichamelijke handicap. Enige resultaten van het project, dat eind 1993 afgerond werd, brengt Medusa graag onder uw aandacht.

Producten

Tijdens het project kwamen vijf boeken tot stand met belangrijke gegevens, inzichten en deskundige richtlijnen op het terrein van seksu-

eel geweld, die tot nu toe in Nederland ontbraken. Samen met een breed aanbod van diensten van diverse organisaties, leveren deze boeken de instrumenten om de bestrijding van seksueel misbruik van mensen met een lichamelijke handicap structureel in gang te zetten.

- Mensen werkzaam in instellingen voor mensen met een lichamelijke handicap krijgen ondersteuning om seksualiteit en seksueel misbruik bespreekbaar te maken en om een veilig klimaat te creëren voor cliënten en medewerkers.
- Hulpverleners en preventiewerkers in reguliere instellingen die werkzaam zijn op het terrein van seksueel geweld krijgen de mogelijkheid om hun preventie- en hulpverleningsaanbod uit te breiden naar mensen met een lichamelijke handicap.

De in de folder gepresenteerde resultaten van het project kwamen tot stand in nauwe samenwerking met Allardsoog-Hunneschans, Stichting Wetenschappelijk Onderzoek Ontrent Seksualiteit en Geweld, Provinciaal Platform, Hogeschool 's Hertogenbosch, de Rutgers Stichting, SRVF Lyndensteyn, Stichting Werkenrode en de Stichting Dienstverleners Gehandicapten.

Elk van de boeken benadert de problematiek van seksueel misbruik van mensen met een handicap vanuit een verschillende invalshoek en biedt specifieke informatie, inzichten en deskundig advies. Samen geven zij een veelzijdig en helder beeld van mensen met een handicap.

Weerbaarheid van vrouwen en meiden met een handicap. Handboek voor begeleidsters van trainingen, A. Wertheim, L. Zijdel, L. Ruijgers, Vuga 1992. (ISBN 90 5250 549 7. Prijs: 40,-)

...dan weet je ook wat het is om vrouw te zijn...

Vrouwen met een handicap en seksueel misbruik, C. Pijpers, H. Turkenburg, WOSG, Rijksuniversiteit Utrecht, 1993. Verkrijgbaar via WOSG, tel. 030-

533532. (ISBN 90 5187 167 8. Prijs: 17,50.)

Gemankeerde seksualiteit

Het beleid van instellingen waar mensen met een lichamelijke handicap wonen inzake seksualiteit en seksueel misbruik, J. Kolk, WOSG, Rijksuniversiteit Utrecht, 1992. Verkrijgbaar via WOSG, tel. 030-533532. (ISBN 90 5187 120 1. Prijs: 15,-.)

Grenzen (ver)leggen

Omgaan met seksualiteit en seksueel misbruik in instellingen voor mensen met een lichamelijke handicap, G. Meihuizen-de Regt, M. Reniers, E. Visser, M. de Waal (red.) Medusa Publikaties, 1993. (ISBN 90 72127 08 0. Prijs: 29,50.)

Blind voor misbruik?

Herkennen, signaleren en bespreekbaar maken van seksueel misbruik van mensen met een lichamelijke handicap, M. Lammers, M. Vrijlandt, L. Shepherd (red.) Medusa Publikaties, 1993. (ISBN 90 72127 09 9. Prijs: 25,-.)

Alle boeken zijn verkrijgbaar via de boekhandel.

Literatuur

Manja van Buul en Inge Redeker, *Evaluatie van de WVG*. Sociaal Bestek, nr 4, jrg. 56, april 1994

Serie WVG. Uitgave: Stichting IPOG Den Haag. (Er zijn inmiddels acht delen verschenen met praktische informatie over allerlei zaken die met de WVG samenhangen).

Vernieling of vernieuwing, functionele aanspraken in de gehandicaptensector. Uitgave: SDG, Stichting Dienstverleners Gehandicapten, Utrecht 1992.

'In beeld. Beleid voor mensen met

een lichamelijke handicap. Staatssecretaris van WVC, Tweede Kamer, vergaderjaar 1991-1992, 22 682 nr 1

Gehandicaptenbeleid. Herziening 1993 van het Aandachtspuntenprogramma. Staatssecretaris van WVC, Tweede Kamer, vergaderjaar 1992-1993, 14 1406, nr 153.

F.T.Huysmans, W. Arts, (red.), *Werkmap Platforms Gehandicaptenbeleid*. Provinciaal Overleg Gehandicaptenbeleid (POG)/ Provinciaal Instituut voor Maatschappelijke Aktivering, Soci-

aal-Cultureel werk, Vormingswerk en Ontwikkelingswerk, Tilburg 1994. Anneke Thijsse. *De nieuwe Wet Voorzieningen Gehandicapten. De slechtste regeling van de laatste 10 jaar*. WAO-Berichten nr. 10, april 1993.

Bart Zwier, *Wet Voorzieningen Gehandicapten en de eigen bijdrage. Da anticumulatieregeling in de praktijk*. Sociaal Bestek nr. 1 jrg 56, januari 1994.

Adressen

Groningen
POR-Groningen
Provinciaal Overleg Gehandicaptenbeleid
Postbus 4269
9701 EG Groningen
Tel. 050-140232
Fax. 050-138105

Friesland
De Stipe
Postbus 991
8901 BT Leeuwarden
Tel. 058-155644
Fax. 058-160040

Drente
POG-Drente
Provinciaal Overleg Gehandicaptenbeleid
Postbus 16
9400 AA Assen
Tel. 05920-37470
Fax. 05920-37499

Overijssel
STREVO
Provinciaal Overleg Gehandicaptenbeleid Overijssel
Kievitstraat 15
7557 AP Hengelo
Tel. 074-426520
Fax. 074-502677
Gelderland
Gelderse Raad Gehandi-

captenbeleid
SPECTRUM
Boulevard Heuvelink 2
6828 KP Arnhem
Tel. 085-598555
Fax. 085-453167

Flevoland
Provinciaal Orgaan Gehandicaptenbeleid
Noorderwagenstraat 2
8223 AM Lelystad
Tel. 03200-76321

Utrecht
SMVO
Kaap Hoorndreef 38
3563 AV Utrecht
Tel. 030-661847
Fax. 030-661841

Noord Holland
Stichting IMCO
Postbus 106
1440 AC Purmerend
Tel. 02990-30151
Fax. 02990-31306

Zuid Holland
Provinciaal Samenwerkingsorgaan
Gehandicaptenbeleid
Zeestraat 100
2518 AD Den Haag
Tel. 070-3468200

Fax. 070-3454381

Zeeland
Zeeuwse Stichting Voor
Gehandicaptenbeleid
Postbus 79
4460 AB Goes
Tel. 01100-49290
Fax. 01100-33595

Noord Brabant
Provinciaal Overleg Gehandicaptenbeleid
Plushaven 1
5017 AN Tilburg
Tel. 013-355255
Fax. 013-350322

Limburg
Platform Gehandicapten
van het IKOL
Postbus 1097
6040 KB Roermond
Tel. 04750-15525
Fax. 04750-11190

Federatie Nederlandse Gehandicaptenraad
Postbus 169, 3500 AD
Sint Jacobsstraat 14, 3511
BS Utrecht.
Tel. 030-313454, Fax 030-340247

Interprovinciaal Overleg

Adressen landelijke organisaties

Gehandicaptenbeleid
(IPOG)
Postbus 14016,
2501 GA
Groot Hertoginnelaan 28,
2517 EG 's-Gravenhage.
Tel. 070-3468200,
Fax 070-3454381.

Centraal Coördinatiepunt
ter bevordering van Toegankelijkheid (CCPT,
Ministerie van WVC, Directie Gehandicaptenbeleid)
Postbus 3007, 2280 MJ
Rijswijk (ZH).
Tel. 070-3407160, Fax 070-3407164.

Stichting Dienstverleners
Gehandicapten
Postbus 222, 3500 AE
St. Jacobsstraat 14,
Utrecht.
Tel. 030-331121, Fax 030-343081

Stichting Informatievoorziening Gehandicapten
Nederland
Postbus 70, 3500 AB
Zakkendragershof 34-44,
3511 AE Utrecht.
Tel. 030-316416,
Fax 030-341483.

Nieuwsbrief WVG beschikbaar

Per januari 1994 geeft uitgeverij VUGA een Nieuwsbrief WVG uit ten behoeve van al die gemeentelijke coördinatoren die belast zijn met de invoering en na 1 april met de uitvoering van deze toch zeer complexe wet. Het betreft een maandelijks uitgave die natuurlijk ook bedoeld is voor overige betrokken instanties en de gehandicapten(organisaties) zelf. De Nieuwsbrief WVG informeert en inventariseert wat zich in het land op het terrein van de WVG voltrekt. Vertelt hoe men de WVG in verschillende gemeenten aanpakt. Geeft informatie over de aanpalende terreinen, over problemen en oplossingen.

Op journalistieke wijze presenteert de redactie bondige, zakelijke informatie door middel van interviews, berichten en vaste rubrieken. De Nieuwsbrief WVG moet de komende jaren uitgroeien tot een medium voor al diegenen die bij de WVG betrokken zijn. De redactie

van de Nieuwsbrief WVG houdt zich aanbevolen voor tips en suggesties.

Nieuwsbrief WVG verschijnt 12 x per jaar en biedt informatie door middel van bondige, zakelijke berichten, interviews en vaste rubrieken over beleid en praktijk van de in- en uitvoering van de WVG. Redactie: Nieuwsdienst Bak & Bakker c.s. Journalisten Nassaulaan 9, 1815 GG Alkmaar. Tel. 072-159474. Fax: 072-120798. Abonnementsprijs 85,- Twee of meer abonnementen op hetzelfde adres 49,-. Inclusief btw en verzendkosten. Bel voor een abonnement: Infofolo bv. Den Haag. tel. 070-3305233.

Daarnaast geeft VUGA ook nog het Handboek Voorzieningen Gehandicapten uit. Deze handleiding geeft u volledig inzicht in de WVG, van parlementaire behandeling en achtergronden tot en met de prakti-

sche consequenties. Door de vele voorbeelden en tips vormt het handboek tevens de ideale basis voor praktische toepassing van de WVG. De losbladige opzet biedt ruimte voor de actuele wijzigingen of toevoegingen. Het hoofdwerk wordt geleverd met een abonnement op de aanvullingen tot wederopzegging.

De uitgave staat onder redactie van

- Mr. M.P.C. van der Krogt (GAK/GMD)
- Mr. G.J. Bloemendaal (VNZ)
- Drs. E. Holstvoogd (ministerie van SZW)
- Drs. P.J.H. Lemmen (DIVOSA).

Handboek Voorzieningen Gehandicapten, ISBN 90 5250 198 X, losbladig in 1 band.

Prijs hoofdwerk 86,- (incl. btw en excl. verzendkosten). De aanvullingen worden berekend tegen de geldende paginaprijs.

Bestellen bij VUGA: 070-3614011

Het Voorburgs model

Ten aanzien van de perikelen rond de invoering van de WVG kan een gemeente verschillende keuzes maken: men kan de modelverordening van de VNG overnemen en eenvoudig afwachten tot het spaak loopt binnen de eigen (specifieke) situatie of men kan investeren in een eigen situatiegebonden beleid. Dit laatste heeft de gemeente Voorburg gedaan. Ter interpretatie en vertaling van de raamwet heeft men een projectgroep WVG ingesteld, ruim voordat de WVG van kracht werd. Deze projectgroep heeft vervolgens een beleidsnota geproduceerd en een verordening ontworpen die als zeer adequaat worden beschouwd binnen de Voorburgse verhoudingen.

Nu is Voorburg 'maar' een kleine gemeente, maar naar verhouding wonen er veel 65-plussers (bijna 20 % van de bevolking). Op basis van

de landelijk bekende cijfers omtrent het aantal gehandicapten, maakte de projectgroep de schatting dat de doelgroep van de WVG 5.900 personen zou kunnen gaan bedragen. Dit maakt de invoering van zoiets complex als de WVG een (financieel) extra hachelijke onderneming. Daar is de projectgroep echter goed uitgekomen. Vandaar dat de gemeente het plan opvatte om de beleidsnota en de verordening onder de aandacht te brengen van andere gemeenten. Op de brochures berust een copyright, ze kunnen worden aangeschaft.

In de ambtelijke projectgroep waren functionarissen uit verschillende taakgebieden vertegenwoordigd zoals: volksgezondheid, bouw- en woningtoezicht, welzijn, financiën en natuurlijk sociale zaken. Het speciale aan de 'Voorburgse oplossing' is (zoals ook genoemd in 'Je Main-

tiendrai') het unieke systeem van (inkomingsgebonden) eigen bijdragen. Maar ook het 'vereenigingsfonds' waarmee de gemeente hoopt te anticiperen op al te grote tekorten op de begroting, zonder de gehandicapten tekort te doen, is een interessante constructie.

Voor meer informatie over deze belangwekkende, want praktisch toepasbare beleidsnota's, bel de gemeente Voorburg, afdeling Voorlichting, tel. 070-3575102.

HSA01000120
124
Tijdschriften MO